Mitu-Dumitru Cormoş

Care de Luptă

-File de jurnal-

1940-1963

Tg.Mureş
2012

Mitu- Dumitru Cormoş, Care de luptă-
File de jurnal 1940-1963

Copyright, **Mitu – Dumitru Cormoş, 2012**

Toate drepturile rezervate.

Tipărit la Editura - Digital DocuPrint
www.digitalcolorcompany.ro

Dedic aceste file mamei mele, tatălui meu, familiei şi camarazilor Ichim Constantin, Năstăsel Predescu, Nicu Mateescu, Marin Naidin, Ghita Zotu, Moş Runcu, Tase Zamfir, Liviu Brânzas, Ghita Pivin, Ioan Berghianu, Dodi Mărăscu, Gică Păzitoru, Arnăutu Cristian Petrescu, Aurel Pastarmagiu, Puiu Aristide, Ionică Silvilescu, Ioan Scutaru, Ioniţă Sârbu, Aurel Gherasim, Nae Cojocaru, Teofil Mija, Aurel Gherase, Gheorghe Manu, Dumitru Ghica, Adronic Bulac, Eugen Dragomir, Nistor Chioreanu, Aurel Călin, Nicu Tănăsescu, Nicu Borza, Nicu Bembea, Puiu Ioan, Nicu Trifoi şi celorlalţi mulţi alţii alături de care în timpul prigoanei comuniste din anii' 50, cu ajutorul lui Dumnezeu am reuşit să salvăm sufletele noastre.

Mitu

CUVÂNT ÎNAINTE

Am scris aceasta carte, în memoria tuturor mamelor şi soţiilor, a căror lacrimi de durere, au curs neâncetat pentru fii lor, pentru soţiile lor, pentru cei care au rămas pradă ciorilor pe câmpiile de bătălie, luptând împotriva puhoiului bolşevic din răsărit, pentru care şi-au dat viaţa, tinereţea, în lagărele şi temniţele comuniste, apărând valorile supreme ale omenirii, iubirea de neam şi de Dumnezeu, cei care astăzi zac în gropi comune, fără o cruce la căpătâiul lor, omorâţi de bestialitatea comunistă. Mame şi soţii care nu au avut parte să-şi plângă copiii la căpătâiul sicriului lor, copii întemniţaţi ale căror mame în clipele de durere a vieţii lor, au murit strigând "Copilul meu, copilul meu! Unde este copilul meu?"

Cu acest strigăt de durere a murit în 11 decembrie 1948 şi mama mea, după o lungă suferinţă provocată de haitele de lupi ale securităţii comuniste, ce urmăreau să mă aresteze.

PARTEA ÎNTÂI
CARE DE LUPTA

Refugiu 1940.

Eram profesor la şcoala de uceniuci din Tîrgu Mureş. În anul şcolar 1939-1940, zi de zi mă ocupam de educaţia şi organizarea vieţii elevilor. Organizam echipe de fotbal, volei, hanbal, tenis, canotaj, echipe artistice, cor, dansuri populare, orchestră, echipe cu care făceam turnee prin ţară. Eram foarte legat sufleteşte de toţi aceşti elevi şi viaţa lor. Având douăzeci şi unu de ani, mă consideram fratele lor mai mare. Sâmbetele mi le petreceam împreună cu elevii şi părinţii lor la restaurantul "*POP*", unde luam masa şi dansam. În sala festivă a căminului organizam conferinţe pe teme ce priveau educaţia tinerilor şi chiar teme familiale, relaţia dintre soţi, educaţia copiilor, aspecte ce mă preocupau în primul rând pe mine.

Vestea cedării Ardealului de Nord a zdruncinat puternic sufletele noastre. Pe feţele noastre se putea citi durerea înstrăinării. Toţi ne puneam întrebarea "Ce e de făcut? Rămânem sau plecăm în refugiu. " Pe 9 septembrie în sala festivă a căminului, doamna Veturia Macavei ne-a adunat pe toţi profesorii, ucenicii şi pe părinţii lor.

Domnul Vasile Macavei, directorul şcolii de ucenici, era concentrat încă din anul 1938. Stând de vorbă cu elevii şi părinţii lor, au fost luate atât hotărâri privind refugiul unor familii, cât şi hotărâri privind rămânerea în Ardealul cedat, a altor familii. Pe feţele tuturor se citea o tristeţe fără seamăn. Ne despărţeam cu durere şi nu ştiam pentru cât timp, ne îmrăţişam plângând.

Aveam marea încredere în Bunul Dumnezeu şi destinul dat nouă, că ne vom întoarce curând la casele noastre. Sfătuindu-ne şi încurajindu-ne reciproc, îndeosebi pe cei ce au luat decizia de a rămîne, prin păstrarea vie a încrederii în Dumnezeu, în dragostea şi puterea lui de a face dreptate, cei ce au luat decizia refugiului au fost rugaţi să nu îşi uite fraţii rămaşi în suferinţă. Curgeau neâncetat lacrimile părinţilor şi ale fraţilor mai mici.

În 9 septembrie, ne-am despărţit cu lacrimi în ochii, îmbrăţişindu-ne şi încurajându-ne. În perioada începând de la 1 seprembrie 1940, până la 9 septembrie, toate instituţiile trebuiau să predea noilor autorităţi gestiunea, clădiri, arhive. O parte din arhivă a fost pregătită pentru expediere la Târnăveni, fiind preluată de primăria oraşului.

Aşa am plecat şi eu cu bocceluţa în mână, cu cele strict necesare de la gara CFR Târgu Mureş de unde pleca ultimul tren de refugiaţi.

Trenul pleca în direcţia Războieni, eu am coborât la Decea, unde aveam o verişoară învăţătoare, Lenuţa căsătorită cu Ioan Olteanu. Aici am stat câteva zile, de unde am plecat la Bucureşti.

În România rămasă după cedare, puterea în stat a fost preluată de generalul Ion Antonescu împreună cu Horia Sima, fruntaşul Mişcării Legionare.

Mişcarea Legionară avea acum mari probleme de rezolvat. Refugiaţii din Basarabia, Bucovina şi Ardealul de Nord aveau nevoie de ajutor, adăpost, locuri de muncă, elevi de plasat la şcoli şi internate. Aceşti oamnei trebuiau ajutaţi.

Cine să-i ajute? Tineretul legionar a fost acela, care zi şi noapte s-a ocupat de aceşti oameni.

În toate oraşele din ţară, au fost organizate cantine, unde refugiaţii luau masa. Majoritatea au fost plasaţi la diferite întreprinderi ocupând un loc de muncă. Pentru acestea se cerea efort şi muncă din partea tineretului legionar, care a fost prezent zi şi noapte pentru a ajuta unde era nevoie.

Fiind la Bucureşti, toată luna septembrie, am fost şi eu cazat la un hotel unde am primit şi masa. Mai aveam două săptămâni până când trebuia să mă prezint pentru încorporare la Unitatea Militară "12 Care de Luptă- Alba Iulia", retrasă de la Tîrgu Mureş. Din Bucureşti am plecat din nou la Decea, la

verişoara mea Lenuţa, de unde am plecat în comuna Vidrasău, o localitate devinită de frontieră spre Tîrgu Mureş, unde într-un car cu paie a trecut fratele meu Gheorghe care terminase clasa a patra la Liceul Papiu Ilarian şi pe care trebuia să-l plasez la un liceu comercial din Ardeal. Nu am reuşit însă pentru că toate liceele erau supra-aglomerate. Aşa am fost nevoit să merg cu el la Turda, unde fratele lui Ionel Olteanu, Vasile Oteanu era nu demult reîntors din Germania. Pentru că nici la Turda nu am reuşit să-l înscriu la un liceu public, l-am angajat ca şi chelner la un restaurant din Turda, înscriindu-l ca elev la un liceu particular cu profil comercial. Restaurantul îi asigura casa şi masa, având timp şi să înveţe. Erau mai mulţi copii care lucrau la acest restaurant, toţi refugiaţi, fiind supraveghiaţi de patronul restaurantului.

De la Turda am plecat în comuna Râciu din teritoriul cedat, la punctul de frontieră, unde era un consătean şi prieten de al meu, Balo Marton şeful pichetului de graniceri maghiari, care mi-a prilejuit întâlnirea cu tătăl meu.

Am trecut frontiera însoţit de ofiţerul român care făcea paza frontierei pe partea română, căpitanul Caragea care se împrietenise cu grănicerii unguri. În comuna Râciu, la o casă particulară m-am întâlnit cu tata, căruia i-am povestit situaţia mea şi a fratelui Gheorghe. Tata mi-a adus şi vioara la care

ţineam foarte mult. După câteva ore de discuţii ne-am despărţit sărutându-ne, tata atragându-mi atenţia să avem grijă de noi.

De aici am plecat la Decea, la verişoara mea Lenuţa.

În 20 octombrie m-am prezentat la Unitatea Militară,, 12 Care de luptă Alba Iulia" retrasă de la Tîrgu Mureş. Aici nu am stat decât o săptămână fiind trimis împreună cu alţi camarazi la "Şcoala Militară de ofiţeri în rezervă" din Ploieşti.

În 28 octombrie 1940 la acestă şcoală au fost organizate trei plutoane, fiecare având trei grupe a zece elevi. Eu fiind cel mai mic de statură am fost repartizat la plutonul III, aşa zis tabachere. Aceste trei plutoane făceau parte din Compania a treia, alături de alte trei companii I, II şi IV.

Comandandul plutonului nostru III, era locotenentul Ioniţă, o fie blândă, foarte calculat însă, cu multă dragoste şi înţelegere faţă de elevi. La plutonul I, comandant era locotenent Georgescu care era un zbir. Foarte sever, la instrucţie chinuia elevii punîndu-i să poarte greutăţi în spate până la 40 de kilograme, cu alergări de ore, obosind elevii până la epuizare.

Al nostru, era un înger, mergând până la a plânge atunci când noi îl supăram. Dar şi noi am fost înţelegători faţă de dânsul, executând tot ce ni se cerea pentru a nu-l pune în conflict faţă de ceilalţi ofiţeri.

Şi în Şcoala Militară, elevii am fost organizaţi în "Fraţi de Cruce", organizaţii de tineret ale mişcării legionare, în care ne pregăteam pentru o viaţă morală demnă, în spirit de sacrifiu, iubire de neam şi credinţă de Dumnezeu.

Moartea lui Nicolae Iorga a fost o mare lovitură pentru mine. Eu nu am dorit-o şi nu am acceptat-o, condamnându-i pe cei care l-au executat. Însuşi comandantul Horia Sima, care a sosit imediat la Ploieşti, a condamnat această acestă crimă făcută de nişte legionari care au adus prejudicii legiunii. Membrii comandoului de execuţie a lui Iorga au fost pedepsiţi, fiind condamnaţi public de către conducerea legiunii, ei pentru a nu fi arestaţi au fugit în Germania. Mai târziu am aflat, că ei au fost pregătiţi de către ruşi la Moscova pentru a-l executa pe Iorga. Iorga devenise un duşman al ruşilor, punând mereu problema ocupării Basarabiei. Nicolae Iorga era însă şi un mare duşman al Miscării Legionare. A fost omul lui Carol al II-lea şi al Lupeascăi, cei care au pus la cale moartea Căpitanului. Nicolae Iorga a fost un partizan al condamnării Căpitanului la zece ani de închisoare. În 1938 premierul Armand Călinescu la ordinul regelui Carol al II-lea, a dispus asasinarea Căpinanului, a Nicadorilor şi a Decemvirilor, pe timpul transferului de la închisoarea Râmnicu Sărat.

Nu am fost de acord şi nu suntem de acord cu legea talionului, dar puterea Divină se îngrijeşte de echilibrarea binelui cu răul.

Datorită conflictelor ce au apărut între Mareşalul Ion Antonescu şi Mişcarea Legionară, în luna noiembrie Armata a VI- a Germană stătea să intre în România. Mai apoi, în ianuarie 1941, Mareşalul a anihilat rebeliunea legionară, pe care şi azi o consider o provocare a Mareşalului.

Oricum ar fi fost provocată, urmarea rebeliunii legionare a fost moartea unei mulţimi de tineri, alţii arestaţi şi condamnaţi la ani grei de închisoare. Nici după arestarea lui Antonescu la 23 august 1944, nu au fost eliberaţi cei condamnaţi pentru evenimentele ianuarie 1941, încât venind comuniştii la putere, au rămas în închisori executând până la 20 de ani. Am stat cu ei în închisori, cunoscându-i, aşa au fost Marin Naidin, Ghita Zotu, părintele Grebenea, moş Runcu şi mulţi alţii.

Oameni cu o conduită morală, cu spirit de sacrificiu şi de întrajutorare creştinească. Oameni în faţa cărora trebuia să te închini. Acesta a fost Ion Antonescu pentru Mişcarea Legionară, un mare duşman.

Dacă s-au făcut, crime din partea unor legionari, nu am fost de acord. Dar eram în legitimă apărare. Eram singurii care apărau valorile spirituale ale acestui popor şi biserica lui Iisus

Christos, iar toţi cei care erau la putere au lovit în mişcare, oameni certaţi cu morala, cu tendiţă de căpătuială străini de binele acestui popor.

În luna mai 1941, încep mari manevre militare. Ne pregăteam în regiunea Vrancei. Eu am fost încartiruit la Unitatea III Moto-mecanizată din Târgovişte, care făcea parte din Divizia I-a, Bindate" Mareşal Antonescu". Germanii se pregăteau să atace Uniunea Sovietică.

În ziua de 22 iunie 1941, în urma comunicatului Mareşalului Ion Antonescu "Ostaşi vă ordon treceţi Prutul". În noaptea de 22 iunie cu cea mai mare viteză, armatele treceau deja Prutul, urmărind trupele sovietice, care se retrăgeau spre Nistru. Noi Divizia I-a Bindate, am ajuns la Ştefăneşti, un oraş pe Prut care ardea în flăcări, fiind bombardat de ruşi. Podul de peste Prut era distrus. Repede, armata de pontonieri a construit un pod de vase şi astfel armatele române trec Prutul în Basarabia înaintând spre Bălţi, urmărind trupele sovietice în retragere. Bălţi era un oraş aşezat la poalele unui deal, care la fel ardea în flăcări după bombardamentele ruseşti. Armata germană a luat-o spre nord pentru a ocupa Cernăuţii. Trupele române au fost dirijate pentru ocuparea Chişinăului. Până la acestă dată unitatea noastră nu a avut nici o rezistenţă din partea trupelor ruseşti, care se retrăgeau spre Nistru, pentru a trece în Transnistria.

Ajunşi însă în jurul Chişinăului, în comuna Visterniceni, ruşii erau plasaţi în tranşee apărând Chişinăul. Oraşul ardea în flăcări. Catedrala Chişinăului, peste care ruşii au aruncat butoaie de benzină, era cuprinsă de flacări. Crucea de pe caterdrală era învăluită de flăcări, dar a rămas intactă. După două zile de tatonări şi lupte, a început marele atac pentru ocuparea Chişinăului. Eram comandantul unei grupe moto-mecanizate. Aveam zece oameni în subordine. Cu cea mai mare viteză cu grupa mea, umat de alte grupe, am pătruns în dispozitivul rusesc, luptând la baionetă. Lupta a fost foarte grea. Cădeau camarazii în jurul meu, străpunşi de baionete sau împuşcaţi. După câteva ore de lupte, sprijiniţi de celelalte plutoane şi tancuri am reuşit să spargem frontul dinspre Visterniceni şi astfel am pătruns în Chişinău, urmărind trupele ruseşti care părăseau Chişinăul sub ameninţarea tancurilor noastre.

Ajunşi în Chişinău după lupte grele, oraşul fiind părăsit de tupele ruseşti, profitând de un timp de linişte, am pătruns în caterdrală, care ardea în flăcări. Tot interiorul era cuprins de flăcări afară de cele trei altare pe care erau potirul, crucea şi biblia, care au rămas intacte. Repede au intervenit pompierii, reuşind să stingă focul. Ruşii se retrăgeau spre Tighina pentru a trece Nistrul la Tiraspol în Transnistria. Din Chişinău am înaintat spre primul sat Bolboaca, unde ruşii ocupau o poziţie strategică

în pădurea din apropiere. În faţa noastră la liziera pădurii din marginea satului, se întindea un lac mare care trebuia trecut pentru a ajunge în comună. Colonelul Ivan, comandantul batalionului din care făceam parte, mă cheamă la comandament şi îmi dădu ordin să fac o incursiune la ruşi, să constat ce poziţii au fost ocupate şi de ce forţe dispun. Era noapte târziu orele douăzecişitrei. Cerul era înourat ascunzând luna, nu se vedea nimic. În satul Bolboaca era o tăcere de mormânt, se auzea din când în când câte un lătrat de câine. Am luat cu mine patru ostaşi dintre cei mai curajoşi şi cu o barcă am trecut lacul sub acoperirea întunericului. Ajungând în comună am intrat la prima casă. Era o familie de români basarabeni, care s-au bucurat mult de venirea noastră. De la ei am reuşit să luam câteva informaţii cu privire la poziţiiile ruseşti şi cam ce forţe au aceştia.

Am trecut apoi şi la alte case pentru a culege informaţii. Nu am fost obsevaţi de ruşi care erau plasaţi în pădurea din nordul satului. Oamenii erau fericiţi de sosirea armatelor române, aşa încât am reuşit să luăm informaţiile necesare. Spre dimineaţă, până la a crăpa de ziuă, cu aceaşi barcă ne-am întors la unitate, unde am comunicat comandantului informaţiile culese. În aceaşi dimineaţă pe la orele patru trupele româneşti de la vest de comună, ocolind lacul au pătruns în comună, pe care au ocupat-o, după care trupele au înaintat spre pădure unde erau

dispozitivele ruseşti. S-au dat lupte grele, au căzut o mulţime de ostaşi răniţi şi morţi, români şi ruşi laolaltă. Sergentul din grupa mea, Tiut, a fost rănit grav străpuns de sute de împunsături de baionetă, dar am reuşit să-l scoatem din linia de foc, pentru a primii primul ajutor, fiind trimis mai apoi pentru spitalizare. Comanadantul regimentului colonelul Petrea a dat dispoziţie carelor de luptă care erau în urma infanteriei să intre în luptă pentru spargerea liniei ruseşti şi alungarea lor, obligându-i să se retragă spre Tighina trecând Nistrul la Tiraspol, oraş situat pe Nistru în Transnistria. Podul de peste Nistru, la Tighina, după ce trupele ruseşti au trecut Nistrul, a fost aruncat în aer. Pentru a putea trece la Tiraspol era necesară instalarea unui pod de vase. Acesta, deoarece Tiraspiolul era ocupat de armata rusă şi trebuia ca să atacăm în altă parte a Nistrului, inducând în eroare trupele ruseşti din Tiraspol. Astfel, altileria română la Tighina la sud de Nistru, la circa 10 kilometri a început să tragă peste Nistru, ducând în eroare trupele ruseşti care în mojoritate erau în retragere din Tiraspol. În acest timp, trupele româneşti au instalat un pod de vase peste Nistru ocupând Tiraspolul. Întreaga Divizie Blindate, a reuşit astfel să ocupe Tiraspolul de unde au înaintat spre ocuparea Odesei. Satele din jurul Odesei, Tatarca şi Dalnic erau foarte puternic întărite de ruşi aşa încât greu se putea trece pentru ocuparea Odesei. Aici s-au dat cele mai grele lupte

între armatele române şi cele ruseşti unde au murit zeci de mii de ostaşi români şi ruşi. A fost o mare greşală a comandamentului român de a băga în luptă regimente întregi, ştiind că ruşii sunt foarte bine organizaţi în aceste comune. Trei luni au durat luptele în acest sector, dar nu s-a putut trece la ocuparea Odesei. Metru cu metru a fost apărat de ruşi. În acest timp ruşii şi-au retras din Odesa tot ce au crezut că e de valoare.

15 octombrie 1941.

Începe atacul general pentru ocuparea Odesei.

Toată noaptea ruşii au bombardat poziţiile româneşti, timp în care, majoritatea trupelor ruseşti se retrag pe mare din Odesa, aşa încât armatele române în înaintare pentru ocuparea Odesei au întâmpinat o slabă rezistenţă din partea ruşilor. De la Tatarca şi Dalnic până la Odesa s-au găsit mii de cadavre ruseşti rămase pe câmpurile de bătălie.

Ajunşi la marginea Odesei, toate străzile la intrare în oraş erau blocate de ziduri de piatră, tancuri şi maşini de luptă părasite. Ruşii au blocat intrările în Odesa.

Odesa a fost ocupată de trupele române fără lupte. Am intrat pe strada Moldovanskaia care era locuită în majoritate de populaţie românească. Cum am intrat în Odesa, unităţi militare

nemţeşti au intrat după noi, ocupând trei sferturi din oraş, luând tot ce au putut lua.

Populaţia rusă, mai ales tinerele fete şi soţiile soldaţilor plecaţi pe front, au fugit în sectorul ocupat de trupele române pentru a fi protejate de brutalitatea ostaşilor nemţi, care se presupunea că urmau să profite de ele.

Populaţia din Odesa, bâtrâni, femei şi copii rămaşi acasă erau lipsiţi de hrană, pentru că ruşii în retragerea lor au lăsat populaţia fără rezerve de alimente. Noi am fost nevoiţi să-i alimentăm , ei cerându-ne sprijinul.

Din Odesa o parte din ofiţeri şi ostaşi au plecat la Chişinău, unde la Marea Adunare din faţa Catedralei s-a sărbătorit eliberarea Basarabiei şi a Bucovinei din mâinile ruşilor şi s-au dat decoraţii de război pentru fapte de arme deosebite, trupei şi ofiţerilor. După efectuarea slujbei religioase s-au împărţit decoraţiile.

Printre cei decoraţi am fost şi eu. Pentru incursiunile făcute la inamic şi pentru faptul că cu plutonul din care făceam parte a reuşit să pătrundă în poziţiile ruseşti de la Chişinău. S-a reuşit să ocuparea Chişinăului, i-am alungat pe ruşi din Chişinău. Am fost decorat cu medalia Virtutea Militară Clasa a II-a .

De la Chişinău, o parte din ofiţeri şi trupa, ne-am reintors în ţară la Bucureşti unde a trebuit să pregătim pentru

front contingentul 1941. Instrucţia a durat trei luni, după care la sfârşitul lunii martie am luat din nou drumul frontului, urmărind retragerea trupelor ruseşti din Ucraina.

Regimentul II Vânători -Moto, din Divizia I-a Blindată, din care făceam parte, era la Diepopetrovsc, oraş pe Nistru. Bazin carbonifer, cu o mulţime de mine de cărbune. Unităţile de pe front au fost întărite cu unităţi noi aduse din ţară şi astfel am continuat urmărirea inamicului ce se retrăgea în Ucraina întărindu-se pe Cotul Donului.

Am luat parte la câteva ciocniri între blindatele noastre şi cele ruseşti, bătălii de proporţii mai mici, pentru că ruşii erau în retragere fără să opună rezistenţă mare în înaintării noastre.

O parte din din unităţile noastre de blindate şi artilerie au fost trimise în Crimeea unde s-a dat asaltul pentru ocuparea Sevastopolului şi eliberarea Crimeei. Crimeea este eliberată alături de o mare parte din Ucraina. Unităţile noastre de vânători de munte înaintau în Caucaz cucerind munte după munte, cu cea mai mare parte din unităţile noastre de infanterie, artilerie şi blindate am ocupat poziţii defensive pe Don, pregătindu-ne pentru atacul ce urma în februarie-martie 1943 în regiunea Donului.

Alte unităţi de ale noastre, luptau pentru ocuparea Stalingradului, unităţi ce au rămas încercuite şi luate prinzoniere.

Luna octombie 1942.

O parte din ofiţeri şi unităţi de pontonieri ne-am retras la Diepopetrovsc, pentru a pregăti iarnarea Diviziei Blindate. Ajunşi în oraş am cazat trupa în şcoli iar ofiţerii ne-am cazat la familii. Eu am fost cazat la la o familie de medici al căror fiu cu soţia s-au refugiat odată cu unităţile ruseşti. Au rămas bătrânul, cu soţia şi nepoata lor, care era şi ea studentă la medicină. Duceau o viaţă foarte grea pentru că armatele ruse în retragerea lor au rechiziţionat toate rezervele de alimente, lăsând oraşul fără provizii.

Bunicul lui Nataşa era şi el medic. Era un om cult şi foarte credincios, mi-a povestit foarte multe despre tăvălugul comunist din cei douăzecişi doi de ani de stăpânire. Biserici dărâmate, sau transformate în magazii, teatre, cinematografe, locale de distracţii. Toţi cei care s-au opus colectivizării au fost împuşcaţi sau duşi în Siberia ca lucrători în mine. O teroare cumplită asupra populaţiei .

Ţăranii şi intelectualii ruşi au păstrat ascunse icoanele cu sfinţi, pe care la sosirea noastră, le-au scos la iveală. Poporul rus era un popor foarte credincios. Bătrânul medic rus m-a rugat în mai multe râmduri să o salvez pe Nataşa de furia comunistă şi să o duc în Franţa, la fratele lui refugiat din 1918 după instalarea comunismului în Rusia.

Cât am stat Diepopetrovsc, am legat o prietenie foarte strânsă cu acestă familie, promiţându-le că voi încerca să îi ajut şi să o salvez pe Nataşa.

Nu am reuşit însă pentru ca la data de 26 octombrie am primt ordin să ne reîntoarcem urgent la Cotul Donului la unitate, pentru că a început marea ofensivă armatelor ruseşti înarmate până în dinţi de către americani, cu armament ultramodern ,tancuri, maşini blindate, artilerie grea, armament pe care ruşii nu l-au avut până atunci.

La Cotul Donului erau plasate mai multe divizii româneşti, o divizie blindată germană, un italiană şi una ungurească.

Ofensiva rusească a fost foarte agresivă profitând de faptul că a început să ningă aprig. Era un frig de peste minus 30 de grade. Stratul de zăpadă ajunsese aproape de o jumatate de metru, aşa încât se circula foarte greu. Luptele au devenit crâncene. Ciocniri între blindatele ruse şi cele ale Axei, aşa încât nu se vedea decât fum şi foc.

Pentru trupele noastre a început şi războiul cu foamea şi frigul, care se lăsase tot mai puternic. Echipamentul de iarnă care trebuia să-l avem asupra noastră, zăcea în depozitele ce au căzut pe mâna ruşilor. Rămaşi fără echipament de iarnă, mulţi ostaşi

au murit îngheţaţi. Stive întregi de cadavre adunate grămadă şi rămase pradă ciorilor.

Eram într-o depresiune înconjurată de dealuri care greu se puteau traversa din cauza zăpezii care se depusese. Foarte multe maşini şi tancuri au rămas fără carburanţi, aşa încât în retragere trupele erau nevoite să le abandoneze pentru a putea alimenta celelalte maşini de luptă.

Cerul era întunecat, nu se putea legătura cu aviaţia care transporta alimente, motorină şi benzină. Aveam la noi pachetul cu hrana de război, biscuiţi din care sugeam mereu pentru a ne putea potoli foamea.

Era şapte noiembrie 1942, când unităţile noastre au început a se retrage din această depresiune. Foarte mulţi ostaşi rămaşi fără maşini şi tancuri au fost nevoiţi să se retragă înotând prin zăpada care se depunea în straturi tot mai groase. Din cauza crivăţului puternic se formau troiene peste care nu se putea trece. Ruşii ne urmăreu, luptele deveniseră tot mai grele din cauza lipsei de echipament de iarnă şi lipsei de alimente. Pierderi de ostaşi din ce în ce mai mari.

Ruşii au reuşit să spargă frontul axei, divizia italiană şi cea maghiară fiind încercuite. În faţa noastră era un deal mare care trebuia trecut. Era a treia zi de retragere.

Cerul era tot închis aşa încât chiar dacă se lua legătura cu elicopterele care transportau alimente şi combustibil, acestea nu aveau câmp vizual pentru a le putea lansa. La un moment dat cerul a început să se deschidă, să se lumineze. Norocul nostru a foat că un bondar românesc, avion de observaţie-cercetare-informaţie, ne-a descoperit şi a luat legătura cu comandamentul german care făcea aprovizionarea unităţilor de pe front.

Trei avioane mari au sosit imediat, lansându-ne paraşute cu alimente, muniţie şi combustibil, pentru maşini şi carele blindate. Astfel, am reuşit să ne salvăm. Eram încă tot în depresiunea fermei Wivintegr din Cotul Donului. Ruşii căutau să încercuiască tot mai mult unităţile noastre. În dreapta se luptau unităţi de cavalerie româneşti cu cele ruseşti. În faţa noastră se apropiau unităţile de infanterie ruseşti.

Începea lupta, care a durat câteva ore. Răniţi şi morţi şi în partea armatei noastre dar şi din partea ruşilor.

Fiind ofiţer cu informaţiile la Divizie am fost chemat imediat de generalul Petre şi colonelul Ivan, care mi-au trasat ca sarcină să plec în faţa unităţilor noastre care trebuiau să cucerească dealul din faţa noastră, pentru a observa dacă pe acest deal sunt dispuse unităţi ruseşti. Mi s-a dat o maşină blindată condusă de un şofer, un ajutor de şofer care manevra şi două mitraliere aşezate în faţă. În maşină cu mine a fost şi

medicul regimentului III Vânători -Moto, doi ofiţeri de legătură, Frâncu Ion şi Ţilea Grigore din Aiud şi agentul meu Plocon, care transmitea informaţiile.

Ajunşi la 50 metri de vârful dealului, două proiectile de anticar ruseşti au atins în plin maşina noastră spărgând blidajul. O explozie puternică a afectat maşina. Schijele au ucis pe loc şoferul şi ajutorul de şofer. Ofiţerii, cei doi, Frâncu şi Ţilea au fost rezezaţi în două, murind pe loc. Plocon omul de legătură a murit lovit de o schijă ricoşată din blindajul maşinii drept în cap. Eu am fost lovit de o schijă mare care a ricoşat din blindajul maşinii în omoplatul drept, aveam şi o rană mare pe coloană fiindu-mi afectată o vertebră. Singur medicul a scăpat neatins. Unităţile care au urmat după noi au început luptele şi au cucerint cota.

Eu care am supravieţuit, am fost legat la rană cu cămaşa de către medic şi aruncat într-un jeep, am însoţit unităţile care continuau lupta.

Comandamentul nostru se instalase într-o casă. Aici am fost adus şi aşezat pe vatra unei sobe, cuptor mare ca cel de pâine, încălzit cu paie pe care în timpul iernii dormeau ruşii.

Aicea am reuşit să primesc din partea medicului primul ajutor. Rana însă era mare, am pierdut foarte mult sânge. Mâna dreaptă nu o mai puteam ridica. După câteva zile, au venit câteva

dube sanitare care au adunat toţi răniţii şi i-au transportat la Morozovskaia unde în şcoli am fost aşezaţi pe paie, iar de aici urma să fim transportaţi cu avioane în ţară.

La un moment s-a dat alarma că suntem înconjuraţi de ruşi care atacau oraşul. Cei care au putut merge au părăsit spitalul de campanile şi au luat-o pe jos spre Nipru. Cei care nu am putut merge, am rămas. Ruşii nu veniseră. A fost o alarmă falsă. Cei mai grav răniţi dintre noi am fost evacuaţi cu avioane sanitare la Rostov, unde ni s-a făcut prima intervenţie chirurgicală şi ni s-au făcut transfuzii de sânge. Erau deja două săptămâni de când am foat rănit şi rănile mai sângerau.

Frontul se stabilizase după ce trupele de vânători de munte au fost retrase din Caucaz, îmbarcate pe vapoare la Rostov au plecat spre ţară.

Unitatea blindată germană a generalului Manstein, foarte puternică reuşeşte să spargă frontul rusesc de încercuire aşa întrucât toate trupele din Cotul Donului au format un front puternic defensiv pe Nipru orpind astfel înaintarea ruşilor.

După o săptămână de stat în Rostov am fost evacuaţi cu dube sanitare la un spital nemţesc din Diepopetrovsc.

Se apropia crăciunul, mai erau două zile. La acest spital cu răniţi nemţi am fost aduşi şi doi români. Eu şi un căpitan din Turda ce avea ambele picioare degerate până la genunchi,

suferea cumplit de dureri. Eu mă obişnuisem cu durerea, deşi omoplatul drept îmi era complet zdrobit şi rana de pe vertebră îmi dădea dureri cumplite. Cum am ajuns în spital am fost luat şi dus în sala de operaţie, unde după ce mi s-au scos toate schijele, mâna dreapă şi toracele mi s-a pus în ghips pentru a-mi susţine mâna până la vindecarea rănii din omoplat.

În salon, eram douăzeci de răniţi. În sera de crăciun a sosit o delegaţie de la Cruce Roşie nemţească cu colindul aducându-ne cadouri. A fost o seară minunată. Fiecare rănit a primit un pachet cu ciocolată, bomboane şi o sticlă cu liqeur, Nemţii cu răni mai uşoare au început să bea să cânte şi să danseze, erau tineri între douăzeci-trezeci ani, plini de viaţă. Am rugat şi eu pe unul dintre ei să-mi deschidă sticla cu liqeur şi am tras şi eu bine din sticlă bine până când nu am mai ştiut de mine.

Fiind tare slăbit, băutura dulce m-a prins. Asistenta medicală cu medicul sosiţi la control au văzut patul meu şi sub pat o baltă de sânge. Tot bandajul mi s-a desfăcut şi sângele a început să curgă. Toată vata de sub ghips s-a îmbibat cu sânge care după ce s-a uscat a făcut ţepi ce intrau în piele şi mă jenau. Am fost luat de medic şi dus în sala de operaţie şi cusut din nou. Am fost certat de asistentă şi de medic. Pe lângă aceşti ţepi de sânge închegat mă supărau păduchii care intraseră sub corset.

Toate casele ruseşti în care am intrat să ne adăpostim erau pline de păduchi pe care i-am luat cu noi. Încă nu apăruse DDT- ul otrava, praful prin care germanii au scăpat lumea de păduchi.

Tot timpul cât am luptat în URSS am fost plin de păduchi deşi ne spălam des cu petrol şi benzină, tot nu am putut scăpa de ei. Acesta a fost pentru mine primul contact cu marea fericire comunistă, mizeria, foamea şi păduchii.

În data de şase ianuarie 1942 am fost pregătit cu tot ce aveam la mine pentru a fi transportat în ţară. O doamnă distinsă româncă de la Crucea Roşie a fost tot timpul lîngă mine şi lângă colegul degerat, încurajându-ne. Cu un jeep am fost duşi la gară, după ce ne-am luat rămas bun de la colegii de suferinţă nemţi. În gară ne aştepta un tren sanitar lung, care a adunat răniţii de la toate spitalele din Ucraina pentru a fi transpotaţi în ţară.

Trenul a plecat spre Cernăuţi, unde am primit mâncarea de dimineaţă. O mulţime de medici şi de asistente medicale au intrat în compartimentele din tren stând de vorbă cu noi. La orele zece trenul părăseşte Cernăuţiul. Din nenorocire, în viteză , din cauza unui macaz îngheţat, trenul a intrat pe o linie moartă unde erau garate nişte vagoane de marfă, ciocnindu-se puternic. Cele şase vagoane din faţă cu locomotiva au fost avariate. În aceste vagoane erau cazanele în care se pregatea mâncarea pentru răniţi,

depozite de alimente, medicamente şi alte materiale. Apa fiebinte din cazane prin ciocnirea puternică a opărit tot personalul bucătar, iar noi din celelalte vagoane am fost aruncaţi jos din paturi. O comisie din Cernăuţi a sosit la faţa locului. O mulţime de medici şi asistente medicale au intrat în vagoane ridicând pe cei căzuţi aşezându-i în paturi. Am fost ridicat şi eu fiind zdruncinat puternic la omoplat din cauza corsetului pe care îl aveam pe corp.

Direcţia CFR Cernăuţi a luat imediat măsuri de scoatere a vagoanelor de pe linia moartă. Cei opăriţi au fost internaţi la Spitalul din Cernăuţi, iar garnitura nou formată cu aproape şaizeci de vagoane cu răniţi, a pornit din nou spre Bucureşti. CFR–ul a dat dispoziţie tuturor staţiilor ca toate trenurile să fie oprite, lăsând linia liberă pentru ca garnitura noastră să ajungă cât mai repede la Bucureşti. La Focşani a fost alimentată locomotiva, aşa încât în seara zilei de şapte ianuarie 1943 trenul a întrat în Bucureşti prin staţia CFR-Băneasa. Direcţia CFR a pus la dispoziţia răniţilor, Spitalul CFR nr. 2 din Băneasa cu tot personalul medical. Spitalul CFR "Regina Maria" din Sectorul Băneasa era nou înfiinţat, noi fiind primii bolnavi aduşi pentru tratament. Era un spital cu un confort extraordinar, cu medici foarte bine pregătiţi. Pe lângă asistentele medicale care s-au ocupat de îngrijirea noastră foarte multe dintre soţiile de ofiţeri

care erau pe front se ocupau şi ele de răniţi. Eu am fost cazat singur într-o cameră din spital care avea balconul spre Hipodromul Băneasa.

A sosit primăvară, Bucureştiul începea să înverzească, simţeam parfumul florilor de salcâm apoi de tei. Personalul medical a fost foarte atent cu noi primind îngrijirile medicale pentru vindecare.

După şase luni de tratament medical, când rana din omoplat era aproape vindecată, mi s-a luat ghipsul jos de pe corp. Am simţit cea mai mare uşurare deoarece la venirea în spital din cauza sângelui care s-a scurs la Diepopetrvsc sub ghips vata s-a îmbibat în sânge şi a foarmat ţepi care în momentul în care am început să mă refac intrau în corp producându-mi răni. Apoi mai erau şi păduchii care pătrunseră sub corset de care nu am putut scăpa deşi surorile îmi introduceau sub ghips un băţ cu vată înmuiată în petrol. Păduchii au fost cea mai mare pacoste atât pentru populaţia rusă cât şi pentru armata noastră. Îngrijirea din spital a fost excepţională, hrană, cazare medicamente.

Am vrut să scriu acasă în teritoriul cedat la părinţi la Tîrgu Mureş, ca să o liniştesc pe mama care aflase că am pierdut ambele mâini. Pentru acesta, am cerut un fotograf care mi-a făcut o fotografie cu mâinile ridicate sus. Şi am rugat o asistentă medicală să-mi scrie o scrisoare, pentru că eu nu puteam scrie

având mâna în ghips. Am trimis scrisoarea de care familia s-a bucurat foarte mult, mai ales mama care plângea mereu.

Câtă durere au suferit aceste mame ale căror copii luptau pe front şi dintre care mulţi nu s-au mai reîntors, au rămas prada ciorilor fără să poată să fie înmormântaţi creştineşte.

Acesta a fost războiul pe care tineretul român a trebuit să-l poarte sub nişte conducători criminali care au colaborat cu germanii în acest război. Mişcarea legionară a cerut lui Antonescu să nu trecem Nistrul, fapt pentru care s-a tras cu tunurile şi tancurile în sediile noastre cu sprijinul armatei germane intrată în noiembrie 1940 în Romania.

După ce mi s-a luat ghipsul am fost nevoit să plec la un spital din Bucureşti pentru a face mecanoterapie. Un tratament care pune în mişcare braţul pentru a reveni la normal. Astfel, am fost la Spitalul Militar de lângă Gara de Nord. Acolo am întâlnit pe primul consătean rănit şi el pe Ion Văideanu al cărui frate Teodor a murit în luptele de la Stalingrad.

Câtă durere mai poate suporta şi omul, în acele vremuri în care oamenii se ucideau fără milă. Pentru ce? Un război ucigaş care a omorât sute şi mii, sau chiar miloane de tineri, care au căzut la datorie luptând împotriva bestialităţii comuniste, ce au pus stăpânire pe aceste popoare din răsărit distrugându-le tot ce au avut mai sfânt, credinţa în Dumnezeu şi marea dragoste faţă

de om şi neam. Patruzeci şi cinci de ani de stâpânire comunistă, o stăpânire a diavolului bazată pe minciună şi crimă. O ţară transformată în lagăre de muncă, securităţi şi închisori în care se ucidea elita acestor popoare, pe cei care au rămas demni în conştiinţa lor necolaborând cu Diavolul.

În luna iulie 1943 am fost externat urmând ca să continui tratamentul pentru vindecarea deplină în localitatea în care voi merge.

Blaj 1943

În luna iulie 1943 am fost externat, rana fiindu-mi aproape vindecată tratamentul îl puteam contiuna în localitatea în care urma să mă stabilesc. Eu am ales Blajul unde il aveam pe unchiul meu Petru Comes refugiat din Sântana teritoriu cedat, era director la o şcoală primară din Blaj, unde era şi fratele meu Gheorghe frecventa cursurile ca elev la Şcoala Normală de băieţi locuind în internatul şcolii.

În timpul când am stat în spital la Bucureşti, am putut să mă pregătesc pentru a da diferenţa la liceu pentru bacaloreat, să mă pot înscrie la o facultate. Cu bacaloreat de şcoală normală nu mă puteam înscrie la facultate. La Blaj am dat diferenţa de liceu şi în toamna lui 1943 am luat bacalaureatul la Alba Iulia înscriindu-mă la Facultatea de Litere şi Filosofie din Sibiu.

Ruşii reuşesc în 1944 martie să ocupe Basarabia iar trupele române se retrag pe linia fortificată Nămoloasa-Focşani. Bucureştiul şi regiunea petrolieră a Ploieştiului, Braşovul, Craiova au fost foarte puternic bombardate de americani. Italia, Franţa, Belgia, Olanda. Ţările nordice căzuseră deja în mâinile armatelor aliate anglo-americane. Cercul împotriva trupelor hitleriste se strângea în jurul Germaniei. În acest timp, se duc tratative între unele din statele axei şi aliaţi pentru capitulare. .

La noi forţele democratice, liberalii, ţărăniştii, social-democraţii şi comuniştii duceau tratative pentru ca armatele române să treacă alături de aliaţi. Aceasta s-a întâmplat la 23 august 1944. De data acesta frontul german fiind slăbit din cauza trecerii armatelor române alături de trupele ruseşti, trupele germane sunt nevoite să se retragă.

Din nou Bucureştiul, Ploieştii şi Braşovul sunt bombardate, dar de data acesta de către nemţi. În Moldova o mare parte din trupele române au fost luate prinzoniere de către ruşi şi duse în Siberia şi aceasta din lipsă de informaţie că s-a încheiat actul de la "23 august" conform căriua trupele române acţionau acum alături de trupele ruseşti pentru alungarea nemţilor. O mare parte din ostaşii români cad prinzonieri fiind duşi în Rusia în lagăre de muncă acuzaţi de trădare pentru că au continuat luptele alături de trupele hitleriste neconformându-se ordinului dat la „23 august" de Regele Mihai. Ruşii au separat pe ofiţerii şi ostaşii români de cei nemţi ameninţându-i de trădare şi că vor fi judecaţi că nu s-au supus noului guvern de la Bucureşti instalat la 23 august 1944.

Îmbarcaţi câte 100 de ofiţeri în vagoane pline de păduchi infometaţi o parte din ei fiind bolnavi au murit fiind aruncaţi din tren. Trenul a plecat spre o destinaţie necunoscută. În vagoane era o mizerie de nedescris. Cu multă urină şi fecale pe jos,

mirosea îngrozitor. Fără un pic de apă trupurile lor se deshidratau. Foarte mulţi au murit, hrana lor pe tot acest parcurs era peşte sărat şi o bucăţică de pâine uscată care cerea apă multă şi pe care nu o aveau. Atunci când trenul se oprea în staţii primeau câte o gamelă de apă, pe care o sorbeau mai rău decât animalele. Din toate staţiile prin care au trecut, ruşii ca nişte animale sălbatice s-au năpustit cu ciomege asupra lor lovindu-i. Lagărele la care au fost duşi au fost Oranki şi Manastarka. Erau nişte enorme lagăre de muncă forţată îngropate în pământ. Masa în aceste lagăre era îngrozitoare. O ciorbă cu câteva grăunţe pe care o primeau milioanele de prinzonieri în cutii de conserve. Manastarka a fost una dintre cele mai mari locaşe de închinăciune , care odată cu venirea comuniştilor la putere sub zidurile ei au fost împuşcaţi mii de călugări şi preoţi , cei care s-au baricadat în mănăstire căutând să o apere şi pe cei care apărau crucea pe care a purtat-o Iisus Christos pentru marea iubire de oameni deschizându-le calea mântuirii lor. Toate locaşele de închinăciune din URSS au fost transformate în magazii, teatre, cinematografe, case de distracţii iar preoţii arestaţi şi ucişi în lagărele de muncă din Siberia. Aici în acestă catacombă a morţii Manastarka, prinzonierii aşteptau sfârşitul. Foamea, frigul, violenţa erau zilnice. Un tratament îngrozitor. Cel mai mare abuz asupra prinzonierilor români a fost munca forţată la tăierea

pădurilor cu norme mari care nu se puteau realiza. Cei care nu-şi realizau norma erau aspru pedepsiţi cu izolări şi înfometare.

Aceste lucruri mi-au fost povestite de Toader Roşca care este eliberat în 1948 din aceste lagăre şi care sosind în ţară, se organizează împotriva comunismului fiind arestat în ianuarie 1949 şi condamnat la 15 ani de închisoare făcând parte din lotul cu care am fost condamnat şi eu.

La data de 23 august, armata română luptă alături de cea rusă pentru eliberarea Ardealului de Nord, care a fost cedat ungurilor prin Dictatul de la Viena nemţii şi ungurii retrăgându-se.

Ne-am bucurat nespus de mult, îmbrăţişându-ne după patru ani de despărţire. Acum mama s-a convins că am ambele mâini. Mama a fost informată că am pierdut o mână pe front. După câteva zile de stat acasă, l-am luat pe fratele meu mai mic Ion, care terminase trei clase de liceu la Năsăud. L-am dus la Blaj şi l-am înscris în clasa a patra la Liceul Sfântul Vasile. După ce Ardealul de Nord a fost eliberat, la Blaj s-a format o comisie pentru a prelua administraţia Târgu Mureşului. Din nefericire nu am putut rămâne în Târgu Mureş deoarece ruşii au susţinut mai mult pe cei din Târgu Mureş care în majoritate nu erau români. Abia după un an de zile după capitularea Germaniei la nouă Mai

1945, românii ardeleni au reuşit să intre în administrarea Ardealului de Nord.

Eu am plecat din nou la Blaj unde eram învăţător-educator la Şcoala Normală de băieţi din Blaj. Predam didactica şi metodica elevilor din clasa a VIII- a, ca mai apoi să ocup postul de institutor la Şcoala de Aplicaţie care era pe lângă Şcoala Normală unde se făcea practica pedagogică, predarea lecţiilor pentru învăţământul primar elevilor din clasa a VII-a care urmau să mergă învăţători la ţară.

În Blaj, Institutul Recunoştiinţei unde erau toate liceele de fete, Liceul Comercial, Teoretic, Şcoala Normală de Fete, aceste licee cu internate, erau administrate de călugăriţe care se îngrijeau de educaţia religioasă şi morală a elevelor.

În timpul războiului, în perioada 1944-1945 acest institut a fost transformat în unitate spitalicească, elevele fiind tranferate la celelalte licee de băieţi. Eu fiind educator la Şcola Normală de băieţi având în supraveghere elevii, am primit o cameră şi luam masa la internatul şcolii. La ora aceea se făcea şi educaţia militară a elevilor din Şcoala Normală care era militarizată. Tot corpul didactic şi pedagogii aveam obligaţia să întreţinem la şcoală câte un elev, căruia să-i plătim taxele şcolare şi internatul. Eu am luat în grijă pe elevul Luţu Medvesan din clasa a doua la Şcoala Normală fiind de loc din comuna Bagău judeţul Alba, a

cărui soră Maria era elevă la Şcoala Normală de fete în clasa a patra. Era o elevă vioaie, temperamentală cu nişte ochi mari căprui, cu un păr castaniu bogat care cădea în două codiţe în faţă, nu era înaltă de statură dar avea un corp frumos. Era plină de viaţă cu o voce de aur ce cânta mereu. Visul ei era să ajungă cântăreaţă la operă. Venind mereu pe la fratele ei care îşi făcea lecţiile în camera mea, am stat mereu de vorbă cu ea ca până la urmă să mă îndrăgostesc de ea, şi ea de mine, devenind prieteni buni. Căutam să mă întâlnesc mereu cu ea. Ore întregi conversam privind fel de fel de probleme de viaţă. Ne scriam scrisori de dragoste în care ne împărtăşeam gândurile despre caracter, despre personalitate, problema idealului, problema dragostei şi credinţei, educaţia în familie, relaţia dintre soţi. Probleme pe care le prezentam elevilor la orele de pedagogie, eu începusem să scriu lucrarea „ Gânduri pentru Tineret II".

În Blaj la şcoli erau o mulţime de elevi refugiaţi din Ardealul de Nord. În tot timpul cât am stat în Blaj, m-am ocupat de aceşti elevi, copii ai căror părinţi au rămas în teritoriul cedat. Îi încurajam mereu, eram ca un părinte pentru ei. Le era mereu dor de casă , de cei dragi. Crăciunul lui 1943, l-am organizat cu ei la familia Aron, fiind prieten cu Leli Aron, elevă în clasa a şaptea la Liceul Comercial. Familia lui Leli a pregătit o masă cu toate bunătăţile pentru aceşti copii. Lui Leli îi făcea curte un bun

prieten de al meu, profesor care era pe front. Leli a ţinut foarte mult la mine, dar am convins-o să nu renunţe la Popa Ioan care ţinea mult la ea, ei căsătorindu-se la terminarea războiului în 1945. După 23 august, o parte din armata rusă a ajuns la Blaj, Mitopolia Blajului avea pivniţa plină cu butoaie de vin. Ruşii aflând, au intrat în pivniţă, iar după ce s-au îmbătatat au tras în butoaie focuri de armă. Spărgând butoaiele, vinul a început să curgă pe jos, înecând foarte mulţi ruşi căzuţi pe jos de beţi ce erau. O parte din ruşii cazaţi în Blaj au început să atace tinerele fete şi pe soţiile celor care erau pe front, căutând să-şi bată joc de ele. Îmbrăcat în haine de ofiţer am încercat pe cât am putut să apăr aceste femei de furia ruşilor, care urmăreau să le violeze. Un prieten bun de al meu, Albu Ioan , plecat pe front, avea soţia şi sora soţiei acasă, la rugămintea lor, cât au stat ruşii în Blaj, m-am mutat la ele apărându-le. Ruşii peste tot pe unde au trecut au atacat femeile. În multe sate de pe Târnave, femeile şi copii erai nevoiţi să se refugieze în pădurile din apropiere. Lumea era îngrozită, noroc că nu a durat mult staţionarea lor, fiind nevoiţi să plece în urmărirea trupelor nemţeşti şi maghiare, care se retrăgeau spre apus.

Nouă mai 1945 se termină războiul, nemţii capitulează. Ungaria este ocupată de trupele ruseşti şi române. În urma capitulării Germaniei, conform înţelegerii cu englezii şi

americanii, Germnia de răsărit, Ungaria, Cohoslovacia, Polonia, România Bulgaria , cad sub ocupaţie rusă.

Comuniştii din aceste ţări se organizează prin elementele cele mai degradate ale societăţii. A fost o periodă foarte grea pentru aceste popoare, ocupaţia rusă care a durat peste patruzeci de ani.

La 5 mai 1945 la Blaj se sărbătoreşte Marea Adunare a popurului român de la 1848.

Aici pe Câmpia Libertăţii s-a ţinut discursul lui Simeon Bărnuţiu, care în faţa a patruzeci de mii de români a pus problema împlinirii de veacuri a realizării marelui ideal: Unitatea şi suveranitatea neamului românesc. Crucea Iancului stă de veghe asupra acestei cetăţi a culturii şi spiritualităţii poporului roman care este Blajul Sfânt.

Blajul, spune Timotei Cipariu, preşedintele societăţii Astra, profesor la Blaj "Blajul e unul din acele puţine locuri istorice care deşi mici după extensiunea lor, par a fi destinate de providenţă a juca un rol însemnat în istoria popoarelor[i]".

La cinsprezece mai 1945 trenuri de muncitori comunişti dinspre Cluj, Braşov, Alba Iulia, Sibiu soseau la Blaj, unde pe Câmpia Libertăţii au început cu discursuri şi cântece comuniste fără să se rostească discursul lui Simion Bărnuţiu şi să se arate însemnătatea acestei zile pentru poporul roman. Se striga "Stalin,

Stalin ", şi se câta internaţionala socialistă. Tot tineretul studiuos din Blaj a fost închis în şcoli neavând dreptul de participa la sărbătoarea neamului. Aşa am primt ordin de la organele de partid comunist din Blaj.

Elevii erau foarte revoltaţi aşa încât imediat după retragerea comuniştilor din Blaj profesorii tineri cu pedagogii şi studenţii de la Teologie pe la orele şapte seara am scos toţi toţi elevii încolonându-i în faţa Liceului Comercial. Încolonaţi am plecat înspre parcul din faţa Catedralei, la toate ferestrele populaţia Blajului a aprins lumânări. Aături de noi s-a încolonat şi multă populaţie din Blaj. Până în parcul din faţa Catedralei s-a cântat imnul „Deşteaptăte Române". Ajunşi în parc toţi am cântat „ Cu noi este Dumnezeu", după care un student de la Teologie a rostit discursul lui Simeon Bărnuţiu.

Era o adevătată sărbătoare a neamului la care poporul român în 1948, îşi cerea dreptul la viaţă şi libertate. În timp ce noi manifestam, organizaţia partidului comunist a dat dispoziţie ca toate trenurile cu muncitori să fie întoarse la Blaj pentru a ne ataca. Aşa au şi făcut. La un moment dat suntem atacaţi de bandele comuniste reântoarse în Blaj. Cu mare greutate am reuşit să scoatem elevii mai mici din acest cerc, să-i ducem la „Institutul Recunoştiinţei" iar noi cu elevii claselor mari am rămas să ne luptăm cu comuniştii, care cu pari luaţi din grădini

ne atacau. Un student de la Teologie a fost împuşcat de un foc de armă în ureche. Luptele au durat până noaptea târziu când a intervenit o unitate militară din Regimentul „Horea Cloşca şi Crişan" venită de la Blaj, formată din foştii prinzonieri români din URSS. Astfel, la intervenţia acesteia se termină luptele. Elevi cu capete sparte, loviţi cu brutalitate de bandele comuniste, care loveau fără milă.

Aşa am sărbătorit ziua neamului, ziua renaşterii naţionale a tuturor românilor.

În Blaj ca şi peste tot în ţară cei care s-au înscris în Partidul Comunist au fost străini de acest neam. Ei erau şefii securităţilor, ai închisorilor şi lagărelor de muncă, în care se ucidea fără milă elita acestui popor, pe cei care au crezut şi cred în dragostea şi adevărul creştin pe care l-au apărat cu sângele şi viaţa lor necolaborând cu Diavolul, care voia să le dărâme înlocuindu-le cu mincinuna şi crima.

A doua zi după acest eveniment, toţi profesorii tineri, pedagogii şi studenţii de la Teologie am fost chemaţi la Miliţie, unde ne aştepta o comisie venită de la Bucureşti de la Ministerul Învăţământului şi Ministerul de Interne, unde au participat şi din partea organizaţiei de partid. Am fost întrebaţi în legătură cu ieşirea noastră la manifestaţie. Răspunsul nostru a fost: De ce li s-a interzis elevilor participarea la acestă sărbătioare a neamului?

Pentru că nu comuniştii s-au luptat pentru dreptul la viaţă şi llibertate a poporului român, ci tineretul, elita acestui popor. Un Avram Iancu, Simeon Bărnuţiu, Ion Buteanu , Alexandru Papiu Ilarian. Aceştia erau toţi tineri care pentru dreptul la viaţă şi libertate au suportat ani grei de închisoare. De ce nu s-a rostit discursul lui Simeon Bărnuţiu pe Câmpia Libertăţii ci s-a cântat doar interneaţionala socialistă şi s-a strigat „Stalin, Stalin"?

Acesta a fost răspunsul nostru la întrebările puse de către membrii comisiei. Tineretul acestei ţări a fost şi este purtătorul tricolorului românesc şi al crucii pe care a purtat-o Isus Christos, pentru iubirea sa de oameni. Cei de la Bucureşti au înţeles acest lucru cerând să fim lăsaţi liberi pentru că aveam dreptate. Avram Iancu cel mai robust şi cel mai înflăcărat revoluţionar din Ardeal , alături de Simeon Bărniţiu, A.T. Laurean, Gherghe Bariţiu, Ioan Raţiu, şi alţi mari luptători români au cerut libertate tuturor românilor şi desfiinţarea şerbiei ţăranilor.

Aceşti mari revoluţionari români erau împotriva unirii Transilvaniei cu Ungaria şi au cerut ca în Dieta Transilvaniei numărul deputaţilor să fie stabilit în raport cu numărul locuitorilor fiecărei naţiuni. Munţii Apuseni-moţii au fost cea mai puternică fortăreaţă a poporului român din Ardeal, o fortăreaţă a libertăţii şi unităţii naţionale şi a independenţei. În ochii lui Avram Iancu tot timpul a stat aprinsă făclia revoluţiei, a

salvării neamului său de sub stăpânirea străină. El a fost făclia aprinsă din sufletele tuturor românilor ardeleni de după el, care prin lupta lor dârză au realizat Marea Unire a tuturor românilor din1918 în cetatea Albei Iulii şi înfăptuirea României Mari. Blajul cetatea culturii şi spiritualităţii româneşti este şi va fi leagănul de unde sutele mii de tineri au împânzit acest pământ românesc ducând cu ei cel mai înalt ideal pe care un popor îl poate avea "Libertatea, dragostea şi marea credinţă în Biserica lui Iisus Christos şi dragostea de neam ".

Biserica Greco-Catolică din Blaj şi din toată ţara a fost aceea care a dat mari luptători împotriva acelora care dărâmau biserici şi dezumanizau fiinţa umană–Bestiile Comuniste în ţara care se instalaseră încă din 1945, au început arestarea tuturor acelora care se împotriveau instalării împărăţiei Diavolului pe pământul românesc. O ţară întreagă a fost transformată în închisori şi lagăre de muncă toate conduse de străini, urmărea prin minciună teroare şi crimă să-l înlăture pe Christos din sufletele oamenilor. Biserica lui Isus Christos însă este Biserica vie care nu va putea fi dărâmată de nici o forţă diavolească pentru că este bazată pe marea dragoste şi adevăr creştin singura care poate aduce în sufletele oamenilor liniştea, pacea, prosperitatea, o lume în care oamenii se iubesc şi se ajută între ei.

În 24 mai 1945 Miţi cu fratele ei pleacă acasă Bagău ca să participe la nunta unei verişoare. Ajungând în sat oamenii din comună le răspundeau cu tristeţe salutului. În sat era tristeţe. Ce se întâmplase?

Tatăl Mariei venind de la Ploieşti de la părintele Medvesan, protopop greco catolic, fratele lor cel mai mare, aducând un geamantan mare plin cu cumpărături pentru familie. Trecând podul de lângă Blaj peste Târnavă şi stând la uşa vagonului cetăţeni necunoscuţi l-au lovit în cap, l-au aruncat din tren şi i-au luat geamantanul. Nici acum nu se ştie cine au fost criminalii. Se cunoaşte că trenurile erau pline cu ruşi şi foarte mulţi hoţi deghizaţi în uniforme ruseşti care atacau şi jefuiau persoanele care călătoareau. Nu era la ora acea nici un fel de pază pentru călători. Lucru care mi s-a intamplat şi mie în strada Gara Mare Bucureşti, când am fost jefuit de hoţi îmbrăcaţi în uniforme ruseşti. Am rămas fără servietă în care aveam banii pentru a plăti stofa destinată elevilor de la Şcoala Normală de Băieţi din Blaj.

A doua zi, tatăl Mariei era găsit mort pe marginea liniei ferate cu capul zdrobit. Acasă la Maria, în loc de nuntă era prohodul tatălui său. În curte erau o mulţime de consăteni care participau la înmormântare. Ajunsă în curte cu fratele său cel mai mic Ghiţă, îndurerat de cele întâmplate împreună cu mama

lor, o femeie mică de statură şi cu suflet nobil pe care am cunoscut-o după acestă tristă întâmplare. Îi îmbrăţişează apropiindu-i de sicriul tatălui lor. Era timpul încă rece. La înmormântarea tatălui său Maria răceşte şi din răceală face o pleurizie. La ora aceea în 1945 nu se găseau medicamente pentru tratament, boala a evoluat ajungând ca plămânul drept să fie atacat de tuberculoză deşi medicii de la sanatoriul din Aiud au încercat prin toate mijloacele să o vindece. Internată în sanatoriul TBC din Aiud am căutat-o mereu încurajând-o. Mereu am fost alături de ea. Aici în Sanatoriu şi-a pregătit examenele pentru clasa a cincea, pe care deşi bolnavă le-a luat cu medie mare. De fapt ea a fost tot timpul premianta clasei. Între mine şi ea s-a legat o prietenie pentru o viaţă. Săptămânal din două în două zile o căutam în spital încurajând-o. În toamna anului 1945 plecând la Cluj ca profesor la o şcoală de ucenici industriali , fratele Mariei părintele Medvesan de la Ploieşti a vorbit cu călugăriţele de la Sanatoriul din Cluj care administrau acest spital, să o primească pentru a continua tratamentul la Cluj , unde erau medici foarte bine pregătiţi. Personal am dus-o la Cluj şi am internat-o. Fiind şi eu la Cluj, zilnic eram la ea, buchetele de garoafe şi trandafiri au fost nelipsite la căpătâiul ei. Astfel, a primt curaj şi încredere în Bunul Dumnezei că o va ajuta să se facă bine, lucru care după trei ani de tratamen s-a întâmplat.

Fratele ei, părintele a reuşit să-i procure medicamente din Italia pentru tratarea tuberculozei. În vara anului 1945 când era internată în Sanatoriul din Aiud, am scos-o din spital şi am mers acasă Bagău, un sat aproape de Aiud, unde am conoscut-o pe mama ei şi pe fratele ei Ghiţă. Celălalt frate Teodor era prinzonier în URSS. Ei mă cunoşteu din spusele Mariei . O comună cu multe vii şi grădini de flori şi pomi, înconjurată de păduri având buni gospodari cu care pe parcurs m-am împrietenit. Mama Mariei ţinea foarte mult la mine. În 1947 se căsătoreşte Ghiţă cu Mela, o fată frumoasă şi harnică din Bagău, cu care a convieţuit până în prezent având şi copii. Luţu fratele cel mic a terminat Liceul Pedagogic în 1952 după arestarea mea. Moartea tatălui lor a produs multă durere în acestă familie. Era sprijinul material al familiei ca lucrător la CFR.

Scrisorile noastre de dragoste prin care şi ea şi eu puneam problema de formare a caracterului şi a personalităţii şi alte multe probleme de formare a tineretului pentru viaţă, a păstrării demnităţii umane şi de luptă împotriva acelora care urmăreau dărâmarea bisericii lui Isus Christos, împotriva acelora care ucideau elitele acestui popor, pe cei care apărau valorile materiale şi spirituale ale neamului. Comunismul prin cele mai josnice elemente şi mai ales prin străinii de acest neam, a luat populaţiei toată agoniseala de o viaţă, ţaranilor pământul, iar

muncitorilor atelierele. Libertatea lor de gândire şi acţiune, animalizând fiinţa umană, care a devenit o unealtă de lucru pentru întreţine, o clasă exploatatoare privilegiată, activul de partid.

Cluj 1945

În luna septembrie 1945 de la Blaj am plecat la Cluj, pentru a putea frecventa cursuri fiind student anul II la Facultatea de Litere-Filosofie. Pentru că la acestă facultate nu era obligatorie frecvenţa la cursuri. Am reuşit să ocup un post de profesor şi pedagog la Şcoala Profesională de Ucenici Industriali din Cluj. Mi-am organizat orele în aşa fel ca să pot frecventa şi cursurile de la facultate, mai ales cele ale profesorului. Lucian Blaga care preda "Filosofia Culturii", profesorul Liviu Rusu care preda "Estetica Literară", la profesor Nicolae Mărgineanu care preda "Psihologia" şi la alţi profesori a căror cursuri îmi erau necesare pentru specialitatea mea pedagogie-psihologie. Secundar aveam dreptul şi istoria. La această şcoală profesională eram împreună cu un bun prieten al meu Stoica Coriolan care făcea şi facultatea de Filosofie. Ambii ne-am ocupat de educaţia acestor copii. Eram mereu în mijlocul lor.

1945 ziua de 1 decembrie .

Cea mai mare zi a poporului român" Unirea cea mare de la 1 Decembrie 1918". Din toate părţile Ardealului soseau românii la Cluj, pentru a sărbătorii acestă Mare Unire şi mai ales marea bucurie de a ne recupera Ardealul de Nord cedat

Ungurilor prin Dictatul de la Viena din 1940. Clopotele bisericilor din Cluj într-un glas răsunau, iar steagurile tricolore fluturau pe străzile Clujului purtate de opinca românească ce în pas de defilare cântând " Deşteaptăte Române", străbătea Clujul în lung şi în lat. Marea bucurie a poporului român de pretutindeni care în acestă mare zi înălţa imn de slavă lui Dumnezeu, că din nou ţara este întregită aşa cum a dorit-o un Horea, Cloşca şi Crişan, un Avram Iancu, craiul munţilor care au luptat şi au murit pentru ca acest popor să fie liber pe ascest pământ sfânt dăruit pentru veşnicie acestui popor latin de către Traian şi Decebal. Costumele naţionale româneşti treceau în pas cadenţat iar în faţa catedralei „ Deşteaptăte române „ răsuna acompaniat de clopotele bisericilor. În urma acestei mari manifestaţii româneşti spiritele comuniştilor din Cluj se aprind. O ură de nedescris mergând până la răzbunare ca în ziua de 20 mai 1946 muncitorii comunişti de la fabrica de încălţăminte Dermata, să atace cu răngi şi topoare căminul studenţesc distrugând geamuri şi uşi forţându-le ca să intre în cămin pentru a ataca studenţimea. Eram la Operă când deodată „cali, cali „ semnalul de alarmă a studenţimii în caz de pericol, a pătruns în sala operei, fapt pentru care studenţimea părăseşte opera îndreptându-se spre cămin. Comuniştii zdobeau geamurile şi uşile căutând să pătrundă în cămin, dar nu au reuşit pentru că

studenţii au blocat uşile şi geamurile cu dulapuri, încât nu se putea pătrunde. În acest timp, o coloană militară din Regimentul " Horea , Cloşca şi Crişan" zis de eliberare, încercuieşte căminul nelăsând studenţimea, care se apropia de cămin din toate părţile Clujului să se bată cu atacatorii. Atacul căminului a durat până noaptea târziu când comuniştii sub protecţia armatei se retrag părăsind căminul. A doua zi studenţimea împreună cu corpul profesoral declară grevă generală.

La Siguranţa Clujului, era comandant colonelul Crăciun, care începe arestarea capilor greviştilor. În urma acestor acţiuni, situaţia în Cluj devenind din ce în ce mai gravă. Pentru rezolvarea acestei situaţii a venit de la Bucureşti din partea Guvernului, Pătrăşcanu. Sala festivă a Universităţii era arhiplină de studenţi, profesori şi lume din Cluj. La acestă şedinţă a luat parte şi o delegaţie a partidului comunist din Cluj. Studenţii şi profesorii au arătat domnului Pătrăşcanu ce s-a întâmplat şi de ce s-a declarat grevă. Atacul comuniştilor de la fabrica de încălţăminte din Cluj asupra căminului studenţesc. Aceşti comunişti voiau să se răzbune pe studenţime ca la 1 decembrie 1945 au defilat în costume naţionale cântând „Deşteaptăte române". În urma celor constatate de tovarăşul Pătrăşcanu acesta a făcut următoarea afirmaţie adresându-se delegaţiei comuniste de la partid" Trebuie să se ştie că în primul rând

suntem români şi apoi comunişti şi nu aveaţi dreptul să atacaţi studenţimea". Acestă afirmaţie l-a costat fiind exclus din partid de către Gheorghiu Dej la ordinul ruşilor, pe care îi deranja personalitatea acestui intelectual comunist, cel care a luat parte la toate discuţiile cu privire la trecerea armatei în 1944 alături de aliaţi. Pătrăşcanu a fost condamnat la închisoare pe viaţă şi executat de Gherghiu Dej la ordinul ruşilor.

Maria logodnica mea era încă în spital la Cluj. Zilnic eram la ea ducându-i flori şi alimente consistente. Într-una din zile, pe coridorul spitalului mă întâlnesc cu prietena mea Leli Aron din Blaj la care am petrecut crăciunul lui 1943 cu elevii refugiaţi. Se îmbolnăvise de tuberculoză şi îşi făcea tratamentul la acest spital unde era şi Maria. Am dus-o la Maria făcându-le cunoştinţă pentru a sta de vorbă una cu alta cât vor fi în acest spital. În timp am aflat că şi Leli s-a vindecat şi s-a căsătorit cu prietenul meu Popa, care funcţiona ca profesor la Liceul de băieţi din Blaj.

În luna septembrie 1946 am scos-o pe Maria din spitalul din Cluj şi cu trenul am plecat spre Aiud. Am lasat-o în gară de unde eu am plecat acasă la fratele eu la Bagău cu care am aranjat o căruţă pentru a o transporta. Ajunşi acasă mama ei s-a bucurat foarte mult văzând că Maria se simte mai bine. După două săptămâni de stata acasă Maria din nou a fost internată la

Spitalul TBC din Aiud unde îşi continua tratamentul săptămânal. Între mine şi Maria s-a legat o prietenie puternică. Am ţinut foarte mult la ea şi am căutat să se facă bine să poată să-şi termine şcoala. În 1948 reuşeşte să-şi ia diploma de învăţătoare.

În acest an 1947 încep arestări mari peste tot în ţară şi mai ales în Cluj. Îmi era frică să mai rămân în Cluj, pentru aceasta am stat de vorbă cu inspectorul şcolar din Mureş Silviu Bot, pentru a mă ajuta să pot ocupa un post la Liceul Pedagogic din Târgu Mureş. Momentan nu era postul de profesor de pedagogie liber, fapt pentru care inspectorul Bot mă numeşte director la şcoala primară din Sântana de Mureş, comuna mea natală. La ora aceea şcoala avea 7 clase. Pentru clasele 1–4 am avut patru profesoare tinere din Târgu Mureş, iar eu predam la clasele 5 -7. Încă se preda religia în şcoală. Cel care preda era părintele Ioan Maior.

Sântana1946

Cu data de 15 septembrie 1946 preiau conducerea şcolii primare din Sântana cu cele patru profesoare. Atmosfera era foarte plăcută. Lecţiile în luna septembrie şi octombrie le ţineam mai mult afară, fie pe malul Mureşului fie la pădurea din apropiere unde armata din Tîrgu Mureş avea poligonul de tragere. De fiecare dată am luat cu mine şi pe cele două nepoţele Mărioara şi Viorica. Mărioara avea patru ani iar Viorica avea doi ani. Elevele se ocupau de ele. Erau fetele surorii mele Maria.

În Sântana a luat fiinţă încă din 1945 o celulă a Partidului Comunist. Membrii partidului comunist din comună, începând cu anul 1946 încep terororizarea ţăranilor gospodari din comună şi mai ales a acelora care credeau ei că sunt împotriva comuniştilor. Îi sculau la ora patru dimineţă pentru a pleca la lucru, ţărani de frunte în sat care ştiau cum să îşi lucreze pământul, numai ca să îşi bată joc de ei.

Au început apoi atacul asupra şcolii. Preotul Maior mai făcea religia cu elevii în şcoală, eu predam Istoria Românilor, după manualele lui Iorga, Giurescu, adevărata istorie care după luna august 1948, odata cu reforma învăţământului a fost înlocuită cu istoria lui Roler, care a falasificat originea poporului român spunând că ne tragem din slavi. Aceşti derbedei adunaţi

de pe şanţuri Pastor şi Necoliţa lui Stratona în fiecare duminică duceau copiii la şcoală nelăsându-i să mergă cu părinţii la biserică, aduceau cu ei un sac cu pâine spunându-le " Iată ce vă Stalin, pâine. Ce vă dă Dumnezeu nimica.Este o prostie ce vă învaţă preotul şi profesorii cum că există Dumnezeu." . În afară de acesta, în fiecare sâmbătă rupeau lăcatul de pe clase şi făceau petreceri cu tineretul aruncând băncile în curte. Unele bănci s-au stricat fiind bune de aruncat. După petrecere lăsau cele două clase cu pereţii loviţi, murdare pe jos, săli în care lunea trebuia să înceapă cursurile.

Unde? În săli murdare cu băncile aruncate afară. Nu puteam lua nici o măsură împotriva lor, deşi am anunţat în mai multe rânduri inspectoratul şcolar. În luna Martie 1948 într-o duminică am adus părinţii elevilor la şcoală halul în care erau clasele după o noapte de petrece. Am chemat să fie prezentă şi organizaţia de partid, pe cei care au provocat dezordinea. Băncile erau aruncate afară, o parte din ele erau stricate. Am întrebat părinţii dacă în aceste condiţii mai putem face educaţie copiilor, făcând următoarea afirmaţie: Aceşti zis comunişti nu sunt comunişti, pentru că comuniştii nu cred că distrug. Aceştia sunt beţivii satului, elementele cele mai degradate din comună, care vor să distrugă comuna. Organizaţia de partid din Sântana a făcut o informare către Securitatea din Tg.Mureş despre mine şi

preotul Maior, că noi interzicem, nu lăsăm copiii ca ei să le facă educaţie comunistă şi că eu am afirmat că "Partidul Comunist este o ceată de derbedei, cei mai de nimica oameni din sat". Da, am afirmat că ei sunt derbedeii satului, dar nu despre partidul din comună, am spus că comuniştii nu distrug aşa cum fac ei. Copia acestui referat l-am găsit în closet la Sfat, fapt pentru care am chemat din nou părinţiii copiilor arătându-le ce au scris despre mine. În urma celor întâmplate am părăsit Sântana de frică să nu fiu arestat. Am avut şi un prieten în Securitate care m-a atenţionat că o să înceapă arestări, lucru care s-a şi întâmplat în 15 mai 1948, eram şi eu pe lista celor care trebuia să fie arestaţi. Toţi cei care erau cunoscuţi că au fost legionari au fost arestaţi, în majoritate profesori, avocaţi, contabili, ţărani muncitori. Este arestat Man Vasile, Sămârghiţan Mircea profesori la Liceul Comercial, Beu Titus, Hentea Tiberiu, ambii avocaţi, Moldovan Alexandru economist şi mulţi alţii.

De la mine din comună au fost arestaţi Chinezu Avram, Suciu Ioan şi Hosu Vasile muncitor.

Eu al plecat la Cluj pentru că mai aveam de dat examene din anul IV, la facultate. Am stat la consătenii mei studenţi. Nu ştia nimeni despre mine că sunt urmărit de securitate.

Securitatea a fost în mai multe rânduri acasă la mine să mă aresteze. Mama plângea mereu îmbolnăvindu-se. La 19 mai

soseşte la Cluj fratele meu Aurel, care mă anunţa că am fost căutat de Securitate. În luna iunie m-am prezentat la ultimele examene din anul IV, pe care le-am luat, ca la sfârşitul lunii iulie să dau examenul de licenţă pe care l-am luat cu note bune.

La Cluj, inspector regional de învăţământ era un coleg de al meu Zawaski căruia i-am explicat situaţia în care mă aflu, cerându-i un transfer departe de comuna mea. Am primit în comuna Războieni. Aici aflând că în comună există un post de securitate, fiind un centru de cale ferată, am renunţat la acest post, cerând comuna Mirăslău de lângă Aiud în judeţul Alba, unde eram aproape de logodnica mea. În comună era preot tatăl colegului meu Stâncel Liviu.

În ţară au început arestări masive de legionari. O parte din ei au reuşit să părăsească ţara. Toate sediile securităţii erau pline de arestaţi ce erau torturaţi îngrozitor, înfometaţi chinuiţi de nişte brute şi care în majoritate erau de alte naţionalităţi.

În toate cele trei judeţe în care am funcţionat Alba, Cluj şi Mureş eram urmărit de securitate. În situaţia aceasta am plecat la logodnica mea Maria care ieşise din spital, se refăcuse fiind acasă la mama sa la Bagău. Aicea am stat până în iulie când am plecat cu ea la Ploieşti la fratele său părintele Medvesan Ioan preot în Ploieşti. Aici am avut o perioadă de linişte ferit pericolul de a fi arestat. În fiecare zi cu Maria şi părintele

discutam fel şi fel de probleme în legătură cu situaţia gravă în care se afla ţara în faţa comunismului cel roşu. Biserica Greco Catolică era ameninţată şi ea, se aştepta la represalii , fapt care s-a şi întâmplat în Decembrie 1948, când Biserica Greco Catolică a fost desfinţată, majoritatea preoţilor fiind arestaţi. În special au fost arestaţi ierarhii acestei biserici, toţi episcopii care în majoritate au murit în închisoarea de la Sighetu Marmaţiei.

Părintele Medvesan Ioan fratele Mariei nu a fost arestat, dar a lucrat ca muncitor în Deva până în 1989.

La 20 august 1948 am plecat cu Maria la mama sa în comuna Bagău . Prin Maria am cunoscut o mulţime de prieteni şi prietene de ale ei, printre care care şi maiorul Oniga care conducea un grup de vânători de munte. La fel am cunoscut pe şeful securităţii din Aiud pe Mureşanu. Tot aici am cunoscut ca legionar pe fraţii Spaniol, familia Tiut, croitor la care în mai multe rânduri m-am întâlnit cu Popa Ştefan fiul preotului din Decea, ce făcea parte din grupul colonelului Dabija fugar în munţii Apuseni.

În 25 august plec spre casă. Ajuns noaptea pe la orele doisprezece în Tîrgu Mureş pentru a ajunge acasă trebuia să trec podul peste Mureş şi să o iau pe un drum prin Berc.

Era noapte târziu, era întuneric. În faţa mea pe pod nu se vedea la o distanţă de 10 metri, ghinionul meu că la câţiva

paşi în faţa mea pe pod apare plutonierul Malcea, care a fost şef post la Sântana şi care ştia că sunt urmărit de securitate. Cu el pe pod era şi vărul meu Vasile care făcea stagiul militar la unitatea de geniu de lângă pod. Nu puteam să mă reîntorc pentru că mă observaseră deja. M-am apropiat de ei, am dat mâna, ei întrebându-mă dacă ştiu că sunt urmărit de securitate, le-am răspuns că da. M-au întrebat pe unde îmi mai petrec zilele. Le-am răspuns că pe unde pot. Ne-am despărţit, eu luînd-o spre casă pe drumul din Berc. Nu mă putea vedea nimeni pentru că pe acest drum de câmp noaptea nu circula nimeni. Casa părintească era aproape de ieşirea din acest drum în strada principală. Mă uit în drepta, în stânga, nu era nici o mişcare de om, doar lătratul câinilor mai tulbura liniştea nopţii. Ajung acasă pe la orele unnşpe fiind primit de câinele Grivei, care era dezlegat în curte şi care m-a condus până în casă. Bat la uşă.

-Tată deschide?

Mama domea cu tata într-un pat, bunica în celălalt pat, în acestă cameră de la intrare. În cealaltă cameră de mijloc dormeau fraţii, Aurel, Gheorghe, Bazil şi Ioan s-au bucurat mult că m-au văzut.

Fuga

Mama plângea de bucurie. Ne-am înbrăţişat povestindule pe unde îmi petrec zilele. Ştiau de fapt unde stau pentru că logodnica mea Maria, a fost mereu acasă în acest timp împreună cu fratele ei Ghiţă.

După o oră jumate ne-am culcat. Eu cu cei patru fraţi în pat în camera din mijloc şi povestind am adormit. Pe la ora două noaptea Grivei lătra tare, cineva intrase în curte. Era securitatea care bătea la uşă cerând să se deschidă. Mama a început să plângă, s-au trezit şi fraţii, iar eu am plecat în camera din faţă unde nu era lumină şi am sărit peste nişte saci de grâu care erau lângă un dulap. M-am aşezat pe burtă după dulap, crezând că nu voi fi văzut. Tata deschide şi o mulţime de securişti, aproape zece intră în casă întrebând unde sunt. Tata le răspunde că am fost acasă dar am plecat, deşi ştia că sunt în casă.

Căpitanul Constantinescu Vasile, ofiţer de securitate cu care eu eram prieten, intră în camera din faţă şi nefiind lumină aprinde un chibrit şi se uită după dulap mă vede, dar iese afară din cameră spunând că nu sunt acasă. După ce ceilalţi au ieşit Constantinescu rămas în urmă îi şopteşte lui tata că după o jumătate de oră să plec, aşa am şi făcut.

Mi-am luat rămas bun de la mama, tata, bunica şi de la fraţi care m-au condus o bucată de drum prin grădină, îmbrăţişându-ne ne-am despărţit, iar eu am luat-o pe câmp prin întunericul nopţii mergând pe marginea unui pârâu până în comuna Bărdeşti unde era preot un cumnat de al meu Târnăveanu. Era patru dimineaţa. Bat la uşă. Mi se deschide. Sunt bine primit şi le povestesc ce mi s-a întâmplat.

Cu Eli cum îi spuneam, am învăţat să scriu şi să citesc în limba maghiară. Ne scriam scrisori de dragoste. Eu scriam în limba maghiară lăsând un rând liber în care ea mă corecta, la fel făcea şi ea. În fiecarea sâmbătă în acestă perioadă plecam la logodnica mea la Bagău.

Pe la sfârşitul lunii octombrie vine la mine la Miraslău fratele meu Aurel cu care am plecat la Bagău la Maria. Duminica după masa luându-ne rămas bun de la ai Mariei cu fratele am trecut pădurea mergând în comuna Gâmbaş, o localitate pe Mureş vis a vis de comuna Miraslău. În Gâmbaş era director un prieten de al meu Lazăr care avea o soră fostă colegă cu Maria, Nituca. Am fost bine primiţi dar nu am stat mult pentru că Aurel avea tren din Miraslău spre Târgu Mureş.

După o oră de stat împreună ne-am despărţit trecând cu o barcă Mureşul. Aurel din gara Miraslău despărţindu-ne, pleacă acasă spre Tîrgu Mureş.

În 11 Decembrie 1948 în noaptea târzie în vis mi-a apărut mama îmbrăcată în negru, plângea şi mâna doi porci negri în faţa cărora tot în negru îmbrăcat mergea preotul Maior din comuna Sântana. Mama striga "Copilul meu, copilul meu. Unde este copilul meu?" Era strigătul unei mame îndurerate care îşi căuta copilul în ultimele clipe ale vieţii ei. Mama se îmbolnăvise grav. Nu ştiam nimic despre ea decât din spusele fratelui Aurel când a venit la mine, că mama este foarte bolnavă datorită securităţii care în mai multe rânduri m-a căutat acasă ca să mă aresteze.

Douăzecişipatru Decembrie 1948, eram în vacanţă şi m-am hotărât să merg acasă să-mi văd părinţii şi fraţii. Aşa că am luat-o din nou spre Târgu Mureş noaptea târziu ajung acasă din nou. Din nou primit de Grivei care ţinea mult la mine. Bat la uşă. Mi se deschide . Intrând în casă parcă lipsea cineva. Tata era singur în pat, în celălalt bunica, iar fraţii în camera din mijloc. Lipsea mama. Întreb pe tata unde este mama, tata cu lacrimi în ochi îmi spune „Pe mama ta am înmormântat-o pe 13 dcecembrie.". „De de nu m-aţi anunţat să particip la înmormântarea mamei indiferent dacă aş fi fost arestat?", i-am spus tatei.

Visul meu din unşpe deecembrie 1948 se adeverise. Mama murea în cele mai groaznice chinuri strigându-şi copilul, "Copilul meu, copilul me. Unde este copilul meu?"

PARTEA A DOUA

ÎNTRE GARDURI DE SÂRMĂ GHIMPATĂ

Arestarea

Afară era încă rece, acasă nu aveam nimic periculos pentru că pistolul primit de la Aurel l-am lăsat la Bagău într-o căpiţă de fân. Aveam însă un stilet cu care îmi rădeam cizmele de noroi, stilet rămas decând am fost ofiţer. Pe masă aveam nişte muşcăţi înflorite, lângă muşcăţi trona fotografia lui Eli, profesoara de limbă maghiară cu care eram prieten.

Fotografia logodnicei mele o aveam la mine în buzunar. Îmbrăcat bine, am ieşit în stradă. În faţa noastră, la o distanţă de cincizeci de metri, înaintau doi ofiţeri cu mantalele pe umeri, probabil că sub mantale aveau armele automate. Aşa a fost.
Toate ferestrele dinspre stadă ale caselor erau deschise, de la care se vedeau gurile de arme automate. Pe drumul din dreapta se plimba un jeep cu ostaşi înarmaţi. Ce periculos eram considerat ?!
Ajuns lângă cei doi ofiţeri, unul din ei ne întreabă,
-Unde mergeţi ?
Şeful de post a răpuns:
-La Sfat.Că şi noi mergem acolo.
-E departe ?
Au întrebat ei.
- Nu.
A răspuns şeful de post.

Ajunşi în curtea Sfatului, unul dintre ei a strigat:
-Sus mâinile!!

Am ridicat mâinile sus, s-au apropiat de mine şi mi-au pus lanţurile la picioare şi cătuşe la mâini. M-au aruncat în jeep şi am intrat în casa preotului unde s-a făcut o percheziţie amănunţită. Au găsit numai acel stilet considerat de ei armă albă. Au luat de lângă muşcată şi fotografia prietenei mele Eli, după care am fost urcat în jeep, urmat de ceilalţi ostaşi, luând-o spre Alba Iulia.

Ajuns în curtea Securităţii, aceasta era plină de arestaţi, în majoritate cei cale l-au sprijinit pe Dabija cu alimente.

În aceaşi zi, odată cu arestarea mea, a început atacul Securităţii în Munţii Apuseni înconjurând locul unde îşi avea cartierul general Dabija, o cabană pe Muntele Mare.

Am intrat pe un coridor. După ce mi s-au luat cătuşele de la mâini, cei doi ofiţeri au intrat într-un birou, pe mine lăsându-mă pe coridor, păzit de un militar smead, înalt şi voinic.
Acesta avea în mână, un baston de cauciuc cu care a început să mă lovească cu bestialitate peste cap şi peste tot corpul, până am căzut jos plin de sânge. M-a prins apoi de gulerul paltonului şi m-a târât la baie unde m-a pus să mă spăl de sânge. În buzunarul hainei, aveam fotografia Mariei. Repede, am scos-o, am rupt-o în bucăţi şi am aruncat-o în closet, trăgând apa peste ea, după care liniştit am început să mă spăl. Sângele curgea neîncetat. De pe coridor am fost dus într-o celulă din beciul Securităţii. Nu am fost anchetat pe loc, pentru că erau foarte mulţi arestaţi din grupul lui Dabija şi se ocupau de ei.

Grupul lui Dabija, am aflat mai târziu, a fost trădat tot de maiorul Oniga, care m-a dat şi pe mine pe mâna Securităţii, ca şi în cazul grupului de legionari din Cluj.

Oniga era omul Securităţii şi ştia tot ce făcea Dabija în munţi.

În ziua de trei martie încep luptele la Muntele Mare. Cabana unde era retras Dabija cu grupul său, a fost încercuită de către trupele de securitate. S-au tras focuri de armă asupra cabanei, forţând predarea grupului asediat. Au fost şapte inşi. După încheierea luptelor, supravieţuitorii s-au predat, fiind duşi la Securitatea din Sibiu, condamnaţi la moarte şi executaţi personal de către şeful Securităţii din Sibiu, colonelul Crăciun. La fel au fost împuşcaţi o sută de ţărani, tot de către colonelul Crăciun, locul cadavrelor neaflându-se nici până în ziua de azi. Printre aceştia a fost şi tatăl colegei mele doamna Sava.

Groapa în care a fost aruncat Dabija cu cei şase colegi, a fost descoperită după decembrie 1989, fiind scoase osemintele, puse în sicrie şi reîngropate creştineşte.

După ce mi-au luat lanţurile de la picioare, am fost dus la beci şi aruncat într-o celulă unde am rămas singur. Aici, cum am ajuns, din celula vecină, bate cineva în peteţii celulei şi întreabă,

-Cine eşti?

Era Maxim Ioan, prietenul meu şi a lui Popa Ştefan, arestat în Munţii Apuseni, rănit prin împuşcare în picorul drept.

L-am recunoscut imediat. El m-a sfătuit să nu declar nimic despre el şi Popa Ştefan, pentru că el nu a declarat nimic despre mine, iar Popa Ştefan a fost împuşcat mortal în timp ce era la familia Tiut, a cărei casă este încă sub supravegherea Securităţii.

În timpul luptelor, Tiut cu soţia sa au fost împuşcaţi mortal, iar Popa Ştefan a reuşit să fugă, dar în timpul urmăririi de către trupele de Securitate a fost reperat şi împuşcat.

La acel moment, făceam şi eu parte din grupul lui Dabija, despre mine ştia doar Popa Ştefan şi Ioan Maxim, la sfatul lui

Maxim, am refuzat să fac declaraţii despre activitatea mea din judeţul Alba.

La anchetă, în faţa biroului era şeful Securităţii, colonelul Câmpeanu şi mai mulţi ofiţeri şi subofiţeri folosiţi pentru aplicarea metodelor de tortură, asupra celor anchetaţi.

În faţa biroului colonelului era un scaun electric confecţionat din metal. De barele de fier ale scaunului se legau mâinile. Jos, scaunul avea o placă metalică udă pe care stăteai cu piciorele şi prin care se transmitea curentul electric.

Mi s-au pus o mulţime de întrebări în legătură cu activitatea mea. Intensitatea curentului era din ce în ce mai mare, dar o puteam totuşi suporta. Am declarat că nu cunosc pe nimeni în judeţul Alba, deşi aveam o mulţime de cunoştiinţe.

Am declarat numai despre activitatea mea de la Cluj, ştiind că au fost arestate mai multe persoane din Cluj care au făcut şi ele declaraţii despre mine.

Văzând că nu le dau nici o informaţie de la scaunul electric, am fost luat şi aşezat pe două scaune punându-mi-se tălpile picioarelor în afară. Au început bătăile cu bastoane de cauciuc, până s-au înegrit piciarele, pe alocuri cu sângerături chiar. Simţeam nişte dureri îngrozitoare, care mi-au zdruncinat creierii. De aici am fost luat şi aruncat jos, după care toţi securiştii de faţă au început să sară cu picioarele pe mine, iar cu ciomegele, mă loveau peste tot corpul până nu am mai ştiut de mine. Mereu am fost întrebat de logodnica mea Maria. Am refuzat să vorbesc despre ea, spunându-le că prietena mea este Sigheti Eleonora a cărei fotografie era la ei. Eli a foat arestată şi confruntată cu mine. Eli a declarat, că da, am fost prieteni. A fost ţinută trei zile la Securitate după care i s-a dat drumul fiind găsită nevinovată. În

legătură cu logodnica mea nu am mai fost întrebat la nici o Securitate prin care am trecut. Norocul Mariei a fost că am reuşit să rup fotografia şi să o arunc la colset.

Bătut rău şi aflat în nesimţire, am fost dus la celulă. După ce mi-am revenit, am luat legătura cu Maxim făcându-i cunoscut ce am fost întrebat şi ce am declarat.

Securitatea de la Alba Iulia gemea de arestaţi. Erau sute de oameni consideraţi vinovaţi că l-au ajutat pe Dabija şi că au făcut parte din grupul lui. Torturile curgeu lanţ zi şi noapte, numai gemetele de durere ale celor torturaţi te îngrozeau.

Aşteptam să fiu dus la anchetă. După o săptămână, am fost dus la biroul de anchetă, unde mi s-a dat hârtie şi toc de scris pentru scrierea declaraţiei, după care am fost redus la celulă.

La zece martie miliţianul de serviciu m-a anunţat să-mi adun toate lucrurile pentru că voi pleca spre alt sediu al Securităţii. În biroul comandantului erau doi securişti care m-au luat în primire. Erau de la Securitatea din Cluj. Mi s-au pus lanţuri la picioare şi cătuşe la mâini, după care am fost aruncat într-un jeep luând drumul spre Cluj.

Ajunşi la sediul securităţii din Cluj, am fost luat în primire de către comandantul Securităţii însoţit de mai mulţi ofiţeri. Au şi început să-mi pună întrebări în legătură cu activitatea mea din Cluj. Ştiam ce să le spun, pentru că toţi prietenii mei au declarat despre mine că am făcut parte din organizaţia legionară din Cluj. Am spus despre Titi Egri, despre Ioan Gerasim, despre Olteanu Gheorghe, despre Bohotici şi despre alţii, care erau arestaţi încă din ianuarie 1949.

La Cluj, în timpul anchetelor nu se apela la acte de tortură. Cea mai cruntă metode folosite au fost înfometarea şi însetarea.

Cât timp erai anchetat nu aveai dreptul la hrană şi apă. Am stat o săptămână în celulă fără mâncare şi apă. M-a cuprins o senzaţie de foame groaznică. După o săptămână, după ce am dat declaraţia despre activitatea mea din Cluj, mi s-a spus să-mi fac bagajul pentru că voi pleca în altă parte.

Am fost dus la biroul de anchetă unde l-am recunoscut pe ofiţerul de securitate Lote Ladislau de la Târgu Mureş cu care am fost coleg în clasa întâia de liceu la Liceul Papiu Ilarian. Lote era însoţit de un şofer, aşa am fost transferat la Târgu Mureş. Pe şoferul lui Lote îl chema Kovacs.

Cu cătuşele la mâini şi cu lanţurile la picioare m-au îmbracat în maşină pornind spre Târgu Mureş.La Turda, Lote a ordonat şoferului să meargă să cumpere ceva de mâncare. L-am rugat şi eu să-mi cupere ceva pentru că-mi era o foame groaznică, fiind nemâncat de o săptămână. Aveam bani la mine. Lote a refuzat categoric să mă servească. A sosit şoferul cu mâncarea, au mâncat în faţa mea, iar mie îmi curgea saliva ca la câinele lui Pavlov. Ce suflet de om ticălos, nu m-am aşteptat de la el la acest refuz, mai ales că în anul 1947 a fost angajat de tata ca şi contabil la o recepţie de sfeclă în comuna Band. Seara am ajuns la Târgu Mureş.

Am fost băgat într-o celulă singur. Cei din celular, arestaţi încă din ianuarie 1949, au aflat de sosirea mea. Fodor Aurel mi-a comunicat astfel să nu declar nimic despre pistolul pe care mi l-a dat el. Erau arestaţi Roşca Teodor, sosit în ţară după prinzonieratul în URSS în august 1948. Toţi prinzonierii sosiţi în ţară din URSS s-au organizat împotriva comuniştilor., mulţii aun fost însă arestaţi. Toader Roşca a fost acasă la tata şi a întrebat de mine. Eu eram fugar la Mirăslău, aşa că nu ne-am putut întâlni.

Era şi Pop Mircea, tot coleg cu mine şi Ichim Constantin arestat şi el odată cu Roşca Teodor.

A doua zi dimineaţa, am foat scos la anchetă de către ofiţerul de securitate Budai. În biroul de anchetă cel care ancheta era Simonis, un criminal sadic. Mai erau circa zece securişti care participau la aplicarea metodelor de tortură din timpul anchetei. Şi la Tâtgu Mureş în faţa biroului de anchetă era acelaşi scaun electric ca şi la Alba Iulia. A venit în biroul de anchetă şi şeful Securităţii din Târgzu Mureş, Mihaly care nu m-a anchetat, voia să mă conoască doar. Simonis care era anchetatorul principal, a început să-mi pună întrebări în legătură cu activitatea mea din judeţul Mureş.

Am fost legat cu mâinile de scaunul electric, desculţ cu tălpile pe placa umedă. Am declarat că nu am făcut parte din organizaţia legionară din Mureş. Acesta era adevărul pentru că eu am făcut parte din organizaţia legionară din Cluj, lucru dovedit de Securitatea din Cluj. Aparatul de radio era pus la maxim ca să acopere strigătele de durere .

Pe rând, au fost aduşi la confruntare cu mine Roşca Teodor, Pop Mircea, Fodor Aurel. Aceştia au declarat că de crăciunul lui 1948 am trecut pe la ei, dar nu am vorbit de organizaţie.

Văzând că nu recunosc, am fost luat şi pus pe două scaune cu tălpile picioarelor în afară şi bătut la tălpi până s-au înnegrit.. De la scaune, am fost legat de o bară de fier şi mi s-au dat jos patalonii şi bătut la fund până la sânge. De aici am fost dat jos cu faţa la duşumea când cei de faţă au început să mă bată cu ciomegele. În tot acest timp mi s-a cerut să declar că eu am organizat tineretul în Târgu Mureş şi am activat cu cei arestaţi în

1948, care unii dintre ei, au dat declaraţii despre mine cum a fost Man Vasile, Sandi Moldovan, Sămărghiţan Mircea şi alţii.

Am recunoscut că venind de la Cluj la Târgu Mureş, m-am întâlnit cu ei şi am stat de vorbă, dar niciodată nu s-a pus problema de organizare. Cu acest lot am fost condamn aterior în lipsă la trei ani închisoare.

După ce am fost bătut până mi-am pierdut cunoştiinţa, au aruncat apă peste mine fiind dus apoi şi aruncat în celulă. A doua zi dimineaţa, am fost dus la anchetă. Mi s-au aplicat aceleaşi metode de tortură ca în prima zi. În plus tânăra care era secretara lui Simonis, mi-a dat jos pantalonii luându-mi penisul şi testiculele în mână şi cu în băţ m-a bătut până acestea s-au înegrit. Apoi am fost dus la uşă, unde mi-au băgat degetele la ţâţâna uşii, erau nişte dureri groaznice.

Timp de două săptămâni, zilnic am fost anchetat cu aplicarea aceloraşi torturi. Am căutat să scap de bătăi să declar lucruri pe care nu le-am făcut, adică faptul că am luat parte la lupte împotriva Securităţii în munţii Apuseni, când în acest timp americanii lansau paraşute cu armament şi alimente, deşi toate acestea nu erau adevărate. Americanii la ora aceea colaborau cu ruşii.

Am declarat că la Târgu Mureş am avut trei prieteni cu care am stat de vorbă, dar niciodată nu am discutat de vreo activitate împotriva comunismului, mai ales că toţi trei erau membrii de partid Ceuşan Ioan, Oltean Aurel şi Ostrovat Gheorghe. Imediat aceştia au fost arestaţi şi confruntaţi cu mine. Nici ei nu au fost crezuţi. În timpul torturilor Ceuşan şi cu Olteanu au declarat că într-una din zilele la poştă doi prieteni Ciobanu Gheorghe şi cu Bucur Mircea le-au povestit că la Topliţa s-au întâlnit cu un

colonel care era urmărit de securitate şi că el cu oamenii săi erau înarmaţi în Munţii Mureşului. Aceşti doi medici le-ar fi povestit acestea lui Oltean Gheorghe şi Ceuşan Ioan întâlnindu-se cu ei în localul Poştei. Pentru faptul că Olteanu şi Ceuşan nu au anunţat Securitatea despre acest lucru, au fost acuzaţi de tăinuire, fapt pentru care au fost condamnaţi la câte şapte ani de închisoare deşi erau membrii ai partidului comunist.

Începând cu data de douăzecişiunu martie 1949, în aproape în fiecare zi am fost torturat şi anchetat pe baza acuzaţiei de a fi organizat în judeţul Mureş a unor activităţi legionare.

Într-o seară, a intrat în celulă arestatul Ichim Constantin. Acesta era într-o stare de nebunie în urma torturilor suportate în timpul achetrlor. Era ţinut toată ziua afară ajutând femeile arestate la bucătărie. La început mi-a fost frică să nu mă atace. Am stat de vorbă cu el căutând să-l ajut să-şi revină din acestă stare. După o lună de zile am reuşit acest lucru, dar l-am sfătuit să continuie cu mimarea bolii, pentru a păstra beneficiul ieşirii zilnice din celulă. Astfel, el îmi aducea câte o bucată de pâine de la bucătărie. Mai aveam norocul cu un miliţian din comuna mea Suciu Gheorghe, care se ocupa cu aprovizionarea. Acesta venea la celula mea, deschidea uşa celulei strigând,

-Ieşi afară banditule!

Eu ieşeam afară, iar el îmi punea sub haină un pachet de mâncare.

-Mânâncă repede.

Îmi spunea el. Pentru că ajuta pe arestaţi Suciu a fost condamnat la doi ani de închisoare.

La un moment dat am fost transferat în alt loc de detenţie, înfiinţat în beciul clădirii, unde supraveghetor într-unul din schimburi era tot un consătean de al meu Suciu Ioan. Celulele de aici erau

îngrozitoare, spaţiul rece şi foarte îngust, cu pardoseală de zgură. Acestă celulă, mai mică de un metru pătrat, găzduia patru persoane, putând sta doar în piciare, odihnindu-ne pe rând. Nu aveam aer şi lumină suficientă, mai primeam câte o gură de aer, doar atunci când garda deschidea uşa . Consăteanul meu miliţianul Suciu Ioan m-a scos din acestă celulă şi m-a introdus într-o celulă cu un elev de curând arestat pentru călcarea în picioare a tabloului din clasă cu portretul Anei Pauker. Acesta era Paşcanu Ioan. Singur în celulă, era dărâmat sufleteşte . Cât am coabitat în aceaşi celulă, am încercat să-l încurajez pentru a putea rezista. Am stat cu el, din iulie până în septembrie, timp în care ne-am împrietenit. După despărţire, am aflat că a fost dus la Tribunalul Cluj şi condamnat la trei ani de închisoare. În aceaşi lună iulie 1949, au fost aduşi la Securitate un număr mare de elevi de la liceele din Târgu Mureş cu vârste între 12 şi 17 ani. Securitatea avea o metodă de informare prin elevi provocatori, prin utilizarea copiilor în spionarea părinţilor în mod special pentru aflarea locaţiilor depozitelor de arme sau a dizidenţilor împotriva regimului.

Copii arestaţi erau duşi în pădurile din apropierea oraşului de către provocatori ai Securităţii, unde li se vorbea de necesitatea luptei împotriva comunismului, acţiuni de sabotaj a căilor ferate. Aşa au fost arestaţi vreo patruzeci de elevi.

Într-una din zile, am fost scos din celulă şi dus într-o sală mare, unde se ţineau şedinţele. Aici au fost aduşi şi elevii să mă recunoască pentru a mă acuza de organizarea actelor de sabotaj cu elevii, însă aceştia nu m-au recunoscut. Elevii au fost obligaţi să alerge într-un picior prin sală şi să îşi dea palme unul celuilalt.

În luna iulie au fost citaţi părinţii elevilor sub cinsprezece ani, fiind avertizaţi că nu s-au ocupat de educaţia copiilor lor, aceşti copii fiind astfel eliberaţi. Copiii cu vârste mai mari de cinsprezece ani au fost condamnaţi la Tribunalul Cluj. Au fost condamnaţi şi elevii pe care Securitatea i-a obligat să îi instige pe ceilalţi, însă aceştia nu au executat nici o zi de detenţie.

La începutul lunii septembrie din nou am fost dus la anchetă şi pus să semnez declaraţia întocmită de Securitate. Pentru a evita torturile prin care am mai trecut, am semnat declaraţia plănuind ca la proces să o contest.

De la Securitatea din Târgu Mureş am fost transferat la Penetenciarul Târgu Mureş. Aici condiţiile de detenţie erau mai puţin groaznice decât la arest. Fiecare deţiunut avea pat cu saltea şi pătură. Mâncarea era şi ea mai puţin fetidă. Aici am primit şi drept la vorbitor. În acestă perioadă s-a căsătorit fratele meu Aurel cu Silvia sora lui Ceuşan Ioan. A fost însă o nuntă tristă, din cauza arestării noastre.

În data de douăzecişiopt octombrie 1949, am fost tranferaţi la Peniteciarul Cluj, de unde am fost înfăţişaţi la proces la Tribunalul Militar. Procesul a fost public, putând astfel să fie în sală şi părinţii. Nu ni s-a dat dreptul la apărător angajat. Am primit însă câte un apărător din oficiu, avocaţi care în loc să ne apere ne-au acuzat chiar ei de legionarism, făcându-ne criminali. În mai multe rânduri, am cerut instanţei să admită renunţarea la apărător, instanţa respingându-mi însă cererea. Aşa am fost condamnaţi la pedepse între trei şi cinsprezece ani de muncă silnică. Eu am primt doisprezece ani de temniţă grea cu confiscarea averii.

Aiud 1949

De la penitenciarul Cluj, am fost duşi cu dubele la închisoarea din Aiud, unde am fost repartizaţi la secţie, clădirea veche a închisorii, cu camere mari cu câte două paturi de fier suprapuse, fără saltele şi pături, cu o tinetă pentru necesităţi şi un hârdău cu apă pentru băut.

În cameră era o sobă metalică pentru încălzit, care însă nu a fost utilizată niciodată. Am primit şi câte o gamelă.

Când am ajuns la Aiud am fost repartizaţi câte douăzeci în aceste celule. Mâncarea era proastă, cotoare de varză, ciorbe acre fără zarzavat, seara arpacaş fără sare, turtoi de malai copt de câte un sfert de kil, dimineaţa primeam terci.

Peste zi era scoşi zece minute la plimbare în curtea secţiei. La ieşire cât şi la intrare trebuia să trecem prin cordonul de miliţieni care ne loveau cu cimegele pe unde apucau, aşa încât trebuia să te mişti repede ca să încasezi cât mai puţine lovituri.

În timp ce ne plimbam prin curte unde peste zi se curăţau cartofii, ne repezeam la resturile de cartofi de flâmânzi ce eram.

Cu mine în celulă, cel cu care dormeam în acelaşi pat era Nelu Gărduş de la Turda. Acesta era foarte slăbit, transpira şi plângea că e bolnav de tuberculoză. Eu îl încurajam spunându-i că nu poate să aibă tuberculoză şi că transpiră doar din cauza efortului. Noaptea îi încălzeam spatele ţinându.l în braţe. Mult mai târziu, Nelu s-a refăcut, a devenit medic în Aiud, reuşind să scape de tuberculoză.

În primăvara anului 1950 o parte dintre deţinuţi am fost scoşi pentru lucrări la fabrica închisorii. Cei ce lucram în fabrică am fost transferaţi în celular în celule cu câte patru în cameră cu câte două paturi suprapuse şi aici fără saltele şi pături şi cu tineta cea rău

mirositoare, odori ce ne-au însoţit tot timpul la închisoarea din Aiud.

În fabrică am fost repartizat la secţia de jucării, pe care le vopseam în fel de fel de culori. Puteam să discutăm între noi, era o atmosfera mai puţin apăsătoare.

Aici am cunoscut foarte mulţi camarazi, în majoritatea lor intelectuali foşti legionari.

Odată scoşi la muncă în fabrică am fost ceva mai bine hrăniţi, reuşind astfel să ne mai refacem forţele. Eram pregătiţi astfel pentru a fi duşi la munci grele, la Canal, la minele de plumb din bazinul Băii Mari.

În luna octombrie 1950 deţinuţii politici din închisoarea Aiud, am fost examinaţi medical de către medicul închisorii Ranca Ioan asistat de alţi doi medici deţinuţi. După examenul medical cei mai sănătoşi am fost selecţionaţi pentru lagărele de muncă. Cei cu peste zece ani de condamnare am fost trimişi la minele de cupru, iar cei cu până la zece ani la canalul Dunăre – Marea Neagră.

În luna noiembrie 1950, un număr de o mie de deţinuţi, am fost îmbarcaţi în vagoane câte o sută. Aşa am ajuns la staţia CFR Baia Sprie unde trenul nostru s-a oprit. Au fost deschise uşile vagoanelor şi am coborât cu toţii. Staţia era împânzită de securişti şi de ofiţerii lagărului.

Mina Baia Sprie 1950

La Baia Sprie, ne aşteptau ofiţerii lagărului. Prin cordonu făcut de aceşti ofiţeri, am intrat în curte de unde am fos repartizaţi câte o sută de deţinuţi într-o baracă. Barăcile erau mari aerisite şi luminate, dotate paturi cu saltele, cerceafuri şi pături Comandantul coloniei-lagăr ne-a ţinut un discurs atenţionându-n asupra motivului prezenţei noastre în lagăr odată cu informare asupra activităţilor pe care le vom desfăşura în mină, c atenţionarea asupra regulamentului coloniei-lagăr.

Plecam de la Aiud închisoare de exterminare prin foame bătăi, izolare, într-o colonie de muncă. Nu ştiam încă ce n aşteaptă în subteran.

Aveam cele minim necesare, hrană, îmbrăcăminte loc d dormit, căldură şi o oareşcare libertate. Puteam circula dintr- baracă în alta. Ne plimbam prin curtea lagărului discutând într noi. Ne povesteam amintirile, învăţam poezii, limbi străine ascultam conferinţe cu caracter literar sau ştiinţific. Aici a format prietenii puternice care au durat toată viaţa.

Ne-am cunoscut între noi, am încercat să ne încurajăm unii p alţii şi ne-am mai împărtăşit din gânduri.

Eram însă între sârme ghimpate, departe de cei dragi lipsiţi d libertate, fără a vea dreptul cel puţin de coresponda cu ei. N aveam dreptul la corespondenţă, la vorbitor, nici la pachete lunar de la familie.

Pentru lucrul în mină am fost repartizaţi în echipe pe tre schimburi . Lucram câte opt ore. Majoritatea deţinuţilor de la Bai Sprie erau intelectuali, avocaţi, profesori, preoţi, ingineri, medici economişti, ofiţeri. Toţi cu vârste între douăzeci şi patruzeci d

ani, în majoritate condamnaţi pentru infracţiunea de uneltire contra ordinii publice, adică cum ziceam noi pentru" activitate legionară", au fost însă şi ţărani şi muncitori legionari cu condamnări mari.

Mai bine de optzeci la sută din cei aduşi la Baia Sprie de la Aiud erau foşti legionari. Închisoarea de la Aiud fiind folosită special pentru legionari. În jurul coloniei peisajul erau unul feeric, pe care nu l-am putut uita.

În toamna târzie frunzele copacilor aveau un colorit minunat, ce strălucea sub razele de soare, căzând apoi rând pe rând la pământ. Eram mai puţin trişti, natura prin ea însăşi ne dedea noi speranţe că vom reuşi să supravieţuim, aşa a fost în iarna vieţii noastre.

Nu ştiam ce ne aşteaptă jos în mină, la o adâncime de 500 de metri. Inginerii care conduceau lucrările în mină erau atât civili cât şi deţinuţi. Din partea deţinuţilor coordonator era inginerul Balş şi inginerul Bujor, ambii lucrători mai înainte în Ministerul Minelor şi Petrolului în guvernelor liberale şi ţărîniste din perioada 1930-1937.

În primele două săptămâni nu am intrat în mină, în acestă perioadă s-au organizat echipele de lucru, perforatori, vagonetari, cei care transportau minerul cu vagoneţii de la rostogol la corfă, dulgheri, tâmplari şi echipele constructori de cale ferată.

La suprafaţa eram îmbrăcaţi în haine vărgate, uniforma de penetenciar, echipament nou, iar pentru lucru în mină am primt salopete şi cizme de cauciuc.

Scopul pentru care am fost aduşi la mină, după cum a afirmat colonelul comandant al lagărului era istovirea prin munca grea, prin lipsa de aer din abatajele miniere, prin praful de plumb şi

pirită care inhalt producea silicoză ce ataca plămânii şi sistemul nervos, prin întregul efortul la care era supus organismul fiind atacată şi inima.

Toate aceste condiţii de muncă au dus la îmbolnăviri grave, aşa încât încă din prima lună de lucru în mină un număr de nouăzeci de tineri au fost internaţi în spitalul de la Baia Mare.
Conducearea administrativă din partea deţinuţilor a fost formată din căpitanul de jandarmi Gică Petrescu zis „muftiu", şeful "turnătorilor", ajutat de marele turnător" Steamţă Dumitru căzut cu organizaţia ţărănistă „Sumanele negre". La lucrările din mină eram îndrumaţi şi supravegheaţi de specialişti civili, maiştrii mineri şi miliţieni. Aceştia ne instruiau cum să perforăm şi cum se execută celelalte lucrări din mină. Din partea civililor era inginerul Pârvulescu tânăr care a ţinut foarte mult la noi.

Miliţienii ce erau la fiecare orizont, asigurau securitatea în interiorul minei. Se lucra la început la orizontul doisprezece, apoi la unsprezece, fiind început mai apoi şi orizontul treisprezece.

La orizontul doisprezece lucrările se executau în două sectoare. Sectorul de est, zis "sălbatic",, un sector uscat cu o temperatură de peste patruzeci de grade. Nu se putea lucra decât la piele. Alt sector era cel de cupru aflat în vest, sector umed, greu de suportat pentru că în permanenţă cădeau picurei de sulfat de cupru şi plumb, care ajuns pe piele se cristaliza provocând arsuri. Normele de lucru fiind foarte mari şi în permanentă mărire, mulţi dintre deţinuţi neputând să-şi le realizeze normele, li se reducea raţia de mâncare, alţii detinuţi ce nu îşi realizau normele fiind sancţionaţi cu încarcerarea.

Aerul din mină era toxic conţinând praf de plumb şi pirită, pentru că se perfora încă prin metoda uscată.

În abatajul în care se perfora nu se vedea om cu om, s-a ajuns repede la îmbolnăviri de plămâni deşi se ţineau tot timpul la gură cârpe umede.

La Baia Sprie m-am specializat în construcţia de cale ferată pentru transportul minereului, lucrând atât pe galeria principală cât şi în abataj. Eram şeful echipei. Aveam în echipă pe Vasile Mancici fost perceptor în Hunedoara, pe Costache Busuioc economist din Bucureşti, Mitică Spinochi funcţionar din Constanţa, pe Vasile Haşoti avocat machidon din Bucureşti, Ionică Pica elev din Făgăraş, Mişu Ocneru funcţionar din Bucureşti. Toţi erau condamnaţi ca legionari.

Eram consideraţi de comunişti ca cei mai periculoşi duşmani, de aceea au căutat prin toate mijloacele exterminarea noastră. Nu au reuşit pentru că cei care au dus greul în mină au aujutat şi pe cei ce nu puteau să-şi realizeze normele de muncă.

În echipa mea erau toţi mici de stratură, tot timpul bine dispuşi, înteţinând între deţinuţi o atmosferă de bună dispoziţie prin cântecele pe care le fredonam.

Cântecul preferat al minerilor era "***mătăniile***".

Petrecutele ceasuri cu tine suflet drag
Sunt pentru mine perle înşirate în mătănii
Le picur câte una, pe rând câte una,
Şirag de mărgele mătăniile mele.

De la corfă la locul de muncă, fredonam acest cântec mătăniile, aducându-ne aminte de acele clipe frumoase pe care le-am trăit alături de cei dragi, soţii, părinţi, copii, fraţi şi iubite.

Ori de câte ori treceam pe lângă un loc de muncă, eram opr pentru a le fredona romanţe, mai ales " "frumoasa mea cu ocl verzi" sau"Maria mea, Maria mea Marie", erau cântecele pe ca le fredonam mereu.

Am trăit momente grele în mina de cupru şi plumb de la Ba Sprie, dar am avut şi clipe de bucurie, alături de cei cu ca sufeream. Duminicile ne adunam la câte o baracă, unde se cân se recitau poezii din Radu Gir şi Nichifor, Crainic, Goga di Eminescu şi alţi poeţi. Depănam amintiri, spuneam glume. Era momente de relaxare, nu ne deranja nimeni. Ne distram atun când turcul Chezim şi ungurul Adorjany, ambii condamna pentru trecere ilegală de frontieră, îşi puneau întrebări un celuilalt în limba română, pe care o vorbeau foarte prost. Un punea întrebări şi celălalt trebuia să răspundă. Era un râs în toat baraca, cum se chinuiau ei să vorbească româneşte.

Cel mai înălţător şi mai important moment trăit în mina de l Baia Sprie a fost momentul " Învierii " din anii 1951, 1952, 195 şi 1954.

Am trăit cele mai mari momente de înălţare sufletească, cân la un moment dat lucrând în mină în schimb de noapte, di depărtare se auzeau clopotele răsunând, moment în care apare lumină în abataj şi un glasul preotului care ne chema ,
-Veniţi şi luaţi lumină, Christos a înviat din morţi cu moartea p moarte călcând şi celor din morminte viaţă dăruindu-le.

Toţi deţinuţi lăsam lucrul, era miezul nopţii, din toate părţil minei deţinuţii se apropiau de locul unde a apărut lumina, cântân "Christos a înviat".Ajunşi în acel loc, am îngenunchiat cei pest treisute de deţinuţi ce lucrăm în vestul minei ,înalţam acum cânte de slavă celui care a adus în lume lumina vieţii, dragostea ş

adevărul, pentru care a fost răstignit pe cruce, a murit și a treia zi a înviat, doborând moartea pe carea i-a pregătit-o poporul şi căriua Iisus pe cruce le-a rostit ultimele sale cuvinte""Iartă-i doamne că nu ştiu ce fac", iar tâlharului răstignit în dreapta sa şi care a crezut în el i-a zis „De mâine vei fi cu cu mine în rai în dreapta Tatălui".

Din trupurile obosite căděau lacrimi. Lacrimi de bucurie, de înălţare, de noi speranţe. Llacrimi care se cotopeau în acele momente cu cele a celor dragi de acasă şi împreună cu ei ridicam slavă celui care a venit în lume, pentru marea lui iubire de oameni, dăruindu-şi viaţa pentru ca prin marea jertfă să salveze omenirea de păcatul originar, aducând prin moartea şi învierea sa lumina cea adevărată, pacea dragostea şi calea ce duce la veşnicia vieţii la Dumnezeu.

Era o atmosferă sublimă, înălţătoare, trăiam dincolo de moarte în înălţimile cerului care nu mai era unul întunecat ci unul luminat. Cu acest cântec „Hristos a înviat" am petrecut ore întregi îngenuînchiaţi în adâncul pământului. Paznicii civili şi ostaşii care făceau paza lagărului trăiau alături de noi momentul învierii Domnului. În estul minei se trăia asemenea acelaşi moment înălţător al învierii Domnului.

După terminarea slujbei învierii, în grupuri de câte şase ne-am apropiat de corfa care ne scotea din mină.

În cântecul învierii am ieşit la suprafaţă, unde ne aşteptau miliţienii. Paza se dublase pe tot parcursul de la mină până în colonie, am fost primiţi cu înjurături pe care ne făceam că nu le auzim. Noi cântam Christor a înviat intrând în colonie. Nu au reuşit să oprească entuziasmul deţinuţilor, care trăiau momentul sfânt al învierii.

Prin învierea sa Iisus Christos a călcat moartea în picioare şi a sfărâmat din temelii întunericul prin care forţele Diovolului încearcau să distrugă Biserica Domnului.

Aceste zile de Sfintele Paşti ne-au ţinut la suprafaţă. Aşa au trecut aceste sfinte zile, în linişte, fără nici o sancţiune din partea conducerii lagărului.

La fel şi sărbătorile crăciunului pentru noi, robii pământului, au fost clipe de înălţare sufletească.

În fiecare baracă dormitoarele în care ne odihneam corpurile obosite după doisprezece ore de muncă în subteran, se auzeau glasurile celor care între sârme ghimpate îşi petreceau o tineteţe în care soarta a făcut ca cele mai frumoase clipe din viaţa omului să fie trăite în adâncurile pământului.

Câtă tărie de rezistenţă, de speranţă a Omului Acesta, de dragoste în puterea divină, singura capabilă de a alina sufletele celor care sufereau între zidurile puşcăriilor pentru că au crezut în Biserica lui Iisus Christos şi au apărat valorile spirituale ale neamului, luptând împotriva Diavolului ce urmărea să le dărâme.

Suferam din convingere că iubirea şi adevărul creştin vor fi cele mai puternice forţe de luptă împotriva minciunii, terorii şi crimelor comuniste pe care comunismul, ateismul vroiau să le dărâme,

Aşa au trecut zilele sfintelor Paşti şi cele ale naşterii Domnului în cei patru ani cât am lucrat în minele de plumb şi cupru de la Baia Sprie în perioada 1951-1954.

În echipa mea am primit oameni foarte slăbiţi, care nu-şi puteau realiza norma. Am căutat cât mi-a fost în puteri să îi ajut, pentru a nu li se reduce cota de hrană cum au fost Vasile Hoşoti,

Mişu Ocneru, Ionică Pica care au venit din închisoare ca nişte schelete.

Printr-un efort mai mare, am reuşit ca şi pentru ei să realizăm norma. Aveam deja doi ani de când montam calea ferată în abataj şi pe galerie, ceea ce îmi permitea să-mi depăşesc norma. Lor le-am dat lampa de miner în mână trimiţându-i pe galerie pentru întreţinerea liniei. Acolo unde găseau linia slăbită, să bată crampoane pentru a o întări. Acest lucru era mai uşor şi după un timp toţi au reuşit să se refacă. Pe Vasile Haşoti după şase luni cât a lucrat la mine în echipă l-am recomandat ca şef de echipă la orizontul unsprezece.

La orizontul doisprezece am avut ca preoţi pe părintele Antal Valeriu din Topliţa, pe părintele Grebenea din Sibiu, părintele Irimescu din Iaşi, părintele Lazarov din Constanţa, pe părintele Bej din Oradea, părintele Codila tot din Oradea.

Pentru imitarea sunetelor clopotelor s-au înfipt în rocă burghie de diferite dimensiuni. Acestea lovite fiind, scoteau sunete aidoma clopotelor. Toaca era făcută dintr-o scândură de brad.

După câteva luni de muncă în burta pământului în nori mari de praf de plumb mulţi dintre deţinuţi s-au îmbolnăvit şi asta începând încă din prima lună. Inginerul civil Porumbescu care conducea lucrările în schimbul nostru, expus la celeaşi condiţii a stat de vorbă cu unii dintre noi în care avea mai multă încredere, rugându-ne să nu mai intrăm în mină până nu se introduce apa la perforat, pentru că altfel toţi vom muri. Tot el ne-a spus că este necesară mărirea debitului de ventilaţie, care era subdimensionat în raport cu abatajul.

Cei care lucrau în abataj din lipsă de aer după zece minute de lucru trebuiau să fugă la o gură de rostogol pentru a lua aer. Aşa ş am făcut.

Într-una din zile am declarat grevă. Nu am intrat în mină. A sosit o delegaţie de la Bucureşti de la Ministerul de Interne şi d la Procuratură. Delegaţia a stat de vorbă cu deţinuţii şi au înţele motivele pentru care s-a declanşat greva. Aceştia au dat dispoziţi conducerii minei să ia măsuri imediate pentru remedierea celo cerute de noi. Într-o săptămână cât am stat la suprafaţă a fos introdusă apa pentru perforat şi ventilatorul a fost înlocuit cu unu de capacitate mai mare.

După ce se perfora în pereţii galeriei la ieşirea noastră di schimb, veneau civili cu astralită şi dinamită, care introduse î găurile perforate aruncau în aer perete stâncii, după care a doua z se încărca materialul în vagoneţi până la corfă, de unde er transportat la Firiza la staţia de sortare a minereului.

În pereţii minei din loc în loc apăreu nişte imperfecţiur geologice însă de o rară frumuseţe, erau geodele de cuarţ alb c încântau ochiul.

În cei patru ani cât am lucrat în mină am găsit o mulţime d asemenea formaţiuni pe care le-am ascuns în diferite locuri di mină, sperând ca o dată să le pot scoate. Nu am reuşit, pentru c după scoaterea noastră din mină am executat încă zece ani d închisoare. Robi ai secolului al XX- lea. Elita acestui popor lucr în burta pământului scoţând la lumină pulberea preţioasă d cupru şi plumb pentru clasa muncitoare acum declarată mincinc clasă conducătoare, urmărindu-se prin toate mijloacel distrugerea fiinţei umane, distrugerea a tot ce este mai valorc pentru om, sufletul său, distrugând spiritualitatea creştină bazat

pe iubire şi adevăr şi înlocuirea acestor valori cu mincina, teroarea şi crima.

Un popor este mare prin valorile sale, ori comunismul nu avea nevoie de acestea. Pentru comunişti totul se reducea atunci la ură.

Lucrul în mină a devenit din ce în ce mai greu, din cauza intoxicaţiilor cu plumb, cupru , gaze de explozie, ce dădeau stări de vomă, regurgitând şi puţina valoroasă alimentaţie, aveam migrene permanente, scalpul ne era ars de sulfuri. Între picioare se făceau eczeme masive, pe care le tratam cu urină şi pe care în puţinii timpi de veghe încercam să le vindec la soare.

Serviciul de informaţii al conducerii minei era condus de către căpitanul de jandarmi Petrecu asistat de marele turnător Steanţă Dumitru, aceştia şi-au recrutat informatori dintre deţinuţii. Cu timpul am început să cunoaştem delatorii. Din cauza turnătoriilor eram încarceraţi şi torturaţi. Pentru a forţa munca în subteran se recurgea şi la crime. Părintele Şerban, grav bolnav neputând să lucreze în mină a foat repartizat pe sectorul exterior la curăţenia curţii.

Într-una din zile gardianul pe sectorul exterior l-a timis pe părintele Şerban să cureţe în zona de securitate a coloniei. Soldatul din post, deşi a văzut că părintele era însoţit de un gardian a tras două focuri de armă mortale. Conducerea minei voia să scape de părinte şi prin acesta să îi intimideze pe ceilalţi deţinuţi.

Aducerea deţinuţilor politici cu pedepse mari, a avut drept scop distrugerea indivizilor, după cum se exprima chiar ofiţerul politic al coloniei. Astfel mulţi dintre deţinuţii intoxicaţi au fost transferaţi la spitale cu boli nervoase, mulţi dintre ei murind prin spitale.

La mina Baia Sprie au existat şi minuni. Prezenţa lui Dumnezeu era pretutindeni alături de noi, mai ales când deţinuţii erau în suferinţă cerându-i ajutorul.

Un macedonean surd transporta din abataj un vagonet cu minereu înspre rostogol. În apropierea rostogolului care avea o adâncime de patruzeci de metri, a auzit dintr-o dată nişte strigăte ce cereau ajutor. Era inginerul Georgescu care căzuse în rostogol cu corpul sfâşiat în aşchiile de rocă, cerea ajutor. Acest macedonean care îl ştiam surd, a auzit şi a chemat oamenii din abataj pentru ajutor. Georgescu a căzut pe fundul rostogolului, gemea rănit şi desfigurat. Oamenii au coborât imediat pe galerie s-au sus la gura rostogolului de unde l-au scos pe Georgescu pe a cărui corp nu era o palma nesfâşiată de rocă. A fost dus imediat la infirmeria coloniei şi apoi trimis la Spitalul din Baia Mare. Mai târziu am aflat că s-a vindecat şi a fost transferat la Aiud pentru continuarea executării condamnării de cinsprezece ani.

Părintele Bej împreună cu părintele Iustin Părvu, ce lucrau în abataj s-au oprit din lucru pentru a se odihni, la un moment dat, o placă groasă de minereu de circa şase metri pătraţi s-a desprins din cerim , începând să cadă peste ei. Într-o frântură de secundă părintele Bej văzând placa în cădere, a invocat pe Maica Preacurată, placa din acest moment rupându-se în două, căzând astfel de-a stânga şi de-a dreapta celor doi.

Prietenul meu Hentea Tiberiu, stătea în timpul de repaos pe o schelă, părâsind schela, imediat din cerime a căzut o placă mare de minereu, care altfel l-ar fi ucis.

La fel, mi s-a întâmplat mie şi echipei mele. Verificând calea ferată din abataj, trecând pe lângă o echipă de vagonetari a lui Trandafir Narcis, care erau în repaos, oprindu-mă, m-au rugat să le cânt o romanţă. În acel moment, abia începând romanţa, galeria înspre care megeam s-a prăbuşit pe o distanţă de douăzeci de metri. Dacă nu ne-am fi oprit la echipa de vagonetari toţi am fi fost morţi. Iată ce a însemnat puterea divină în momentele grele prin care am trecut crezând în Dumnezeu.

Iisus Christos, Preacurata Feciară Maria şi Dumnezeu au fost sprijinul nostru în lungul drum al suferinţelor prin care am trecut. Dumnezul iubirii de oameni care este tot şi pretutindeni încearcându-ne credinţa, ne judecă faptele şi dăruieşte omului încrederea şi speranţa că ziua mult aşteptată în care omul se bucură de viaţă va sosi.

În 1953 au sosit la Baia Sprie un lot de circa o sută de studenţi pentru reeducare, după ce au trecut prin cele mai groaznice torturi de " Spălarea creierului". Oameni ce nu mai ştiau de ei, nu mai ştiau cine sunt, erau animalizaţi. Trei ani de chinuri prin care au trecut la închisoarile Piteşti şi Gherla.

Nu puteam sta de vorbă cu ei, le era frică de oameni, erau retraşi şi tăcuţi. Cum au fost aduşi în colonie, ştiind şi pentru ce, am căutat să ne apropiem de ei., să-i ajutăm să iasă din acestăm stare la care au fost aduşi. Le-am arătat dragoste.

Un an de zile m-am ocupat de arhitectul Dinu Mateescu, un suflet mare. M-am apropiat de el. L-am adus la mine în echipă, ajutându-l să-şi realizeze norma. Erau disperaţi şi îngroziţi, nu mai aveau încredere în oameni şi nici speranţe de mai bine. Nu îşi aduceau aminte nici de prieteni sau familie, nu mai aveau nici o speranţă să se refacă din starea în care au ajuns. Nopţile, se

zbăteau strigând şi gemând în somn, re-visând chinurile prin car au trecut. Aceste momente le-am trăit şi eu mulţi ani, ieşind di închisoare, căsătorint fiind. Ani de-a rândul aveam coşmaruri c îmi reaminteau loviturile de ciomag din timpul anchetelor. Soţi mea mă trezea mereu întrebându-mă ce am visat.

După un an, în discuţiile mele cu Mateescu am reuşit să mi-apropiu, el mărturisindu-mi torturile ce li s-au aplicat în procesu de reeducare de la Piteşti. Am devenit în cele din urmă prieteni astfel încât la ieşirea din închisoare mai târziu, l-am căutat l Bucureşti în mai multe rânduri. Lucra pe un şantier de construcţii nu s-a căsătorit niciodată. Foarte mulţi dintre cei ce au executa ani mulţi de închisoare, după eliberare au rămas necăsătoriţi, aş au fost inginerul Victor Leahu, Lupşan Valer din Tg.Mure inginer, Anastasie Predescu din Constanţa economist răma necăsătorit, precum şi mulţi alţii. Acesta din cauza faptului că d la eliberarea din închisoare până în 1989, tot timpul eram urmăriţ de organelle de securitate. Familiilor tinerelor fete le era teamă d faptul că fetele lor căsătorindu-se cu foştii deţinuţi politici ar f trebuit şi ele să suporte consecinţe din cele mai grele pentru ele ş familiile lor. Aşa mi s-a întâmplat şi mie. Nici una dintr prietenele mele nu a fost lăsate să se căsătorească cu mine p motivul că ar fi putut fi date afară de la locurile lor de muncă sa carierele lor ar fi fost periclitate.

La Piteşti şi Gherla erau încarceraţi mai mult studenţi, tocma pentru experimentul Piteşti care s-ar fi pretat mai mult asupr tinerelor caractere. Ori, la Baia Sprie erau încarceraţi profesori avocaţi medici, asupra cărora nu s-ar fi putut acţiona cu chia aceleaşi rezultate, fiind oameni mai în vârstă. Aici reeducaţii de l

Piteşti au găsit înţelegere şi protecţie, au fost ajutaţi de către noi să-şi revină.

Iată ce mi-a mărturisit arhitectul Dinu Mateescu despre reeducarea de la Piteşti care s-a aplicat şi la închisoarea Gherla.

"Am trecut prin clipe de groază, pe care nimeni nu şi le poate închipui că poate omul să le producă semenilor săi, groaznice metode de tortură, ce aduc omul în situaţia de a nu mai judeca, transformându-l într-un animal. Nici animalele nu erau atât de crude. Omul a fost adus în situaţia de a-şi ucide semenul fără nici un fel de remuşcare . Nimeni nu ar putea să-şi imagineze grozăviile prin care am trecut, nu o zi, ci ani.

Bestialitatea lui Ţurcanu şi a lui Bogdanovici depăşeşte cu mult domeniul imaginabilului. Trei ani s-au făcut crime ordonate de către conducerea de Partid de la Bucureşti în frunte cu Gheorghe Gheorghiu Dej, Ana Pauker, Luca Teohari Georgescu. Cel care a organizat masacrele a fost Tudor Sepeanu.

Cei care au trecut prin reeducare au devenit la rândul lor reeducatori. Chinurile au fost atât de groaznice încât fiinţa umană nu au putut rezista. Numai cei care au murit în bătăi au scăpat de aceste groaznice torturi.

Bătăile începeau dimineaţa odată cu deşteptarea, durând până seara. Cei bătuţi erau puşi să-şi facă necesităţile în gamele şă şi le lingă, după care li se turna în gură urina pentru a se spăla. Erau puşi să se sărute în fund unii pe alţii, să soarbă ciorba fierbinte , să bea saramură , să grohăie ca porcii.

Cel sărutat în fund, reprezenta Fecioara Maria sau Sfântul Iosif, pînă acolo s-a mers cu insultele la adresa Fecioarei Maria. Saramura care li se dădea să o bea, cerea apă multă, apa care nu li se dădea săptămâni la rând, astfel gurile erau mereu uscate,

buzele crăpate cu senzaţii permanente de vomă. Noaptea eram obligaţi să dormim cu faţa în sus, cu mâinile afară de sub covertură, iar cei care îşi schimbau poziţia erau loviţi cu ciomagul în cap de către supraveghetori. Numai Ţurcanu a ucis în bătaie cinsprezece studenţi. Lipsa de apă era mai groaznică decât foamea, şi chiar decât torturile fizice. Ajunsesem la stări de nebunie, momente în care mulţi încercau să se sinucidă prin tăierea venelor de la mâini sau prin spânzurare. Ciorba ni se turna în gamela murdară de fecale.

Alt mare criminal care a coordonat aceste terori, venit special de la Moscova a fost Nicolsky secondat de colonelul Zeller, ofiţer de securitate, directorul general al penitenciarelor. Acest Zeller la ordinul lui Nicolsky a condus direct sistemul Piteşti, ordonând şi controlând metodele de tortură şi efectele acestora. Totul a fost pus la cale de la Moscova prin trimşii Kremlinului.

Cel care a foat trimis de Kremlin şi care a folosit cele mai murdare metode de distrugere şi de dezumanizare a finţei umane a fost Iosiv Kinisevsky membru în Biroul Executiv CC al PCR. Alt ticălos, a fost Teohari Georgescu ministru de interne. Apoi colonelul Dulgheru şef al biroului de anchete pentru legionari. A mai fost şi Pintilie zis Pantiuşa adjunct al ministrului de interne şi Sepeanu Teodor care avea sarcini precise pentru dezumanizarea studenţilor. Pe corpul celor reeducaţi se vedeau plăgi adânci ce puroiau ca rezultat al torturilor îndelugate. Noi cei care am trăit acest infern Piteştiul , trebuie să arătăm odată lumii ce aînsemnat acestă perioadă pentru poporul român. "

La sfârşitul anului 1953 la mina de la Baia Sprie a fost deschis orizontul treisprezece la care a participat şi echipa mea prin construirea căii ferate. Era un orizont foarte bogat în minereu de plumb.

Aşa a fost perioada în mina de plumb şi cupru până în anul 1954, când în luna aprilie a fost oprită munca deţinuţilor în mină. S-au format contingete de condamnaţi pentru activităţi împotriva ordinii de stat, aceştia fiind izolaţi separat de ceilalţi deţinuţi care au mai lucrat încă un an în mină, după care şi aceştia au fost duşi la penitenciare. După trei zile de izolare am fost îmbarcaţi în vagoane şi dube şi transferaţi la penitenciarul Aiud. Cu toţii am foat repartizaţi în celularul mare câte patru în celulă.

Aşa a început din nou greul pentru noi, cu toate că munca din mină era grea, în acea perrioadă am avut o alimentaţie mai bună, pat cu saltea şi cerceaf şi pătură, eram mai liberi prin curtea coloniei putând discuta cu camarazii.

Aiud 1953

În Aiud în celulară a început din nou foamea, frigul dormitu pe grilajul de fier şi alte multe greutăţi pe care ni le-a oferit celul în care nu ştiam la acea vreme cât urma să mai stăm fără nici u fel de activitate, stare ce ne distrugea şi mai mult. Peste zi din no nu aveam voie să ne odihnim pe pat, fiind obligaţi să stăm l dunga patului de la cinci dimineaţa până seara la ora douăzeci ş doi, ora stingerii. Cu o tinetă în cameră pentru necesităţi a căru odori ne-a însoţit tot timpul cât am stat la celulă. Lipsa d activitate devenise cel mai mare duşman al organismului.

Din cei paişpe ani de închisoare pe care i-am executat, opt an am stat în celulă în condiţiile pe care deja le-am povestit.

A nu putea muncii era îngrozitor, căutam metode să treac timpul mai uşor. Scriam pe pereţii celulei cuvinte în diferite limb străine, versuri de Radu Gir şi Nichifor Crainic poeţi închişi c noi. Ascultam prin morse diferite conferinţe. Dacă găseam câte bucată de sârmă , prin frecarea cu o piatră, feriţi de ochi gardienilor, scoteam câte un ac foarte fin. Dacă găseam l plimbare o bucată de sticlă o ungeam cu săpun şi scriam cu acu ce auzeam prin morse. În palme frecam cu săpun scriind ce ştia că ne este de folos. În celulă ne plimbam desculţi până oboseam Eram obligaţi să avem tot timpul mâinile la vedere pentru ca s putem fi supravegheaţi să nu facem nimic. Dimineaţă la ora op după ce primeam terciul de dimineaţă, făina de mălai necernu fiert fără sare. Toţi îngenunchiaţi rosteam rugăciunea d dimineaţă. Dacă aveam şi norocul să avem şi un preot în celul zilnic făceam slujba religioasă. Eu am avut acest noroc având î celulă pe părintele Tatulea din Iaşi, profesor la Facultatea d

Teologie Ortodoxă din Iaşi şi o perioadă pe părintele Benghianu de la Oradea. Cu părintele Tatulea care era şi profesor de compoziţie, compuneam melodii pentru versurile dedicate iubiutei mele Maria.

De ziua ta albă Mărie

E câtec lumină şi joc
Aprinse de al dragostei foc
De ziua ta albă Mărie
Pe cerul albastru e soare
În inima mea este foc
Ce arde de-a pururi iubire
E câtec lumină şi joc.
Şi-n temniţe grele iubirea
Te cheamă, te aşteaptă mereu
O vino, ş-alină durerea
Ce apasă pe sufletul meu.

În nopţi târzi

În nopţi târzi de veghe
Ce gânduri mă frământă
E inima ce câtă
Şi-n temiţele grele
Sunt visurile mele
Ce arcuşul le frământă
Iar vioara cântă
Durerea vieţii mele,

O vino lângă mine
Izvor sfânt de iubire
Cules azi din potire
Şi adu-ne mângâiere
În temniţele Grele.

Mereu legănată de vis

Mereu legănată de vis
Te aştept frumuseţe să-mi vi
Şi-n temniţe grele să-mi fi
Balsam pentru Sfânt paradis
Iar părul nopţilor grele
Ce-ţi cade pe umeri inele
Şi părul tău alb de mireasă
Să-mi fie prin ani chiparoasă
Mereu leganată de vis
Sub cerul cu soare şi stele
O vino şi-temniţe grele
Iubire tu-mi eşti paradis.

Preocupări şi căutări intelectuale făceau celula mai uşor de suportat, purtam tot felul de discuţii pe teme de filosofie, literatură, ştiinţe, politică. Într-o perioadă am avut în celulă un mare stupar din banat pe Băieşu. De la acesta am învăţat teoretic totul despre stupărit, pe care mai apoi mutaţi fiind în alte celule, i-am învăţat şi eu pe alţii stupăritul.

Fiind în celulă cu părintele Tatulea cu Bileca Vanghele machidon din Constanţa, în una din zile a fost introdus în celulă un tânăr din Oradea. Acest elev înebunise din cauza bătăilor primite la securitate. Era atât de bolnav psihic încât nu se putea controla. Era agresiv şi vorbea tot timpul de unul singur, cu voce tare şi se plimba toată ziua cu bocancii în picioare. Era un zgomot infernal în celulă, unde aveam mare nevoie de linişte. Când începeau crizele îi ataca pe cei din celulă. Noi cei trei, în aceste momente cu mare greutate îl puneam la podea, îi prindeam mâinile până se liniştea. În mai multe rânduri am cerut conducerii închisorii ca aceşti tineri bolnavi, distruşi de reeducare să fie spitalizaţi şi trataţi de către medici, să li se dea o alimentaţie mai bună, să aibă parte de terapie cu plimbări, conducerea închisorii nici nu ne auzea .

În Timpul zilei Bileca Vanghele fredona cântece aromâneşti mai ales că în celula vecină mai erau trei machidoni care ascultau la perete cătările lui Bileca. La fel şi eu, în mai multe rânduri fredonam romanţe şi cântece de dragoste.

În aceaşi celulă cu cei trei ţărani machidoni mai era şi un profesor de filosofie din Craiova, a cărui nume nu mi-l mai amintesc. Acest profesor, era un turnător utilizat de „politicul închisorii"pentru informaţii. Într-una din zile, se deschide uşa celulei mele. Era în luna ianuarie 1955. În celule era frig nefiind încălzite niciodată în timpul celor opt ani de zile cât am stat la Aiud. Gardianul care a deschis uşa a întrebat,

-Care este deţinutul Cormoş?

-Eu sunt.

Am răpuns eu

-Ieşi afară banditule. De ce cânţi cântece legionare?

Profesorul de limba română a dat aceste informaţii „politicului", cum că eu cânt cântece legionare.

Bileca Vanghele fredona cântece machidonene, iar eu cântam romanţe. Mi s-au pus „ochelarii" la ochi şi am fost dus în beciul zărcii, unde erau celule de izolare, pedeapsă şi tortură, celule reci cu pardoseală de beton, peste care zilnic se turna câte o găleată cu apă, aşa încât cel aflat la izolare să nu se poată odihni. Deţinutul aflat în izolare trebuia astfel să stea mai tot timpul în picioare, eventual rezemat de peretele celulei. Hrana la izolare era diminuată şi acesta cu mai bine de jumătate din porţia normală. Eram din nou într-o situaţie disperantă. Frigul îmi pătrunsese în tot corpul.

Era luna ianuarie 1955 în cea de a cincea zi de izolare. Căzu pe pardoseua rece de beton după un leşin, am fost dus la infirmerie.

Cum am ajuns în celula de izolare, prin morse am luat legătura cu cel din celula vecină. După două zile de bătâi în morse pe perete, mijlocul nostru de comunicare, mi se prezintă Andone Augustin, condamnat în lipsă cu lotul din Tg.Mureş, arestat în 15 mai 1948. Andone a stat ascuns în grajdul casei părinţilor lui sub iesle timp de 7 ani, când a fost arestat urmare delaţiunii unui vecin. A fost condamnat la doisprezece ani închisoare şi adus la Aiud. Primele lui zile la Aiud au fost cu regim de izolare la zarca după care a fost transferat în celularul mare.

Andone îmi povestea de faptul că fostul meu anchetator de la Tg.Mureş Simonis, a foat găsit mort în closet la Reghin plin de urină şi rahat. Atunci mi-am dat seama de ce am fost anchetat de "politicul închisorii" privitor la Simonis, şi de ce erau prezenţi şi cei doi securişti de la Tg.Mureş. În ancheta cu pricina, am fost

interogat asupra legăturilor mele din exterior, pornind de la prezumţia că prietenii mei l-au omorât pe Simonis. De fapt, Simonis era un mare beţiv şi probabil mergând la closet şi căzând beat s-a lovit la cap şi a leşinat, înecându-se în rahat, trecătorii prin closet neomiţând să urineze pe el.

După ce m-am refăcut la infirmerie, am fost readus la izolator la parter înspre holul de ieşire în curtea închisorii.

Celula acesta din urmă, era mai puţin groaznică, ceva mai bine aerisită cu un geam mare spre curte, unde era traseul de plimbare a deţinuţilor. Noaptea însă nu puteam dormi din cauza zgomotelor pe care le făceau gardienii din schimb. Şi aici am luat legătura prin morse cu deţinutul din celula vecină. Spre noroc, în acel moment locatarul celulei vecine era un preot, faţă de care am reuşit să-mi mărturisesc pe aceaşi cale păcatele. Punând urechea la perete ascultam ce se vorbea în celula vecină. Astfel, într-una din zile am fost prins ascultând la perete, era chiar ofiţerul politic.
-Ce faci acolo banditule?
Eu ascultam pentru că eram singur, dar ce puteam să-i spun. A doua zi am fost ridicat de către un gardian fiind transferat în ultima celulă din stânga spre ieşire. În celulă erau două paturi de fier suprapuse. geamul era spart şi astfel frigul îngrozitor. La deschiderea uşii pătrundea un curent îngheţat direct din curtea închisorii.

Eram în miezul iernii, era un frig aspru, pe care încercam să-l domolesc prin masarea mâinilor şi picioarelor, mă mişcam în contiunu. Eram foarte slăbit şi prost hrănit, de data asta odată la trei zile, am rezistat foarte greu acestei noi încercări.

Mă rugam mereu prea Curatei Fecioara Maria şi Fiului său, să îmi mai dea puteri să rezist încercării aceleia. Am mai încercat

să iau legătura cu locatarii celulelor alăturate. Bat morse, şi îmi răspunde unul dintre prietenii mei pe care l-am cunoscut la Baia Sprie, Magearu Constantin avocat. Explicându-i situaţia în care mă aflam, el m-a sfătuit să declar greva foamei. Aşa am şi făcut. Am refuzat şi puţina hrană care mi se oferea, o dată la trei zile câte o jumatate de porţie. După câteva zile de grevă se deschise uşa celulei fiind introdus un nou deţinut Năstăsel Predescu. Nastasel a fost arestat odată cu fratele său, pe simplul motiv că tatăl lor inginerul Predescu Ioan a făcut închisoare din 1941, mort în închisoare la Aiud în 1952, condamnat sub regimul Antonescu.

Ajuns în celulă cu mine Nastăsel mi-a fost un bun companion până la eliberare din închisoare în 1964. După eliberare Năstăsel, a reuşit să treacă înot Dunărea în Yugoslavia, de unde a plecat în Italia şi mai apoi în Statele Unite unde îl aşteptau sora şi mama sa. După 1989 am reuşit într-un final să reânod această frumoasă prietenie într-un început prin corespondenţă.

Aşa am avut în Năstăsel un mare sprijin în construirea monumentului construit la Aiud în memoria celor dispăruţi în închisori. El ne.a finanţat cu mai multe miliarde de lei.
Năstăsel a venit la Aiud, unde s-a celebrat parastasul pentru tatăl său, ne-am întâlnit cu acestă ocazie.

După mai multe zile, am fost transferat la noi în celulă avocatul din Vrancea Costel Atanasiu, un vechi prieten de al meu de la Baia Sprie.
Atanasiu a revenit de la Bucureşti unde a fost supus unor anchete. Eram trei în celula de acum.

După o altă săptămînă, a venit la noi în celulă "politicul", a stat de vorbă cu noi şi a dat dispoziţie să fim tranferaţi în celularul

mare.Eu am fost transferat la etajul trei în aripa de nord, în ultima celulă lângă closet. Pereţi celulei erau umezi acoperiţi cu un strat de zăpadă pe care îl rădeam din când în când. Eram patru în celulă, printre care şi Ghita Pivin profesor refugiat din Cernăuţi, cu care discutam despre literatură. Mai era cu noi părintele Tatulea din Iaşi şi un medic foarte înalnt din Satu Mare. Medicul din Satu Mare, din cauza înfometării la care eram supuşi i se lăsase pielea de pe burtă ca un şorţ. Plângea când venea mâncarea, cotoare de varză, ciorbă de fasole cu câte patru boabe şi ciorbe acre fără zarzavat. Noi cei din celulea mea, am hotărât ca atunci când primim fasole, cele câte patru boabe să i le dăm lui pentru al mai scoate din acestă psihoză a foamei.

Frigul era atât de aspru, încât ca să ne mai încălzim doarmeam câte doi în pat ţinându-ne în braţe.

Zilnic căruţa închisorii ieşea cu cadavrele camarazilor morţi fiind duşi pe Dealul Robilor din Aiud, îngopaţi în gropi commune, ce peste în timp s-au îmburuienit, fiind construite mai târziu diferite coteţe pentru animale.

Din cauza condiţiilor grele şi a torturilor, se murea pe capete. Nu era zi să nu se audă ţipete şi gemete în timpul torturilor dirijate de gardienii Maier şi Marcu. Săptâmânal Marcu şi Maier ne scoteau din celule la chinuri dezbrăcaţi cu boarfele în mână . Ne obligau ca cu boarfele în mână să sărim broasca. Cei care nu reuşeau, erau introduşi în prima celulă fiind bătuţi până la sânge. În nenumărate rânduri am înştiinţat conducerea închisorii asupra nevoi de spitalizare a camarazilor bătuţi. Nu s-a întâmplat nimic în acest sens, mulţi deţinuţi răniţi în bătăi murind în celule. Medicul închisorii Ranca Ioan, vena prin celule cu un pumn de vată spunându-ne "Atât am primit pentru voi."

Aşteptam ştiri de "afară" care ni se comunicau prin morse, informaţii primeam de la noii arestaţi sosiţi de la Aiud. La un moment dat am auzit ţipete ale deţinuţilor alături de bătăi în uşi. O împuşcătură a soldatului care păzea sectorul zidului de sud vest a închisorii, a ucis pe unul din cei mai buni camarazi ce era încarcerat din 1941 Popa Ioan din Teiuş. Popa a fost ucis în prezenţa directorului închisorii securistul Cohller în timp ce era scos la plimbare bineânţeles fără alţi martori.

După împuşcarea lui Popa Ioan în celular s-a produs o puternică rumoare şi bătâi în uşi, ne ucid strigau cei mai mulţi deţinuţi, scândurile ce blocau geamurile au fost date jos. Ne uitam pe fereastră, am văzut lume multă din Aiud adunată în jurul închisorii aşteptând să vadă ce se întâmplă. Garda se dublase. "Nu strageţi. Nu trageţi " se auzeau strigătele deţinuţilor.

Popa Ioan a murit ucis mişeleşte de către Cohller. Au încercat să scotă la anchete pe unii dintre noi, dar toate uşile au fost blocate din interior. Timp de şase ore tot Aiudul a fiert de mânie în urma acestei crime odioase.

Cu avionuul a sosit o comisie de la Bucureşti, procurori de la Ministerul de Interne, care au încercat să liniştească spiritele prin promisiuni încercând să ia legătura cu deţinuţii. Cei de la Interne au luat multe declaraţii privind tratamentul în închisoare, alimentaţie, torturi, crime. După plecarea lor situaţia nu s-a îmbunătăţit, tratamentul rămânând acelaşi.

În octombrie 1956 a început revoluţia democratic din Ungaria.

Luptele de stradă dinte revoluţionarii unguri şi regimul comunist de la Budapesta erau în toi. Sute de mii de intelectuali

unguri reuşesc să treacă frontiera luând drumul exilului. Intervine armata sovietică înecând în sânge revoluţia.

Revoluţionarii unguri în frunte cu Nagy Imbre au cerut în van sprijinul occidentului. Acestă nouă tragedie maghiară era trecută din nou sub tăcerea neruşinată a occidetului, ca efect a tratatului de la Yalta.

În acestă perioadă în închisoarea din Aiud gardienii Suciu şi Alexe care sufereau alături de noi, ne informau mereu despre mersul evenimentelor, crezând că poate şi la noi se va întâmpla ceva, cândva. Zadarnic însă.

Se spera că aceste popoare din răsărit , ocupate de sovietici să se ridice împotriva stăpâniri criminale şi poate se va termina şi calvarul nostru.

Revoluţia din Ungaria a eşuat sub şenilele tancurilor ruseşti, care au sprijinit rămânerea comuniştilor la putere în Ungaria.

În închisoarea Aiud începea o nouă perioadă grea. S-au luat măsuri stricte din partea conducerii, paza a fost dublată, plimbările anulate, au început din nou bătăile şi înfometarea. În acestă situaţie tor celularul şi zarca a declarat greva foamei. Era luna martie 1957 când s-a solicitat prezenţa politicului închisorii pentru negocieri. În prezenţa politicului şi a comandamentului închisorii s-a cerut îmbunătăţirea hranei, condiţii de cazare omeneşti, drept de corespondenţă şi vorbitor cu familiile, drept la pachet lunar, spitalizarea deţinuţilor bolnavi în special a celor transferaţi de la Piteşti şi Gherla. Nici o cerere nu a fost acceptată, mâncarea a fost refuzată în continuare. Au început măsurile de intimidare.

Au fost scoşi din celule deţinuţii consideraţi instigatori ai grevei, dar greva a continuat.

S-a pus problema să contiunuăm sau să oprim greva. Cum majoritatea eram legionari am hotârât continuarea grevei sub deviza "Murim noi decât să ne ucidă călăii neamului. E mai cinstit să lupţi cu fiara decât să stai nepăsător".

După opt zile de greva foamei s-au deschis uşile fiind scoşi o parte dintre deţinuţii. Nu ştiam ce se întâmlă, la un moment dat s-a deschis şi uşa celulei noastre apărând în uşă doi gardieni înarmaţi şi politicl spunând" Deţinuţi, Cormoş Dumitru şi Pivin Ghita, luaţi-vă tot ce aveţi şi ieşiţi acum afară". Ne-am îmbrăţişat cu cei rămaşi în celulă şi am ieşit afară. Ni s-au pus ochelari la ochi şi am coborât în camera mare a secţiei, acolo am aflat că au fost scoşi din celular cinciuzeci de deţinuţi, iar noi eram acolo tot cincizeci de deţinuţi.

Gherla 1957

Aşa am fost izolaţi un număr de 100 de deţinuţi din celular, fiind acuzaţi de instigare la grevă. A circulat şi zvonul că dacă greva nu încetează urmează ca cei izolaţi să fie executaţi. Nu am fost executaţi, dar nu s-au pus lanţuri la picioare şi cătuşe la mâini.

Am fost apoi îmbarcaţi în două dube, câte cincizeci într-o dubă, acestea pornind astfel într-o direcţie necunoscută iniţial pentru noi. Nu ştiam unde şi ce vom ajunge. Ne puneam fel de fel de întrebări. După trei ore de mers am ajuns în curtea unei închisori. Uşile dubelor s-au deschis, am cobârât, pe rând ni s-au tăiat lanţurile şi ni s-au luat cătuşele. Eram în curtea închisorii Gherla, aşteptaţi de către directorul închisorii criminalul Goiciu. Goiciu este cel care a aplicat sistemul de reeducare la Gherla.

Am fost duşi în închisoarea veche a Gherlei zisă şi aici „zarca". Am fost repartizaţi câte opt în celulă, celule mai mari decât cele de la Aiud. În celule erau câte patru paturi de fier suprapuse, cu saltele şi pături. Era pentru prima dată de la plecarea din colonia de la Baia Sprie când primeam paturi cu saltea şi pături. Într-un colţ era tineta pentru necesităţi.

Pe rând am fost duşi la biroul penitenciarului, unde o comisie , probabil de la Ministerul de Interne şi de la Procuratura Generală din Bucureşti, au început să ne interogheze în legătură cu greva declanşată la Aiud.

În timpzul anchetei le-am declarat că înfometarea, torturile, frigul, lipsa dreptului de corespondenţă şi vorbitor cu familiile, au fost cele ce au generat greva de la Aiud. Am susţinut că nu am

cerut decât să ni se aplice un tratament mai puţin neomenos, apărând şi dreptul la sănătate a deţinuţilor bolnavi fizic sau psihic.

Am fost puşi să dăm declaraţii scrise privind cele susţinute în răspunsurile noastre la interogatoriu.

În primele zile de la sosirea la Gherla am continuat greva foamei. Au încercat să ne alimenteze forţat, dar nu au reuşit.

Directorul Goiciu "asasinul de la Gherla " nu şi-a dezminţit porecla nici prin tratamentul pe care ni l-a aplicat nouă, celor transferaţi de la Aiud. După cele zece zile de grevă am primit un regim alimentar mai bun, supe de zarzavaturi, cei grav bolnavi au fost internaţi în spital.

Regimul din timpul zilei era mai puţin aspru comparativ cu cel de la Aiud, unde toată ziua trebuia să stam la dunga patului.

Eram în aceaşi celulă cu Tase Zamfir, Nicolae Trifoi, Liviu Brânzaş, părintele Ioan Berghianu, Gică Păzitoru, Nicu Bembea şi Nicu Borzea.

Zilnic eram scoşi la plimbare pe rând fiecare celulă câte treizeci de minute. Dimineaţa împreună cu părintele Berghianu făceam slujba religioasă, lucru care ne întărea pentru tor restul zilei.

În acele zile de grea suferinţă sub zidurile reci ale închisorilor, rugăciunile erau pentru noi unic sprijin al supravieţuirii. În timp ce mă rugam lumina a dispărut, eu continuând să trăiesc momentul de transpunere într-o lume a frumosului, o lume ce îmi înălţa sufletul făcându-l mai diafan apropiindu-mă de Dumnezeu. Era o lume a iubirii şi a adevărului, o lume ce nu poate fi regăsită în afara credinţei, o cale luminată prin Domnul Iisus Christos ce prin jerfa sa pe cruce a deschis-o omenirii , o cale a Dumnezeirii.

Aşa, marele ajutor divin a sosit şi pentru mine. Uşa celelei se s-a deschis, gardianul de schimb, ungurul Adorjany, mi-a introdus în celulă o gamelă cu mâncare şi o bucată de pâine, spunându-mi, -Mânâncă repede, te ember!

Aşa m-a sprijinit acest om pe tot parcursul izolării mele la beci. Contrar regulamentului am mâncat zilnic, datorită dragostei faţă de oameni a acestui gardian ce a trecut peste restricţiile închisorii ajutând un om prigonit, înfrigurat şi înfometat.

După cele douăzeci de zile de izolator, am revenit în celular. Toţii colegii mei mă priveau miraţi, eu le-am povestit însă totul.În urma acestui gest omenesc al gardianului, am concluzionat încă o dată faptul că omenia e oglinda fiecăruia dintre noi.

Viaţa din zarca Gherlei nu a încetat să fie din ce în ce mai grea. Goiciu călăul nu a încetat nici el război ul cu fiinţa umană, izolările, torturile şi înfometarea au continuat ca un dat firesc în acest purgatoriu comunist.

Din Gherla îmi mai aduc aminte de un alt moment greu prin care am trecut. Ca o urmare firească a tratamentului în regim de izolare, la un moment dat am suferit o infecţie foarte agresivă, apărându-mi un furuncul foarte dureros, mare cât fundul unei gamele şi situat între anus şi testicule. Furunculul îmi creea dureri de nesuportat, cu dureri groaznice la orice mică mişcare. În mai multe rânduri am cerut să fiu trimis la tratament la infirmerie, era de aşteptat să îmi fie refuzat dreptul la tratament. Aşa am ajuns să mă operez singur. Cu o bucată de sârmă am incizat furunculul, un lichid gălbui roşcat împroşcând pardoseala. Atunci, colegii au bătut la uşa celulei şi arătând balta de puroi însângerat a fost adus în cele din urmă un sanitar care mi-a dat în

acest târziu îngrijirile medicale, salvându-mă de septicemie şi poate din moarte.

Înainte de selectarea celor o sută de deţinuţi, ce au fost transferaţi de la Aiud la Gherla, au mai foat transferaţi alţi treisprezece deţinuţi, pe aceleaşi motive date de greva foamei,. Aceştia erau Nistor Chioreanu comandant legionar din Alba Iulia, Aurel Călin şeful grupului legionar de la Cluj, doctor Dumitru Uta profesor, Mircea Necolau, Nae Necolau, Sandu Mazilu, Iţa Spirescu, Teofil Mij, Nae Stoenescu, părintele Grebenea, profesor Gheorghe Manu, Nae Cojocaru, Puiu Ioan, Ioan Arghiniropol. Greva foamei la zarca Aiud a început în şaptesprezece aprilie 1957. În acestă zi au început bătăile în uşi, anunţând declanşarea grevei.

După nici un an de zile, la întâi aprilie 1958 aceaşi zarveră mare la zarca Gherlei. Mulţimea de caralii au deschis atunci uşile celulelor ordonând să ne facem bagajele. Am fost înlănţuiţi la picioare şi încătuşaţi la mâini. Lanţuri, lanţuri şi teroare, cum zicea dureros de adevărat poetul Radu Gir în poezia sa "Iisus în celulă", aidoma şi noi, precum Învăţătorul nostru, eram din nou plini de râni sângerate, tribut mai mult decât vremelnic al iubitorilor de neam şi Dumnezeu.

Aiud 1958

Fiecare închisoare prin care am trecut ne-a pus la noi şi teribile încercări. Aşa am cunoscut oameni de înaltă ţinută, mulţi dintre ei elite atunci nedorite ale acestui popor, apărători de Biserică şi neam.

Cu lanţuri la picioare ne îndreptam spre dubele ce ne aşteptau în curtea închisorii Gherla. Aveam deja zece ani executaţi. Eram slăbit şi bolnav dar eram încă tânăr şi demn. Temniţa grea, gândită drept purgatoriu terestru, era pentru noi un alt loc de rugă şi nu purgatoriu al reeducării voit de comunişti.

Printre cei cu care am stat un an la Gherla îmi amintesc de Tase Zamfir, Liviu Brânzas elev, Ghita Pivin profesor refugiat din Cernăuţi, părintele Ioan Berghianu, Dodi Mărăscu, Gică Păzitoru, Arnăutu Cristian Petrescu professor universitar, Nae Necolau, Mircea Necolau, Aurel Pastarmagiu, Puiu Aristide, Ionică Silvilescu, Ioan Scutaru, Ioniţă Sârbu, Aurel Gherasim, Nae Cojocaru, Teofil Mija, Aurel Gherase, profesor Gheorghe Manu, Dumitru Ghica, Adronic Bulac, Eugen Dragomir, Nistor Chioreanu, Aurel Călin, Nicu Tănăsescu, Nicu Borza, Nicu Bembea, Puiu Ioan, Nicu Trifoi şi mulţi alţii despre a căror nume, acum la cincizeci de ani după acele momente, nu îmi mai amintesc, dar pe ei şi faptele lor nu i-am uitat.

Am fost introduşi toţi cei 113 deţinuţi în cele două dube şi am luat calea Clujului. Toţi bănuiam că vom fi transferaţi la Aiud.

În seara zilei de 14 septembrie 1958, am ajuns la închisoarea Aiud. La Aiud ne aşteptau o mulţime de caralii, în frunte cu directorul închisorii Cohller. După ce ni s-au tăiat lanţurile de la picioare şi ni s-au luat cătuşele de la mâini, am fost introduşi în

sala mare, unde am fost supuşi interogatoriului privind perioada petrecută la închisoarea din Gherla. Ce le puteam răspunde, şi ce oare le-am răspuns, mă gândesc că am tăcut doar.

După interogatoriu, am fost repartizaţi la celular la etajul trei, câte patru în celulă. Am ajuns în celulă alături de elevul Liviu Brânzaş, machidonul Bileca Vanghele şi Costică Drăgoi din Constanţa, toţi legionari.

Era luna septembrie, celula era deja foarte rece, razele de lumină şi soare fiind respinse brutal de obloanele negre şi reci din ferestre. Paturile de fier suprapuse şi tineta cea rău mirositoare erau la locul lor. Am regăsit ligurile şi gamelele cu care mâncam şi în care ne spălam.

Dormeam din nou pe grilajele de fier, care se imprimaseră în corpul nostru bătătorind pielea. Acelaşi program de deşteptare la cinci din dimineaţă şi stingerea la zece seara, timp ce trebuia să ni-l ocupăm cumva. Aşa că între orele opt şi zece dimineaţa făceam slujbă de rugăciune şi acastitul Maicii Domnului, ziceri din sfânta scriptură şi evanghelia după Ioan, pe care o cunoşteam ca pe Tatăl nostrum, Înainte de arestare am fost în corul Catedralei Greco Catolice din Tg.Mureş. După programul de rugăciune discutam pe diferite teme de filosofie, literatură, învăţam limbi străine ca italiană, germană, engleză, cântam în surdină cântece de dragoste pe care ni le aminteam din vremurile de libertate.

Am căuat prin toate mijloacele să ne creem o atmosferă camaraderească care să facă abstracţie chiar de grelele zile. Ne povesteam reciproc despre cei dragi, aşa încât Maria iubita mea era cunoscută colegilor mei aşa cum cunoşteam şi eu despre iubitele lor. Poveşti de dragoste ramase în amintirile noastre în

acele vremuri petrecute sub recile şi negrele gratii. Poveşi ce presărau tristeţe în sufletele noastre, adiind însă cu frumoase amintiri dureroase despre familii, soţii, copii şi iubite. Câte lacrimi de durere am scurs în acestă lungă perioadă pe obrajii mamelor şi soţiilor noastre.

Într-una din zile, am găurit oblonul ferestrei, pe drumul spre poarta închisorii o dată am vâzut-o pe Maria împingând un landou. Aşa a rămas acestă poveste de dragoste cu Maria, doar o amintire din viaţa mea, mulţi ani ea nemaiştiind nimic despre mine.

După ce am ieşit din închisoare, m-am întâlnit cu Maria, ea mi-a povestit că întradevăr ea şi-a plimbat nepoţelul, copilul surorii sale Cuta, ce era căsătorită cu doctorul Bogăteanu, medicul închisorii care locuia prin preajmă.

Măria mea Marie

Mai ştii fata mea ce albă treceai
Pe lângă sufletul meu
Ca visuri pe arcuş de vioară,
Cerându-ţi duioşia mereu....

De multe ori când veneau gardienii dimineaţa la serviciu, auzeau cum fredonam cântece despre Maria, "Iar cântă banditul ăsta", spuneau, deschizând ameninţător uşa celulei. Cu toate astea eu cântam mereu, alintându-mi astfel dorul între pereţii umezi şi reci. Nopţile aduceau la rândule mici bucurii cu gândul tot la cei dragi.

Mereu legănată de vise
Te aştept frumuseţe să-mi vi
Şi-n temniţe grele să.mi fii
Balsam pentru sfânt paradis

Odată s-a deschis uşa celulei, Liviu Brânzaş şi Costică Drăgoi fiind luaţi, iar în locul lor a fost adus Tase Zamfir şi un medic din Satu Mare, era medicul cel înalt cu burta ca un şorţ.

Închisoarea de la Aiud era un locaş al morţii, cu grilaje de fier, cu patru rânduri de sârmă ghipată, cu zid înalt de patru metri ce înconjra închisoarea. Din sută în sută de metrii păzeau soldaţi înarmaţi. Celulele erau cavouri în care îşi pierdeau din viaţă sute de mii de tineri ca pedeapsă că l-au iubit pe Isus Cristos. Ce crime au fost svăvârşite de fapt? Închişi în camere de tenebre, fără lumină dată de soare, un haos lăsat peste fiinţa umană în zbateri între viaţă ori moarte trăiam.

Timpul trecea cu greu, gândurile ni se risipeanu, când într-o parte când în alta. Căutam ceva , să ne ajute să ieşim din tăcere. De multe ori era în zadar. Ne obosedau tot şi toate, eram fericiţi când camarazii din celulă mai furau din trecut un surâs, o vorbă de încurajare. Din când în când eram scoşi în ţarcuri la plimbare în curtea închisorii. În mijlocul ţarcului era prepeleacul gardianului care supraveghea deţinuţii. Când eram scoşi la plimbare ni se puneau ochelari negrii pe ochi, ca să nu vedem şi să nu putem comunica nici din priviri cu ceilalţi deţinuţi ce se întorceau de la plimbare.

În celulă încercam să uit de starea îngrozitoare în care mă aflam. Mă rugam mereu. Ajutorul prin ruga la Dumnezeu îmi dădea puteri să rezist. Gândurile mele se îndreptau mereu spre cei

dragi, îi simţeam alături de mine. Nici strigătele de durere acelor chinuiţi, ce sfâşiau liniştea nopţii, nici căruţele încărcare cu cei dragi plecaţi dintre noi pe Dealul Robilor pentru a fi aruncaţi în gropi comune, nu au putut zdruncina credinţa şi speranţa că acest calvar se va trece cu iubire de Dumnezeu. Aşa spunea şi episcopul Ioan Suciu închis la Sighet când pe patul de moarte s-a împărtăşit în faţa lui Dumnezeu. Ce puternice erau aceste gânduri ale episcopului Ioan Suciu mort la Sighet în cele mai groaznice chinuri, care prin marea sa dragoste creştină cerea iertare lui Dumnezeu în numele asasinilor săi. Aşa cum Iisus Christos în clipa morţii pe cruce l-a rugat pe Dumnezeu sa ierte păcatele ucigătorilor lui.

Cimitirul Robilor din Aiud, precum şi cele de la toate închisorile din ţară, avea gropi comune fără de cruce la căpătâie, toate mărturii că acest popor a adus ofrandele trebuincioase istoriei. Ei, eroii noştrii, sunt cei ce vor mărturisi arâtând lumii că numai prin marea dragoste şi jerfă omul poate ajunge la Dumnezeu, înspre mântuire. Tineri ce veniţi, fiţi pelerinii neamului românesc, nu treceţi nepăsători pe lângă aceste morminte.

În celula mohorâtă, timpul trecea ca printr-o ceaţă neagră, prin care se scurgea timpul vieţii noastre. Într-una din zile se deschise uşa celulei, eu fiind luat şi dus la parter în camera unde medicul închisorii Bogăteanu făcea consultaţii deţinuţilor. Nu ştiam de ce, eu necerând vreun consult medical. Am luat loc pe scaunul de consult. Bogăteanu a a început să mă întrebe de sănătate. A văzut că sunt umflat ca urmare a pierderii din greutate. I-am povestit condiţiile de foame, frig şi condiţiile de la izolare. A trecut să mă întrebe pe unde am mai lucrat înainte de arestare şi

dacă am cunoscut lume din jurul Aiudului. Da, am spus că am cunoscut colegi şi colege dar de logodnica mea Maria m-am ferit să-i spun. Nu ştiam cu ce gând îmi pune asemenea întrebări.

‚După ce am ieşit din închisoare am înţeles de ce am fost chemat de către doctorul Bogăteanu. El dorea să ştie în ce stare mă aflu cu sănătatea. Nu pentru a mă ajuta, cât pentru a comunica despre mine soţiei lui Cuta, sora Mariei.

Cuta sora Mariei, soţia lui Bogăteanu, zilnic îl rugau pe doctor să le spună veşti despre mine, ca apoi Maria să plece la Tg.Mureş la tata, să îi comunice despre mine. La Tg.Mureş Maria avea pe cumnata ei, sora soţului ei, soţia părintelui Lazăr şi împreună cu fica acestuia, Lia, au mers la Sântana la tata, Ducându-i veşti despre mine. Tata îmi făcuse şi părastasul ştiind că sunt mort. Maria în fiecare an, a fost la tata ducându-i veşti despre mine. Aşa că mortul pentru familia mea a înviat.

Tata a mai aflat despre mine în anul 1954, când inginerul Virgil Vlădescu la eliberare după cinci ani de condamnare a fost numit inginer la Fabrica de Zahăr din Tg.Mureş. El ştia situaţia mea de la Baia Sprie, unde am lucrat patru ani împreună la mina de plumb. Cu Virgil am fost buni prieteni, el a transmis primul tătălui meu cum că eram bine.

Jilava 1961

În anul 1961 la data de trei martie, se împlineau doisprezece ani de la condamnarea mea, ani executaţi la închisorile Aiud, colonia de muncă Baia Sprie şi Gherla.
La această dată ar fi trebuit să fiu eliberat. La 24 aprilie 1961 am fost scos din celulă cu toate efectele personale fiind dus într-o sală unde erau prezent comandantul închisorii Aiud, colonelul Crăciun, secondat de alţi trei ofiţeri.

Crăciun era călăul care a executat grupul Dabija şi a torturat mii de tineri condamnaţi la închisoarea din Aiud. El l-a înlocuit la conducerea închisorii pe Cohller. Am fost interogat la modul cel mai cinic, dăcă doresc să plec acasă. Ce puteam să răspund? Sigur că asta îmi doream. „ O să îţi dăm drumul, dar cu o singură condiţe. Te prezinţi la securitate în Tg.Mureş şi vei face ce îţi vor cere ei. Adică să le dai informaţii despre toţi cei cu care stai de vorbă şi mai ales să informezi despre toţi cei care uneltesc împotriva regimului." au spus ei. Răspundul meu a fost" Nu sunt de acord să devin informator al securităţii. Am executat doisprezece ani de închisoare şi voi rămâne în continuare în penitenciar, dar informator nu vreau să devin." "Bine ai să râmâi dacă aşa doreşti. Dar acasă nu îţi vom da drumul, decât numai condiţionat."

Acesta a fost tratamentul şi condiţionarea tuturor celor cărora le expira termenul de pedeapsă. Aproape opt zeci de persoane am fost cei cărora li se făcuse aceste propuneri.
Cei care au fost de acord au fost eliberaţi, plecând acasă, iar ceilalţi am fost duşi la secţie în nişte celule ca după câteva zile să fim scoşi cu lanţuri la picioare şi cătuşe la mâini. Am fost

îmbarcaţi în două dube mari şi tranferaţi la gara Aiud, de unde am fost îmbarcaţi în două vagoane ataşate la un tren personal. Nu ştiam nimic despre destinaţie.

Am călătorit toată noaptea, gramadă unui peste alţii. Neavând acces la closet , necesităţile fizilogice erau satisfăcute ad-hoc, încătuşaţi la mâini şi ferecaţi la picioare. Dimineaţa trenul s-a oprit într-o gara, era Gara Chitila de lângă Bucureşti. Aici ne aştepta un pluton de gradieni înarmaţi. Am coborât din vagoane fiind re-îmbarcaţi în două autodube cu destinaţia Închisoarea Jilava.

Jilava era o închisoare sinistră ca orice închisoare, dar poate mai înfiorătoare, având un celular subteran. Ajunşi în curtea închisorii, am fost preluaţi de un alt pluton de gardieni. Era dimineaţa zilei de douăzeci şi opt aprile 1961. Soarele pe are nu l-am mai văzut de mulţi ani, îmi scălda ochii în razele lui de primăvară. Cum am intrat în fortul închisorii, primul contact olfactil a fost unul fetid venind de pe gangul de acces al fortului.

Ni s-au tăiat lanţurile de la picioare şi ni s-au scos cătuşele de la mâini. Puşi să ne dezbrăcăm la piele, am fost percheziţionaţi inclusiv în anusuri. După controlul anusurilor eram controlaţi cu aceleaşi mâini, în gură, pe motivul identificării deţinătorilor de arme şi explozive.

Aşa am fost introduşi în prima celulă din dreapta secţiei. O celulă cu priciuri, fără saltele şi pături, având fereastra blindată cu scânduri ascunzând orice dâră de lumină şi nici un firicel de aer. Aceste celule erau pentru douăzeci-treizeci de deţinuţi. Toţi cei opzeci de noi locatari transferaţi de la Aiud am fost introduşi în acestă celulă, neputând să ne îndindem la somn decât pe o rână

ţinându-ne în braţe unul pe altul. Întoarcerea de pe a parte pe alta o făceam la comandă.

În acestă celulă erau două hârdaie fără capac în care ne făceam necesităţile. De multe ori din cauza aglomeraţiei şi a inaccesibilităţii la hârdaie făceam necesităţile pe noi sau în gamele. Aşa , mai toţi deţinuţi erau bolnavi de stomac.

După prima săptămână am fost dezbrăcaţi din nou la piele, scoşi din celulă şi trimişi la baie pentru igienizare, jegul prinsese deja crustă. Apa era rece, gurile de scurgere înfundate, astfel apa băltea foarte rece sub picioarele noastre., mulţi îmbolnăvindu-se la plămâni cu acea ocazie .

Deşteptarea de la ora cinci dimineaţa se făcea în dangăt de clopot. Stingerea era la ora zece seara. La masa de dimineaţă, primeam un terci de mălai necernut. La ora dousprezece de la miezul zilei, primeam o felie de pâine neagră şi o ciorbă, fie cu două trei boabe de fasole şi o supă acră de gogonele, varză ori cartofi. În aceste ciorbe acre, puteai vedea clar fundul gamelei. Seara un arpacaş nesărat, probabil masa cea mai consistentă. Acesta a fost regimul alimentar la Jilava, de fapt regimul universal din închisorile româneşti a anilor '50-'60.

Jilava era o închisoare construită subteran, zidurile groase de cărămidă fiind dublate de un val de pământ gros de până la şase metri. În jurul acestui fort era un şanţ cu apă ce dădea inexpugnabilitatea fortului. În faţa porţii fortului, se ridica un pod glisant, pe lugimea faţadei regăsindu-se cele două secţii de celulare. Secţia I şi Secţia II , ambele cu câte douăzeci şi satru de celule.

Timpul îndelungat a permis infiltrările de apă prin valul de pământ străpungâng şi zidul gros de cărâmidă şiroind în cele din urmă pe pereţii celulelor.

Jilava era o închisoare de tranzit pentru perioada proceselor celor arestaţi, cu regimul cel mai aspru din câte am întâlnit pe perioada detenţiei mele. Tot personalul închisorii începând de la comandant pînă la ultimul guardian, era din cei mai sadici şi dornici de sânge prin torturi şi înfometare.

Periprava 1961

Norocul nostru a fost tocmai regimul de tranzit al Julavei. În luna mai 1961 am primt ordin să ne adunăm efectele. Am fost scoşi în curtea închisorii şi încolonaţi cu mâinile şi picioarele neferecate, îmbarcaţi în două autodube, am fost transferaţi la Gara Chitila unde am fost îmbarcaţi în două vagoane, din nou înspre o direcţie necunoscută.

După multe ore de mers am ajuns la Gara Tulcea. Aici am fost recepţionaţi de un pluton de gardieni. Am fost tranferaţi în port şi îmbarcaţi pe un vapor. Doi ofiţei de la Jilava cu un pluton de gardieni ne însoţeau pentru a fi predaţi, nu ştiam unde sau cui. Vaporul a luat-o în jos pe braţul Chilia . Am ajuns pe chei la Periprava. La Periprava era o colonie de muncă, pentru deţinuţii politici, cărora le expiraseră condamnările judiciare, fiind sancţionaţi administrativ cu condamnări înte unu la şase ani în coloniile de muncă.

În port am foat aşteptaţi de un corp de gardieni, fiind încolonaţi pentru marşul înspre Preriprava.

Colonia Periprava se întindea pe o mare suprafaţă îngrădită cu trei rânduri sârmă ghimpată. Din două sute, în două sute de metr, i erau gheretele cu pază înarmată.

Colonia era dotată cu barăci ce găzduiau câte o sută de deţinuţi. Barăcile erau dotate cu paturi, saltele, cerceafuri şi pături. Pe timpul iernii baraca era încălzită cu o sobă pe cărbuni.

Colonia de la Periprava găzduia peste 2000 de deţinuţi care lucrau la gradinile de zarzavat.

O parte din deţinuţi am lucrat la construcţii în beneficiul familiilor soldaţilor, construcţii de saivane şi grajduri zootehnice. Colonia avea o ferma zootehnică cu vaci şi oi.

Eram condamnaţi, de data acesta la muncă, nu eram încă liberi. Eram descătuşaţi de psihoza foamei, de izolari în beciuri fetide şi reci, de tunătorii instigatoare, în fine, eram liberi între sârme.

La Periprava m-am reîntâlnit cu vechi camarazi de la Baia Sprie, unul dintre ei era şeful echipei de construcţii a coloniei, inginerul Ioan Aslan, de loc din Tulcea. Cum ne-am reântâlnit mi-a propus să vin la el în echipă. Aslan m-a învăţat această meserie, spunându-mi că după eliberare mi-ar prinde bine să cunosc o meserie în plus. La început căram mortar cu roaba pentru zidit şi tencuit. Mai apoi, am învâţat tehnologia de preparare a mortarelor. Se construia şcoala din comuna Periprava. După o lună, am primit misiunea să tencuiesc cancelaria şcolii. La început mi-a fost greu, dar am reuşit să trec exigenţele inginerului civil care s-a arătat mulţumit.

Nu se punea problema economiei de material, ceea ce îmi dădea posibilitatea să execut lucrări de calitate.

A doua lucrare care mi s-a dat, să o execut, a fost aceeea de a construi pentru adjunctul comandantului un şemineu din teracotă. Am ales cahlele cele mai bune şi am realizat un şemineu, pe care vâzându-l comandantul, mi-a dispus să îi construiec şi lui unul, după ce demolez şemineul cel vechi. Aşa am construit şi comandantului un şemineu de care acesta a fost foarte încântat.

Pentru clubul coloniei, mi s-a încredinţat tencuirea şi amenajarea sălii festive. După ce am drişcuit tencuiala, am tamponat pereţii cu mortar de ipsos, sconţând în relief mortarul,

pe care după uscare l-am finisat cu pânza abrazivă, după care am stropit pereţii în galben, albastru şi roz, apoi am aplicat ulei de nucă pe întreaga suprafaţă. Cu un tampon de postav am frecat suprafeţele obţinând un luciu perfect. La recepţia lucrării am fost apreciat de către toţi ca un bun zidar şi zugrav, fapt pentru care la eliberare am primit o adeverinţă de calificare în construcţii.

În colonie mi s-a dat dreptul la coresondenţă cu familia dar numai cinci rânduri. După primii şapte ani de închisoare, familia aflând că am murit mi-au făcut înmormântare. În prima scrisoare după doisprezece ani le-am zis că sunt viu la Periprava şi le-am cerut să-mi trimit un pachet de alimente în greutate de până la cinci kilograme , la care ştiam că aveam dreptul. Primul pachet a sosit o dată cu scrisoarea din partea familiei, dar nu mi-a fost înmânat. Acest pachet a foat returnat familiei pe pachet fiind marcat "Nu are dreptul" . În luna următoare am vâzut doar o fotogrfie cu toată familia din care lipsea însă mama, care a murit în chinuri groaznice cât timp eram fugar în Munţii Apuseni.
Magazioner al coloniei era un fost camarad al meu de la Baia Sprie, Sasu Victor, care m-a chemat să-mi arate fotografia cu familia mea.

Momentul revederii familiei nu putea fi departe. Trecuseră patrusprezece ani în care nu ştiam unii de alţii. În toţi aceşti patrusprezece ani am dobândit o nouă mare familie de prieteni, prietenie ce a durat toată viaţa. Ne sprijineam şi ne încurajam unii pe alţi pentru a putea suporta mai uşor teroarea. Aşa am fost frate de suferinţă cu medicul veterinar Cornel Şercaianu din Bucureşti, inginerul silvic Ionică Pantiş din Satu Mare, profesorul Ianu Mocanu din Câmpia Turzii, scriitorul Necolae Trifoi din Cluj, profesor scriitor Aurel Vişovan din Sighetu Marmaţiei, scritor

Ionică Pica din Fpgăraş, ofiţer Gligor Octavian din Aiud, arhitecxt Dinu Mateescu din Bucureşti.
Cu toţi aceşti buni camarazi de suferinţă ne întâlnim acum în fiecare an, la paisprezece septembrie la Aiud unde am ridicat cel mai frumos monument în memoria celor care au căzut la datorie în închisorile comuniste. La acestă sărbătoare atât preoţii ortodocşi cât şi greco catolici ţin frumoase slujbe de pomenire pentru amintitea celor ce au pierit aici.

În iulie 1962, eram cu camarazii din colonie, la un moment dat doi miliţieni din afara coloniei înaintau escortând doi deţinuţi care manipulau nişte ustensile de topometrie. Miliţienii au intrat în atelierele de tâmplărie, deţinuţii însă rămânând să îi aştepte afară. Pe cine vâd, unul din deţinuţi era inginerul Virgil Vlădescu pe care îl ştiam liber după condamnarea sa de cinci ani. Am lucrat împreună la mina de la Baia Sprie , eram buni prieteni. Când l-am văzut, gardienii fiind în atelier, ne-am îmbrăţişat.
Virgil mi-a spus că după eliberare a primit postul de inginer la Fabrica de Zahăr din Tg.Mureş, în acest timp a fost de mai multe ori a fost la tatăl meu dându-i veşti despre mine. După doi ani de libertate Virgil a fost arestat, primind o nouă condamnare. După executare a fost transferat la Colonia Grind din Deltă, unde executa lucrări de topometrie escortat de cei doi gardieni. Ne-am despărţit repede înainte de reântoarcerea gardienilor.

Cu câteva zile înainte de expirarea condamnării administrative de doi ani, am fost dus de către un gardian la comandamentul coloniei, unde eram aşteptat de o comisie format din două persoane, un colonel de securitate de la Bucureşti şi un colonel de securitate de la Tg.Mureş colonelul Todea Aurel. Acesta din urmă m-a mai anchetat cu şase ani în urmă la Aiud. Mi

s-au pus o mulţime de întrebări, cum mă simt după atâţia ani de condamnare, ce mai gândesc, dacă vreau să plec acasă. Mi-au propus să-mi deie drumul acasă tot condiţionat şi de acestă dată, adică să mă pun la dispoziţia Securităţii din Tg.Mureş şi să execut tot ce îmi vor cere aceştia. Nu am fost de accord nici de acestă dată. M-au dat liber. Am fost chemat din nou însă, comisia comunicându-mi că sunt eliberat, tot o dată m-au informat că voi rămâne sub supravegherea Securităţii. Aşa încheind, colonelul Todea mi-a dat numărul lui de telefon cu îndrumarea protectoare, să-l folosesc dacă se vor exercita replesalii la adresa mea. La revenirea în baracă toţi camarazii erau nerăbdători să le povestesc întâlnirea cu coloneii.

În data de trei martie 1963, după amiază eram în baraca prietenului Brediceanu Cornel din Lugoj. Brediceanu mi-a arătat o fotografie cu cei doi copii ai lui. Cel mai mare avea de acum şaptesprezece ani, la arestarea lui având doi ani, iar fetiţa avea cinsprezece ani şi pe care nu a apucat să o cunoască, soţia lui fiind gravidă la data arestării lui. Atunci am fost strigat de gardian să-mi fac bagajul şi să plec acasă. Ne-am îmbrăţişat cu toţi cei din baracă, bucuria era mare, mare fiind şi durea despărţirii de vechii camarazi cu care am urcat Golgota închisorilor comuniste, şi nu numai atât.

Brediceanu Cornel îmi citea scrisorile primite de la soţia s-a prin care fetiţele lor întebau "Când vine tata acasă, să fie cu noi.. " Ne rugăm pentru tine tati, pentru sănătatea ta, ne este dor de tine."..." Aceste gânduri dragi erau purtate de vânt pe răvaşe, lunar, din partea celor dragi. Cinci rânduri soseau pe o bucată de hârtie, pe care Cornel Brediceanu mi le citea înainte de a ne despărţi.

Despărţirea a fost grea, după paisprezece ani de suferinţă împărtăşită împreună între zidurile reci ale închisorilor comuniste. Ceasul libertăţii urma însă să bată şi pentru cei ce îi lasam la Periprava.Lacrimi de bucurie şi de tristeţe se aşezau pe feţele tuturor.

Am pornit spre la magazine ca să-mi ridic efectele personale, nişte zdrenţe ce m-au însoţit de la arestare pe tot periplul prin închisori şi colonii. În drum spre magazie, m-a oprit medicul de la Sanatoriul din Aiud care a tratat-o pe Maria de tuberculoză. Medicul era condamnat şi el administrativ la Periprava, deşi era alături de mine la Periprava de doi ani, s-a ferit să-mi spună că logodnica mea Maria s-a căsătorit şi are un copil. De data asta, mi-a spus să nu mă opresc la Aiud la Maria. Eram pregătit pentru acestă veste. Deşi o iubeam, nu puteam pretinde Mariei să mă aştepte paisprezece ani.

Acum ieşind din închisoare am aflat că Maria mă aşteptase şapte ani, dar tatăl şi fraţii au sfătuit-o să se căsătorească, să-şi formeze o familie, de mine ei aflând că am murit. Bucuria şi tristeţea, durerea după fiinţa iubită s-au împletit şi în acest moment de răscruce, sărutându-ne cu medical, ne-am despărţit.

Ajuns la magazine, am dezbrăcat boarfele de puşcărie ce m-au însoţit atâţia ani, reâmbrâcând după mult timp hainele mele. Costuml cu care am intrat la închisoare acum avea zeci de petice , bocancii erau cei primiţi la Baia Sprie de la prietenul meu Trifoi Nicolae.

Eliberarea 1963

Cei cinsprezece ce urmam să fim eliberaţi am fost conduşi spre baraca administrativă, aşteptând eliberarea. După o săptămână, ni s-a împărţit pâine şi marmeladă ca hrană rece pentru drum. S-au deschis porţile fiind scoşi din colonie, luând drumul portului Periprava, unde urma să ne îmbarcăm pe un vas rusesc, care să ne transporte până în Tulcea. Cu noi am dus pe tărgi şi doi camarazi grav bolnavi. Ajunşi în port comandantul vasului a refuzat să ne primească la bord, pe motiv că ei nu pot răspunde de cei doi bolnavi, astfel fiind nevoiţi să ne reântoarcem cu toţii în colonie. În colonie am fost prost primiţi atât de către gardieni, înjurându-ne şi moş Runcu închis din 1941, care ne-a reproşat întoarcerea, fără să ţină cont de cei bolnavi. .

În ziua de doisprezece martie, am fost anunţaţi de formarea convoiului pentru portul Periprava. De data acesta cei bolnavi au fost transportaţi cu căruţa. Ajunşi în port am fost din nou refuzaţi de marinarii ruşi. Pe drumul de întoarcere înspre colonie, la o distanţă de un kilometru dinspre port am zărit un drum care ducea într-o pădure. Cei şase mai sănătoşi dintre noi, mai puţin moş Runcu care era bolnav dar a vrut să ne însoţească, am luat drumul prin pădure urmărind să ajungem la Marea Neagră la vărsarea braţului Chilia.

Aici era satul de lipoveni Jirilovca şi un post de grăniceri. Ajunşi în comună ne-am prezentat la postul de grăniceri, prezetând actele de eliberare, am aflat cum se poate ajunge la Sulina de unde să ajungem la Tulcea. Înainte de a porni spre Sulina, am intrat într-o prăvălie să luăm ceva de mâncare, drumul de parcurs fiind pe gheaţă dura o zi şi o noapte. Am cumpărat câte un kilogram de

zahăr şi câte un litru de vin, pâine şi marmeladă aveam din colonie. În acest timp apare în prăvălie o tânără însoţită de o fetiţă de şase ani. Primul suflet de copil pe care l-am văzut după paisprezece ani de închisoare. Noi toţi pe rând am luat-o în braţe şi i-am cumpărat bomboane. Lumea se uita la noi zdremţăroşi cu sute de petice. Lumea ştia de coloniile din deltă.

Era martie şi încă destul de rece , am loat-o pe ţărmul mării înspre Sulina, lăsând în urmă lagărele de sârmă ghimpată unde au rămas o mulţime de prieteni.

În comuna Juirilovca am luat doi pari, cu care îl căram pe moş Runcu . Drumul era lung şi greu. Am continuat drumul toată noaptea calea fiindu-ne luminată de lună şi de stele. Din când în când sorbeam câte o gură de vin şi luam câte două cuburi de zahăr.

A doua zi pe înserat am ajuns la Sulina în port. Am intrat în sala de aşteptare, aşezându-ne pe bănci frânţi de oboseală. Lângă noi a apărut un ofiţer de marină care şi-a dat seama că suntem eliberaţi din coloniile Deltei. Făcându-se milă de noi, ne-a rugat să-l urmăm să facem o baie şi să ne odihnim până dimineaţa următoare la el acasa. Era prea greu să mergem cu toţii la el, dar l-am rugat să-l ducă pe moş Runcu. Noi al râmas în sala de aşteptare , unde am dormit pe bănci de aşteptare până dimineaţa . Pe la opt dimineaţa a sosit căpitanul cu moş Runcu, pe care l-a îmbăiat, şi l-a culcat boiereşte. Pe faţa moşului se întrezăreau forţe noi. Vaporul spre Tulcea pleca la ora zece. Întorcându-ne privirea spre mare, la distanţă se vedeau nouă pelerine ce alunecau pe gheaţă înspre port, erau camarazii de care ne-am despărţit la liziera pădurii înainte cu trei zile. Comandantul lagărului i-a obligat şi pe ei să plece pe ruta Periprava, Jurilovca,

Sulina. Întâlnindu-ne ne-au povestit ce au păţit la reântoarcere în colonie după despărţirea de noi. Au fost înjuraţi după care au fost alungaţi din colonie. Înainte de ora zece ne-am îmbarcat despărţidu-ne de căpitan căriua i-am povestit despre grelele zile petrecute în colonie. Eram cinsprezece "bandiţi" cum ne spuneau în închisoare gradienii şi securiştii.

Ajunşi la Târgu Mureş, unul din cei doi colegi pe nume Kerestey m-a invitat la el acasă, ca de la el să anunţam familia mea să vină după mine. Kerestey a sunat la fabica Cablu, unde lucra soţia sa, şi unde ştia că lucrează şi oameni din comuna mea Sântana. Era în după amiaza zilei de treisprezece martie 1963. La întreprinderea Cablu lucra şi fratele meu Bazil care primind vestea sosirii mele, a plecat acasă cu cumnatul său Chinezu Vasile după care au venit după mine cu un taxi.

Bucuria a fost mare, mă aşteptau cu toţi ai mei. Ne-am despărţit de Kerestey şi de soţia sa care sosise între timp şi ea acasa şi am luat drumul Sântănii.

Am sosit acasă, curtea era plină de rude de ale mele, fratele Aurel şi familia, sora Maria şi familia, tata şi bunica ce avea optzecişi şase de ani. Fratele Bazil i-a spus bunicii „Bunică a sosit Mitu", „Nu puiu Buni, Mitu-i mort, doar i-am făcut parastas acu şapte ani.", Bunica mă priveşte lung, venindu-i greu să-şi crează ochilor şi spuse de-a rămas de pomină"Dacă-i Mitu, fă-i o păpăraie din vreo două ouă din poiată, c-o fi flămând saracu .„ Bunica aflase că în închisoare cei închşi sunt înfometaţi. Era o bucurie mare în toată casa noastră. Sora Maria cu copii: Mărioara, rodica , Nelu, Lenuţa, fratele Aurel cu soţia Silvia şi cele două fete Reli şi Rodica, afară de Ion şi Gheorghe cu familiile care erau la Constanţa, care au venit şi ei să mă vadă după o săptâmână de

la sosirea mea. Am stat împreună până noaptea târziu. A doua zi curtea se umplu din nou cu rudenii, consăteni care au venit cu bucurie să mă vadă.

Erau patrusprezece ani de când am fost arestat şi plecat dintre ei. Tata deşerta vinul în pahare, era mare bucurie pe feţele tuturor. Au venit chiar şi cei care au dat declaraţii împotriva mea la securitate. Ei aflaseră că sunt mort, spunându-i mereu asta lui tata, „Iată că mortul a înviat." le spuse tata. Acest perelinaj a durat o aproape o lună de zile.

După trei zile de la sosire am fost obligat conform regulamentului să mă prezint la Securitate. Ajuns la poarta Securităţii, după ce m-am prezentat, am fost codus la un miliţian într-un birou, unde au sosit cinci ofiţeri de securitate. Ofiţerii s-au aşezat la masa de birou şi au început să mă întrebe în legătură cu zilele ce detenţie, precum şi în legătură cu intenţiile mele acum după eliberare. Eu am răspuns că doresc să muncesc. Ştiam că în învăţământ nu mai puteam fi primit, dar puteam să fac muncă administrativă sau muncă în construcţii în care aveam calificare certificată de Ministerul de Interne.

Mi s-a cerut acelaşi lucru ca de fiecare dată înainte de eliberare, să colaborez cu securitatea şi să dau informaţii. Am refuzat categoric acest lucru, cum am refuzat la Aiud înainte de prima eliberare, şi ulterior la Periprava în prezenţa ofiţerului de securitate Todea Aurel, prezent şi la acea primă înfăţişare la Securitatea din Tg.Mureş. După o oră de întrebări şi răspunsuri, am fost pus să dau o declaraţie prin care mă angajam că o să-mi văd de treabă şi că nu voi mai unelti împotriva Partidului Comunist.

Am părăsit sediul Securităţii plecând înspre cafeneaua Mureşul, unde mă aştepta fratele meu Bazil cu doi prieteni ai lui. Ne-am întâlnit şi le.am povestit cele întâmplate după care am plecat cu toţii acasă, unde mă aştepta întreaga familie. Am luat masa împreună şi am ciocnit câte un pahar de vin, pe care tata îl păstrase de ani de zile pentru când voi reveni acasă.

Tata simţea că trăiesc şi că odată voi reveni. Primul care l-a anunţat pe tata că trăiesc, a fost Virgil Vlădescu după cinci ani de închisoare, care îl vizitase pe tata în mai multe rânduri încurajându-l. Apoi în 1959 l-a vizitat pe tata şi logodnica mea Maria, care ştia de mine câte ceva de la medicul închisorii Aiud, Bogăteanu cumnatul său.

După trei luni, în vederea obţinerii unui loc de muncă, m-am prezentat la „Braţele de Muncă" unde am primt repartiţie la "Întreprinderea de Morărit şi Panificaţie" ca lucrător la transportul făinii şi al cerealelor. Era o muncă foarte grea, zi şi noapte trebuia să fiu prezent la Gara Tg.Mureş pentru descărcarea şi încărcarea vagoanelor cu cereale sau făină.

După primele trei zile de muncă, am fost chemat de către şeful de cadre al întreprinderii ,care mi-a dat înapoi repartiţia spunându-mi că postul nu e liber. Voia să scape de mine ştiind că am făcut închisoare, postul însă a fost dat liber de la Braţele de Muncă. Mergând din nou la Braţele de Muncă, unde era director domnul Herghelegiu care era un bun prieten al cumnatului meu, i-am povestit cele întâmplate. După toate acestea, domnul Herghelegiu a luat repartiţia pe care a pus o reoluţie din care rezulta faptul că nerespectarea repartiţiei impune suportarea consecinţelor legii. De fapt Ministerul de Interne a emis un ordin prin care toţi foştii deţinuţi politici trebuiau să fie încadraţi în

câmpul muncii. Cu repartiţia semnată de domnul Herghelegiu m-am reântors la Întreprinderea de Panificaţie. Directorul întreprinderii Huszar luând în mână scrisoarea de reparţie, l-a chemat pe şeful de cadre Horvath, căriua i-a dat dispoziţie să fiu încadrat. Horvath a executat dispoziţia directorului.

Am lucrat în echipa de la transport timp de opt luni. În acestă perioadă am fost ajutat de ceilalţi încărcători descărcători care mi-au solicitat să supraveghez şi să contabilizez transportul de saci cu făină până la predarea lor la magazie, în vederea prevenirii furturilor care ar fi fost imputabile echipei de transport.

După acestă perioadă am fost chemat de către director, care mi-a spus că având studii superioare sunt numit şef birou desfacere-transport .

Directorul avea turnători puşi să mă supravegheze. În nenumărate rânduri am fost chemat la Securitate, unde eram ameninţat că nu-mi văd de treabă şi că vorbesc împotriva regimului, susţinând că scriam împotriva regumului.

La un moment dat, după mai mult timp, fiind la prietenul meu Ranca Ioan, cu care mă consultam cu privire la ceea ce scriam în probleme de educaţie a tineretului, valabil pentru orice tip de societate fie comunistă, liberală sau democrată. Ranca Ioan fiind director al Arhivelor Statului mă împrumuta cu diferite lucrări. În ziua aceea la Ranca Ioan era căpitanul de securitate Câmpeanu. Sunt prezentat acestuia, căruia Ranca îi spusese că şi eu scriu. După o săptămână de la acestă întâmplare, aflând că scriu Câmpeanu a cerut să-i aduc manuscrisul pentru că Securitatea vrea să cunoască gândurile mele.

I-am dus manuscriul, dar nu cel la care lucram , ci repede am scos din Ceauşescu nişte citate cu privire la formarea omului nou,

copiind anumite părţi din lucrare, cam o sută de pagini, şi m-am prezentat cu ele la Securitate la domnul Câmpeanu.
Acesta le-a luat le-a citit, poate că şi astăzi sunt la dosarul meu în arhiva fostei Securităţi. Lucrarea pe care o scriam însă şi în care descriam comunismul ca cea mai degradantă formă a societăţii bazat pe minciună , teroare şi crimă, îl păstram ascuns acasă la Sântana. Tot ce scriam duceam acolo, ascunzând fascicul cu fascicul, într-o groapă special pregătită, aşa încât la eventuale percheziţii nu s-ar putut găsi. Astăzi aceste file sunt scoase la iveală, urmând să fie publicate „Gânduri pentru Tineret" ,"Îngrijirea mamei şi copilului", „Mame şi soţii înlăcrimate sau amintiri din refugiu", „Razboiul în URSS" şi „Închisorile prin care am trecut"

În acţiunea de urmărire împotriva mea Securiatatea a folosit mai mulţi ofiţeri care îmi supravegheau activitatea, mai ales cei din cadrul întreprinderii, care într-o zi mi-au cerut date despre Koncz Ianos şi Varodi Albert acuzaţi de şovinism şi de uneltire contra statului. Ofiţerul de securitate nu a fost mulţumit de răspunsul meu, fapt pentru care acesta i-a declarat înjurându-mă lui Pop turnătorul, că de la mine nu poate scoate nimic. De atunci ofiţerul nu m-a mai contactat, eram însă chemat de multe ori la Securitate fiind acuzat că nu-mi văd de treabă şi acuz mereu regimul. Pentru ultima dată am fost chemat la Securitate în 17 octombrie 1989 de către căpitanul Florea, acesta mi-a cerut lucrarea pe care am scris-o despre educaţia tineretului motivând că este pentru copii lui. I-am spus că nu am terminat sistematizarea ei, şi că sper că într-o lună, două şă reuşesc să o finalizez. Am avut noroc cu evenimentele din decembrie 1989.

În ultima parte a lui '80, cu unii dinte ofiţerii de securitate m-am întreţiunt prin discuţii uneori agreabile, ei mi se păreau atunci mai omenoşi, ei dând despre mine realţii neutre respectiv că-mi vedeam de treabă şi că nu mai uneltesc împotriva regimului. Niciodată aceşti ofiţeri noi nu mi-au cerut informaţii despre alte persoane.

Am părăsit întreprinderea de Morărit şi panificaţie, penisionându-mă.

Am avut probleme în relaţiile de prietenie cu anumite fete, atunci când am urmărit întemeierea unei familii, a unui cămin. Părinţii acestor fete le avertizau că dacă se vor căsătorii cu mine vor suferii, vor fi date afară din serviciu. De aceea două dintre aceste fete au fost nevoite ca la presiunea părinţilor să întrerupă relaţia cu mine. Pe de altă parte, fosta mea logodnică Maria, aflând de eliberarea mea, mi-a trimis la un moment dat o scrisoare prin care mă anunţa să o aştept pentru că vrea să vină să mă vadă. Eu locuiam în chirie în Tg.Mureş, ea mergea la Băi. Trenul a sosit în Gara Mare în Tg.Mureş unde am văzut-o în uşa trenului pe Maria. Bucuria a fost nespus de mare, nu ne văzuserăm de paisprezece ani. Mi-a spus că vrea să divorţeze nu se mai înţelegea cu soţul său. Am sfătuit-o să încerce să-l înţeleagă, să nu despartă copilul de tată, familia fiind o valoare ce trebuie protejată. Maria îmi era încă foarte dragă, o iubeam nespus de mult, dar am considerat ca fiind o crimă ca eu să distrug o familie. Ne-am despărţit la aceaşi gară, Maria plângea şi trenul se îndepărta.
Ne-am mai întâlnit la fratele meu Gherghe. Familia Mariei ţinea foarte mult la mine, la ei am stat ascuns când mă căuta Securitatea.

În 1967 prin verişoara mea Maria Coneanu, am reuşit să o cunosc pe actuala mea soţie Viorica care avea un copil de doisprezece ani pe nume Gabi. Împreună am făcut în cămin fericit, pe copil l-am crescut ca pe copilul meu. Gabi a reuşit să termine Medicina, azi e este medic primar la Botoşani. Soţia mea nu mi-a reproşat niciodată despre faptul că trecutul meu ar fi influenţat negativ asupra vieţii ei de familie, deşi eram mereu urmărit de Securitate.

Odată cu revoluţia din 1989 am devenit complet liber, având acum şi libertatea de a-mi aşterne şi de a-mi împărtăţii nestingherit gândurile, fără teamă de data asta. Aşa cum zicea părintele Liviu Brânzaş, ce a alinat sufletele şi a încurajat atâţia tineri în suferinţă în timpul vrajbei comunite , " Ţara are nevoie de un suflu nou. Spiritualitatea care s-a creat în temniţa de la Aiud, acestă imensă mănăstire şi şcoală de eroism, trebuie deschisă spre ştiinţa întregii naţiuni, din acest punct de vedere soarele românismului răsare acum de la Aiud."

EPILOG

Cuvântare la sfinţirea crucii ridicate în comuna Adrian Judeţul Mureş, de către Ichim Constantin în cinstea luptătorilor împotriva comunismului, ucişi de către trupele de securitate.

Cinstiţi Sfinţi Părinţi, onorată asistenţă şi iubiţi camarazi de suferinţă. Ne aflăm în faţa acestei Sfiinte Cruci, înălţate întru pomenirea şi cinstirea luptătorilor eroi căzuţi în lagărele şi în închisorile comuniste fii ai acestei frumoase comune din Valea Gurghiului comuna Adrian.

Noi cei ce am mai rămas în viaţă suportând ani mulţi şi 'grei în lagărele de muncă şi în închisorile comuniste, avem acestă datorie de a ne cinstii eroii, cei care nu s-au lepădat de Biserica lui Iisus Chistos, pe care au iubit-o şi au apărat-o cu tinereţea vieţii lor.

Iubitul nostru prieten şi camarad de suferinţă Ichim Constantin fiu al acestei comune este acela care a ridicat acestă cruce pentru cei care au suferit şi care astăzi dorm somnul lor de veci în gropi comune, după ce au foat ucişi cu bestialitate de haitele de lupi, ce prin toate mijloacele au căutat să depărteze pe om de Dumnezeu, să dărâme Biserica acestă imortantă valoare spiritiuală a neamului.

Aceşti tineri au avut un ideal măreţ pe care l-au apărat cu însăşi viaţa lor. Ei sunt pentru noi farurile care prin faptele şi dragostea lor au devenit pentru noi exemple demne de urmat, ce au îndeamnat la luptă împotriva diavolului care şi astăzi cată prin toate mijloacele să dărâme valorile spirituale ale omenirii, marea

dragoste şi adevărul creştin, prin care Iisus Fiul Lui Dumnezeu prin Moartea şi Învierea Sa, a deschis omului calea mântuirii sale, ce duce la Dumnezeu. Dar nu, vor reuşi însă, pentru că crucea purtată de Mântuitorul nostru este cea mai puternică forţă pe care nimeni nu o poate dârâma, ea este clădită pe stânca de granit a Golgotei pe care Mântuitorul s-a jerfit pentru ca omenirea să se apropie de Dumnezeu de veşnicia vieţii. Tinerii ce au urmat acestă cruce, sunt vii şi astăzi în sufletele noastre, îndemnându-ne mereu la luptă. Ei sunt eroii neamului Românesc şi ai Bisericii Creştine.

Dormiţi în pace suflete dragi.

Dumnezei să vă odihnească sufletele voastre în Împărăţia Sa cea Cerească.

Dumitru Cormoş

CUPRINS

Refugiul şi frontul din răsărit.....6

Blaj 1943.....32

Cluj 1945.....48

Sântana 1946.....54

Fuga.....60

Arestarea.....64

Aiud 1949.....75

Baia Sprie.....77

Aiud 1953.....93

Gherla 1957.....104

Aiud 1958.....108

Jilava 1961.....114

Periprava. 1961.....118

Eliberarea 1963.....124

Epilog.....133